Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 35 גראָשען.

היינט 16 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 96 | Łódź, Piątek 25 kwietnia 1930 r. | אכטער יאָהרגאַנג | לאָדז, פרייטאג, כז ניסן תר״ץ | № 96

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

מלוכה-פרעזידענט פּראָפ. מאָשטשיצקי

קומט היינט צו דער פייערליכער ערעפענונג

פון גרויסען קראַנקען-קאַסע-שפּיטאָל אין לאָדז

לאָדז נעהמט פייערליך אויף דעם הויפּט

פון דער פוילישער מלוכה

אין לאָדז, אויף זאַכאַניקאָווע גאַס, ווערט היינט פייערליך געעפענט און איבערגעגעבען צום עפענטליכען געברויך א גרויסע און וויכטיגע געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציע: דער שפּיטאָל פון לאָדזשער קרייז-פערבאַנד פון די קראַנקען-קאַסעס. אין דעם דאָזיגען אַנשטאַלט טראָגט א ספּעציפישען כאַראַקטער, דען זי דערמאָהנט אונז אין לייזען און קראַנקהייטען, אין גרויסע פערנאַכלעסיגונגען אויפ׳ן געביט פון געזונדהייטסוועזען אין אונזער פאַבריק- און אַרבייטער-שטאָט, אין שווערע סאַניטאַרע און היגיענישע בעדינגונגען, אין וועלכע עס לעבט די האַלב-מיליאָנען בעפעלקערונג פון לאָדז, — ווען דאָך די ערעפענונג פון דער אינסטיטוציע אַ ריינגעהן אין גרינען און זאַרגפולען לעבען פון לאָדז זיך א ליכטיגער און האָפנונג-אַנזאָגענדער שטראַהל.

מיר זעהען אין דער לעצטער צייט צוגעוואוינט כמעט אויסשליסליך צו כּלערליי ערשיינונגען, וואָס ענטהאַלטען אין זיך די סימפּטאָמען פון פונאַנדערפאַלונג, פון פאַלען, פון צושטערונג. טאַקע אין טאָג־אויס האָרען מיר כמעט בלויז וועגען צושטערטע אַרבייטס-וואַרשטאַטען, וועגען רואינירטע אַרבייטס מעגליכקייטען און עקזיסטענצען. דער ווירטשאַפטליכער קריזיס מאַכט יעדען טאָג אין פּאָגראָמען אין די שטעטער, וואָס זעהען אויסגעזעהן געוואָרען מיט א שלל פון מיה, אַרבייט און ענערגיע. וועגען בויאונגען, וועגען רעאַלע רעזולטאַטען פון אנשטרענגונג און אַרבייט, וועגען ממשות׳דיגע אויפטוען אויפ׳ן געביט פון פונאַנדערשפּרייטען, פונאַנדערבויען, פערצווייגען אונזער שטאָטיש פערמעגען קומט אויס צו הערען נאָר זעלטען. געפּלאַנטע, אנגעהויבענע אַרבייטען, וואָס האָבען דעם ציל צו פערבעסערן און צו פערשענערען דאָס לעבען אין אונזער שטאָט, ווערען פערוואַלקט צוליב דעם שווערען אַלגעמיינעם דלות.

די דערעפענונג פון אַזא אינסטיטוציע, ווי ס׳איז א גרויסער שפּיטאָל און אין דעם מאַסשטאַב, ווי דער שפּיטאָל אויף זאַכאַניקאָווע גאַס איז אויסגעבויט געוואָרען, איז דעריבער א דערמוטיגענדע ערשיינונג. נישט בלויז דערפאַר, ווייל אין לאָדז קומט צו אַזאַ נויטיגע און וויכטיגע אינסטיטוציע, אַהן וועלכער ס׳איז ביז איצט אוממעגליך געווען אויסצוקומען, ווייל די צאָהל שפּיטאָלען אין אונזער שטאָט האָט אין דער מינדעסטער מאָס נישט בעפרידיגט דעם קאָלאָסאַלען בעדאַרף פון דער בעפעלקערונג. נאָר אויך דערפאַר, ווייל די דערעפענונג פון דער אינסטיטוציע איז א בעווייז, אַז מיר זענען נישט אויסגעטרוקענט די בוי-ענערגיע און שעפערישע כוחות אין אונזער שטאָט, אַז דאָס צו־שטערענדע איז נישט געוואָרען דער איינציגער דאָמינירענדער פאַקטאָר אין אונזער לעבען און אַז עס זענען פאַראַן בויענדע כוחות, וואָס גיבען בײ דער געהעריגער אַנווענדונג די נויטיגע פּראָדוקטיווע רעזולטאַטען.

* * *

די ערעפענונג פון שפּיטאָל אויף זאַכאַניקאָווע גאַס ווערט בעעהרען מיט זייז אַנוועזענהייט דער ערשטער בירגער פון דער פוילישער רעפּובליק, דער מלוכה-פרעזידענט, פּראָפ. איגנאַצי מאָשטשיצקי.

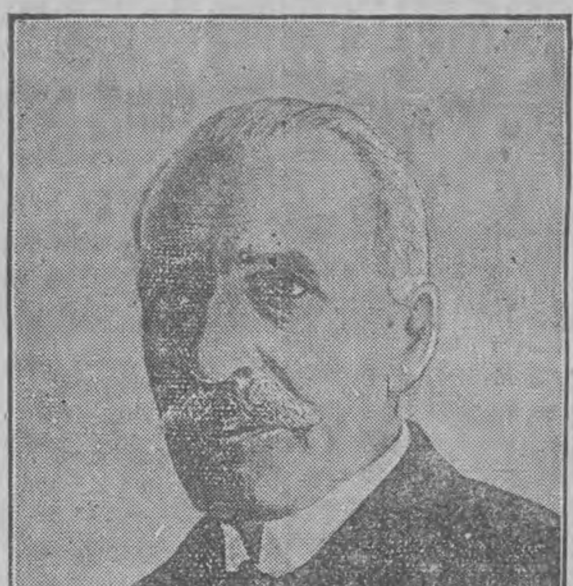

מלוכה-פרעזידענט פּראָפ. איגנאַצי מאָשטשיצקי

די אַנוועזענהייט פון מלוכה-פרעזידענט וועט צוגעבען דעם יום-טוב א בעזונדערס פייערליכען כאַראַקטער. דער פרעזידענט וועט זיין אַן אַנגעלעגענער גאַסט ביי דער גאַנצער בעפעלקערונג פון אונזער שטאָט, סיי צוליב דעם הויכען און עהרענווירדיגען אַמט, וועלכען ער פערנעהמט, סיי צוליב זיינע אייגענע פערזענליכע אייגענשאַפטען.

שוין עטליכע יאָהר, ווי דאָס לאַנד געפינט זיך אין מצב פון שווערע אינערליכע פּאָליטישע קאַמפען. די קאַמפען האָבען אין א גרויסער מאָס א שייכות צו דעם הויכען, צו דעם העכסטען אַמט אין דער פוילישער רעפּובליק, וועלכען עס פערנעהמט פּראָפ. מאָשטשיצקי. דער קאַמף נעהמט אויף א פּריינ־ציפּיעלע פּאָרמע ווען עס ווערען ענדערען די איצט-פערפאַסונג פון דער קאָנסטיטוציע, וועגען פערברייטערן די קאָמפּעטענצען און פולמאַכטען פון מלוכה-פרעזידענט. אין משך פון דער צייט זענען פאָרגעקומען שאַרפע און ליידענשאַפטליכע פּאָליטישע צוזאַמענשטויסען, עס האָבען זיך צופלאַקערט בענעהרען האַס און שנאה. אַבער דעם מלוכה-פרעזידענט גופא האָט דער שאָטען פון די צוהיצטע פּאָליטישע שלאַכטען נישט בעריהרט. דאָס איז א פּועל יוצא פון דער הויכער אַלגעמיינער און פּאָליטישער קולטור, וועלכע דער פרעזידענט פּראָפ. מאָשטשיצקי פערמאָגט, פון דעם גרויסען פּאָליטישען טאַקט, וועלכען ער האָט אַלעמאָל אַרויסגעוויזען, אפילו אין די שווערסטע מאָמענטען פון די צופלאַקערטע פּאָליטישע ליידענשאַפטען.

דער פערזענליכער צויבער וועלכען דער דאָזיגער הויכער מאַן בעזיצט און וועלכען ער האָט געלאָזט פיהלען מיט צוויי יאָהר צוריק, ווען ראָאז צו ערשטען — און צום איינציגען מאָל — בעקומען א בעריהרונג אויך מיט דער לאָדזער געזעלשאַפט מאַכט זיין בעזוך אין לאָדז פאַר א בעזונדערס אַנציהענדען און אנגענעהמען פאַקט פאַר דער גאַנצער לאָדזער בעפעלקערונג.

דער מלוכה-פרעזידענט און די מלוכה-מענער וואָס בעגלייטען איהם, קומען בלויז צו דער פייערונג. זייער בעזוך וועט זיין א קורצער. מיר גלויבען אבער, אַז דאָס וועט זיי געבען אַ געלעגענהייט צו פערשטאַרקען די אויפמערקזאַמקייט צו די נויטען און בעדערפענישען פון אונזער שטאָט, וואָס געפינט זיך אין האַרטען קלעם פון ווירטשאַפטליכען קריזיס, אַזוי אַז אין דער אַרבייט פון די אַלגעמיינע מלוכה-אינטערעסען, זאָל לאָדז, דער גרעסטער אַרבייטס-צענטער אין לאַנד, פערנעהמען דאָס אָרט, וואָס קומט איהר לויט רעכט און יושר.

ל. פ.

היינט קומט דער מלוכה-פרעזידענט קיין לאָדז

צו דער ערעפענונג פון שפּיטאָל פון דער קראַנקען-קאַסע

(פּאַ״ט) היינט קומט קיין לאָדז דער מלוכה-פרעזידענט מאָשטשיצקי, כדי אַנטיילצונעהמען אין דער ערעפענונג פון נייעם קרייז-שפּיטאָל פון דער קראַנקען-קאַסע, וועלכער איז אָנגערופען געוואָרען אויפ׳ן נאָמען פון מלוכה-פרעזידענט.

די אַנוועזענהייט פון הויכען שטעלטען גאַסט אין לאָדז טראָגט א האַלב-אָפיציעלען כאַראַקטער און איז אויסגערעכענט אויף עטליכע שעה.

דער מלוכה-פרעזידענט קומט פון ספּאַלא מיט אַן אויטאָ, אויף דער גרעניץ פון דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט וועט דעם מלוכה-פרעזידענט בעגריסען דער לאָדזער וואָיעוואָדע, אויף די גרעניצען פון די פּאַוויאַטען וועלען דעם הויכען גאַסט בעגריסען די סטאַראָסטעס.

די לאָדזער געזעלשאַפט גרייט זיך שטאַרק צו דער אויפנאַהמע פון פרעזידענט. די פערבאַנדען, צעכען, געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, וועלען אויס־שטעלען זייערע מיטגלידער לענג־אויס די גאַסען, דורך וועלכע ס׳וועט אַדורכפאָהרען דער פרעזידענט. די הויז-בעזיצער האָבען בעשלאָסען צו דעקאָרירען זייערע הייזער, די שול-יוגענד וועט אויס־שטעלען רייהען לענג־אויס דער נאַרוטאָוויטש-גאַס און פּיעטריקאָווער גאַס. אין שפּיטאָל-טויער וועט דעם הויכען גאַסט בעגריסען דער לאָדזער שטאָט-פרעזידענט זשעמיענצקי און אין שפּיטאָל דער קאָמיסאַר פון דער קראַנקען-קאַסע לאַפּושאַנסקי.

נאָך פערענדיגען די פייערליכקייט וועט געשלאָסען ווערען דער האַלב-אָפיציעלער טייל פון מלוכה-פרעזידענטס בעזוך אין לאָדז און זיין ווייטערע אַנוועזענהייט וועט טראָגען א פּריוואַטער כאַראַקטער, קיין שום דעלעגאַציעס אָדער פּעטיציעס וועלען נישט אַנגענומען ווערען.

ס׳ווערט בעמערקט, אַז דער מלוכה-פרעזידענט האָט מיט 2 יאָהר צוריק בעזוכט די שטאָט לאָדז, איצט קומט דער מלוכה-פרעזידענט נאָר צו דער ערעפענונג פון שפּיטאָל.

ענערגישע בוי-אַרבייט פון פּאָרט אין חיפה

ירושלים, 24. (יט״א טעלעגראַפיש). אָפפי־ציעל איז מען מודיע, אַז די אַרבייט ביים בויען פון פּאָרט אין חיפה, ווערט ענערגיש פערשנעלערט און געהט פאָראויס. די שטיינער־קעריי „אטלית" אַרבייט אויס טויזענד טאָן שטיינער א טאָג.

קאַטאַסטראָפע מיט א יודישען פוטבאָל-מאַנשאַפט

פראַג, 24. (ספּ. טעל.) נישט ווייט פון לוהאַטשאָוויץ איז אַרויפגעפאָהרען אויף א בוים דער אויטאָ, אין וועלכען ס׳זענען אַהיימגעפאָהרען פון א פוטבאָל-מעטש די מיטגלידער פון ספּאָרט-קלוב „מכבי", אַלע מיטגלידער א חוץ דעם שאָפער זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

גאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטארבען אין עלטער פון 55 יאהר מיין ליבע פרוי, אונזער הייסגעליבטע מוטער, שוויגערמוטער, גראסמוטער און טאנטע

נ"ע חי' אשת ר' שלמה נ"י אושעראוויטש

די לויה קומט פאר היינט, פרייטאג, דעם 25. אפריל ד. י., 12 א זייגער בייטאג, פון טרויער-הויז פאנסקא 103, וועגען וואס עס טיילען מיט איז גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום, אז מיר עמפפעהלען ווייטער די גוט-בעקאנטע, געשמאקהאפטע

מיטאגען, אווענד-ברויטען

אין אווענד קאנצערט און דאנסינג

די פרייזען זענען בעת די קאנצערטען נישט געהעכערט.

בעמערקונג: ס'ווערט אנגענומען חתונות, בעלער, באנקעטען א.ז.וו.

מיר עמפפעהלען זיך ווייטער דעם געעהרטען פובליקום

האכאכטונגספול

קאפע-רעסטאראן „Piccadilly"

לאדז, זאוואדזקא 1,

טעל. 203-40.

6362

די גרעסטע יודישע

גארטען- און ספארט- פערוויילונג

פון הויל-יאהריגען זומער

דעם צווייטען טאג

שבועות

— אין —

הערנאוו

פרטים קומען.

צו דער פערלאבונג פון אונזער וו' פריינד

ה' יוסף כמעלעווסקי

מיט פרל.

פעלא טאטארטשיק

ווינשען מיר פיל גליק און צופרידענהיים.

זמן דרוקער,
גבריאל דרוקער,
משה ניימאן,
און אהרן בינקע.

מזל טוב! צו דער פערלאבונג פון פרל. פעלא טאטארטשיק מיט ה' יוסף כמעלעווסקי ווינש איך זיי א גליקליכע צוקונפט זאל אייער לעבענס-וועג מיט בלומען בעצירט זיין.

ה. איזאס.

פראניא קאפראווסקא
העגריק ארדינאנס
פערלאבט
לאדז, אין אפריל 1930

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן

העגריק

מיט פרל. פראניא קאפראווסקא

ווינשען מיר זיי א הערציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט.

עלטערן משה און תמר ארדינאנס

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען ברודער און שוואגער

העגריק ארדינאנס

מיט פרל. פראניא קאפראווסקא

ווינשען מיר אז זייער לעבענס-וועג זאל מיט רויזען בעצירט זיין

יעקב סענדער און פרוי,
יעקב זענטקאווסקי און פרוי,
אנרזשא ארדינאנס,
שלמה ארדינאנס און כלה.

א הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער בעסטען פריינד ה' משה ארדינאנס צו דער פערלאבונג פון זיין זוהן

העגריק ארדינאנס

מיט פרל. פראניא קאפראווסקא

מיר ווינשען דעם יונגען פאר אז זייער צוקונפט זאל מיט שענע רויזען בעצירט זיין

פאמיליע יצחק יוסף
און פרוי לאה וואלדמאן.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז די אלע, וועלכע ווילען דאווענען אין דער

„ווילקער שוהל"

און האבען נישט קיין שטענדיגע אדער יעהרליכע פלעצער, דארפען זיך בעזארגען מיט חודש-בילעטען, וועלכע ווערען פערקויפט צום פרייז פון 3 זל. א חודש. אהן בילעטען וועט קיינער נישט ווערען אריינגעלאזט.

בילעטען קען מען בעקומען אין „ווילקער שוהל" יעדען טאג פון 8—10 פריה און פון 6—8 אווענד.

ועד בית-הכנסת (ווילקי) זאכאדניא 56

א סטודענט

פון העכערע מאטעמאטיק לערנט דערוואקסענע מאטעמאטיק און שפראכען (פויליש, דייטש, פראנצויזיש און לאטיין), גרייט צו שילער צו אלע גימנאזיאל-קלאסען און גרייט צו סטודענטען צו מאטעמאטיק-עקזאמענס פון לעכניק און פסיכאלאגיע. ביים ציגעל-גאס 17, וואוינונג 21 (רעכטע אפיציגע ערשטער שטאק.)

Dr. Z. Rakowski.

ספעצ. מאגען-, הערצ-, לונגען-קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

נעמט אויף פון 5—7, און פון 12—2

אין ... 17 פון 10—11 און פון 2—

„PEPEGE"

זומער-ארט קלען

לודאווע, ספארטאווע

אויך זעמטליכע גייהייטען צו בעקומען ביי דער פירמע

בערגער און פלאטא

לאדז, 3 נאוואמיעסקא 3

אין הויף, געוועלב 32.

יין כשר!!!

ווער עס וויל זיך איבערצייגען, אז וויין דארף זיין גוט, כאטש ער קאסט ביליג עמפפעהלען מיר פון דער נייער ערעפענטער וויין און מעהר-פאבריק

פלאש פון א ¼ ליטער זעהר גוטען ראדזינען וויין

צו פאבריקס-פרייזען

נאר 65 גראשען.

מיט אכטונג

וויין- און מעהד פאבריק „פראגרעס"

2 אלטער מארק 2

יודישער לעבעדיגע געפליגעל-הענדלער-פעראיין

לאדז, אלעקסאנדריסקא 17

בעקאנטמאכונג.

זונטאג, דעם 27 אפריל ד. י., פינקטליך 3 א זייגער נאכמיטאג צום ערשטען טערמין קומט פאר אין אייגענעם לאקאל אלעקסאנדריסקא 17

די ערשטע גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהלען פון א פארזיצענדען, 3) טעטיגקייטס-בעריכט פון דער פערוואלטונג, 4) קאסע-בעריכט, 5) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויף 1930, 6) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס-קאמיסיע, 7) פרייע פארשלאגען, צו וועלכער אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך צו ערשיינען. פאלס ס'וועט נישט ערשיינען די גענוגענדע צאהל מיטגלידער ביים ערשטען טערמין, קומט די פערזאמלונג פאר מיט ½ שעה שפעטער דעמזעלבען טאג און איז גילטיג ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

די פערוואלטונג פון דעם יודישען לעבעדיגען געפליגעל-הענדלער-פעראיין אין לאדז

יוד. פראפ. מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין

אלבע 1-טער מאי 2.

אכטונג מיטגלידער פון אלע סעקציעס!

מיר מעלדען, דאס די קאנצעלאריע איז טעגליך יעדען אווענד פון 8—11 א זייגער אָה. און ערלעדיגט אלע ארט שמירער-ענינים און צעכען-פראגען.

מיר האבען אויך אנגעגעבען אונזערע אנ'ארטאקסען, אלע בער טייל מיט יורידישע עצות און פיהרט דורך פראצעסען וועגען די אלע ענינים וועגען זיך מעלדען.

די פערוואלטונג.

יוד. אינוואלידען - פעראיין אין לאדז

און אויף דער לאדזער וואיעוואדזטווא, שענקעוויטשא 3/5

שבת, 26 אפריל 1 א זייגער בייטאג קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל שענקעוויטשא 3/5

אן אויסערגעוועהנליכע

= פערזאמלונג =

צו וועלכע אלע מיטגלידער ווערען געבעטען פינקטליך און צאהלרייך צו ערשיינען אויף דער טאג-ארדנונג זעהר וויכטיגע פראגען.

די פערוואלטונג

דער בעוואוסטער ערשטקלאסיגער פענסיאנאט „עלבינגער" לאסק ביי לאדז

מאכט בעקאנט מיטע ג' געסט, וועלכע ווילען זיך מיט מיר פערטענליך פערשטענדיגען, וועגען פענסיאנאט, אז איך וועגען מאוועגען מיט מיטאגען, האב איך בעשטעמט דינסטאג ד. 29/IV, מיטוואך ד. 30/IV און דאנערשטאג ד. 1/V פערזענליך צו עמפפאנגען אין לאדז, קאמיענגא 1 ביי ה' עפשטיין פון 11—1 און פון 4—6 נ.מ.

מיט אכטונג עלבינגער, לאסק.

רעגירונג רופט א סיים-סעסיע

קלאנגען, וואס האבען נעכטען קורסירט אין די סיים-קולוארען

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין די סיים-קולוארען האט זיך היינט פערשפרייט א קלאנג, אז די רעגירונג וועט נישטווארטען ביז די סיים-קלובען וועלען זיך ווענדען צום מלוכה-פרעזידענט וועגען צוזאמענרופען א סיים-סעסיע, נאר די רעגירונג וועט אליין אין אנהויב מאי צוזאמענרופען די סיים-סעסיע.

ווי מען גיט איבער וועלען געשטעלט אויפ'ן טאג-ארדנונג א רייהע ווירטשאפטליכע פראגען, ווי שטייערן, צאל, האנדעל מיט דייטשלאנד א.ד.גל.

דער פינאנץ-מיניסטער ארבייט אויס א גרויסען ווירטשאפטליכען פראגראם, וואס וועט אריינגעטראגען ווערען אויף דער סיים-זיצונג. ביים פערווירקליכען דעם פלאן וועט שפילען א גרויסע ראלע דער לייטער פון האנדעלס מיניסטעריום ה' קוויאטקאווסקי, וועלכער זאל, אין צוזאמענהאנג דערמיט איינגיכען נאמינירט ווערען אלס האנדעלס-מיניסטער.

אונטערן צייכען פון קריזיס

ווארשא, 24 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער ווארשאווער רעטונגס-קאמיטעט האט ארויסגעגעבען אויף פסח 50,000 זל. שטיצע פאר 1,000 פאמיליעס אויף פסח.

א חוץ דעם איז אויך ארויסגעגעבען געווארען 80,000 זל. הלוואות.

צוגעגנב'עט די גאלדענע פעדער

מיט וועלכער ס'איז אונטערגעשריבען געווארען דער לאקארנער אפמאך

פאריז, 24 (טפ. טעל.) א סענסאציע האט ארויסגערופען דאס פערשווינדען פון דער גאלדענער פעדער, מיט וועלכער ס'איז אונטערגעשריבען געווארען דער אפמאך אין לאקארנא. די פעדער האט זיך געפונען אין רשות פון לאקארנער שטאט-פערוואלטונג, וועלכע האט די פעדער אויסגעבארגט פאר דער פרידענס אויסשטעלונג אין האאג, און דא איז זי צוגעגנב'עט געווארען.

שרעקליכער טויט פון א יודישען זקן

ווילנא, 24 (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט) א אויטא האט היינט איבערגעפאהרען אויף טויט דעם זקן אהרן מאצקין.

150,000 מענשען

שטארבען אין רוסלאנד פון ראק

ריגא, 24 (אטאו) דער מאסקווער סאוויעט האט פראקלאמירט א וואך צו בעקעמפען די ראק-קראנקהייט. יעהרליך שטארבען אין רוסלאנד 150,000 אויף ראק, וואס דאס מאכט אויס 13 פראצ. פון אלע טויט-פאלען.

געענדיגט דער נאפט-קריג

נאפט ווערט טייערער אויף 100 פראצענט

ניו-יארק, 24 (אטו). סער הענרי דעטערדינג האט אין נאמען פון דער ראיאל דעטש קאמפאני געשלאסען א נ'אפמאך מיט דער סטאנדארד איל קאמפ. אויפ'ן סמך פון דעם אפמאך ווערט געענדיגט דער גרויסער נאפט-קריג צווישעןביידע קאמפאניעס אין אסטאיניען און אריענט. דער אפמאך בעדייט א העכערונג פון די נאפט-פרייזען אויף 100 פראצענט.

לינטש-געריכט

ניו-יארק, 24. (ספ. טעל.) אין ראזעדעל, שטאט מיסיסיפי, איז א המון פון עטליכע הונדערט מאן בעפאלען א נעגער און איהם צוריסען אויף שטיקלעך דערפאר, ווייל מ'איז חושד געווען, אז ר'האט דערהרג'עט א ווייס מיידעל. די פאליציי איז געווען אהנמעכטיג לגבי דעם המון.

געשטארבען א מוטער פון העלדישע קינדער

ירושלים, 24 (י. ט. א. טעלעגראפיש) היינט איז דא געשטארבען די מוטער פון אפרים טשיזשיק, וועלכער איז געשטארבען מיט א העלדישען טויט בעת די אויגוסט-געשעהענישען, פערטיידיגענדיג די קאלאניע חולדה. 2 אנדערע קינדער פון פרוי טשיזשיק זענען אויך געשטארבען מיט א העלדישען טויט פערטיידיגענדיג דאס יודישע לאנד. אין יאהר 1920 איז איהר טאכטער שרה געפאלען צוזאמען מיט טרומפעלדאר'ן, פערטיידיגענדיג תל-חי פון אראבישען אנגריף. דער צווייטער זוהן איז געשטארבען פון פיבער ביי די ארבייטען ביים ים כנרת.

פרוי טשיזשיק האט א צייט לאנג נישט געוואוסט וועגען טויט פון איהר זוהן אפרים. ווען זי האט זיך דערוואוסט דערפון האט עס אזוי שטארק געווירקט אויף איהר שוואכען געזונד-צושטאנד, אז זי האט דאס נישט געקאנט איבערטראגען.

הויכע אוויאטישע אויסצייכנונג פאר באראן ראטשילד

וויען (י. ט. א) דער עסטרייכישער אערא-קלוב האט אויף זיין לעצטער 30-טער יעהרליכער פערזאמלונג בעשלאסען צו בעעהרען באראן לואי דע ראטשילד מיט דעם גאלדענעם ספארט-מעדאל אין אנערקענונג פון זיינע בעדייטענדע לופט-ספארט-לייסטונגען, בעזונדערס פאר זיין לעצטער אפריקא-לופט-רייזע.

אויסלענדישע הלוואות פאר פוילען

א דעלעגאציע געפאהרן קיין אויסלאנד וועגן דעם ענין

ווארשא, 24 (טעל. פון אונזער קארעספאנדענט) נעכטען איז ארויסגעפאהרען קיין אויסלאנד דער בעל יועץ דעוועי מיט א דעלעגאציע פון דער רעגירונג, וועלכע וועלען פיהרען אין אויסלאנד אינטערהאנדלונגען וועגען א הלוואות פאר דער פוילישער אינדוסטריע און בענק.

קאטאסטראפאלער ווירטשאפט-ליכער מצב פון חברון

ירושלים, (יט"א) די אראבישע פרעסע טיילט מיט, אז זייט די יודען האבען פערלאזען חברון נאך דער גרויזאמער אויגוסט-שחיטה איז דער עקאנאמישער מצב פון דער שטאט א קאטאס-טראפאלער. די מערק און באזארען זענען לעדיג. פיל געשעפטען שטעהן צו פערדינגען. דער ווירט-שאפטליכער מצב פון חברון איז נאך קיינמאל נישט געווען אזא שלעכטער, ווי איצט.

דורכפאל פון פראנצויזישען קאבינאט

פאריז, 24. (אטאו). די רעגירונג פון טארדיע האט אויף דער היינטיגער זיצונג געליטען א מפלה. מיט 293 שטימען געגען 257 האט דער פארלאמענט אפגעווארפען דעם פאראגראף וועגען מינימום-עקזיסטענץ און רעגירונגס-פראיעקט וועגען פערזיכערונגען.

קאנצערן פון לארד מעלטשעט שליסט א אפמאך מיט ר.-פערבאנד

וועגען צושטעלען כעמיקאלען פאר 3 מיליאן פונט

לאנדאן, (יט"א) דער לייטער פון דער סאוויעטישער האנדעלס-פארשטעהערשאפט אין לאנדאן ה' שאול בראן טיילט מיט, אז ער האט אונטערגעשריבען א אפמאך מיט דער פירמע „אימפעריאל כעמיקעל אינדוסטרים" (בראש פון וועלכער ראטעך-פערבאנד פערשידענע כעמישע פראדוקטען עס שטעהט לארד מעלטשעט) אויף צושטעלען דעם פאר א סומע פון 3 מיליאן פונט אין משך פון די נאהענטסטע 2 יאהר. דער אפמאך זעהט אויך פאר טעכנישע אונטערשטיצונג פאר דער סאוויעטישער כעמישער אינדוסטריע מצד דעם ענגלישען קאנצערן.

אין א געשפרעך מיט'ן פארשטעהער פון „כאנטנג-פאסט" האט לארד מעלטשעט ערקלערט, אז דעם אפמאך איז געשלאסען געווארען מיט'ן „ארקאס" און נישט דירעקט מיט דער סאוויעטישער רעגירונג. דער אפמאד איז געשלאסען געווארען אין די ראהמען פון „עקספארט-פערלייכטערונגס-געזעץ".

כאראקטעריסטישער פראצעס

געגען א יודישען סטודענט אין חיפה

ירושלים, (יט"א) דער סטודענט פון חיפהער טעכניקום שמואל זילבארסקי איז פערמשפט געווארען דורכ'ן פרידענס-געריכט צו בעצאהלען 7 שילינג געלד-שטראף פאר שטערען א נ'א אבער דורכצוגעהן פערביי דעם כותל-מערבי בעת א יודישער תפילה. זילבארסקי איז פערמשפט געווארען דורך דעם נייעם יודישען פרידענס-ריכטער צוקער-מאן, וועלכער האט פריהער פערנומען דעם אמט פון הויפט-איבערזעצער אין קרייז-געריכט. בעת דער געריכטס-פערהאנדלונג האט שמואל זילבאסקי ערקלערט, אז ער האט נישט קיין חרטה אויף זיין טאט און האט אין דער צוקונפט וועט ער עס אויך טאן, אויב ער וועט זעהען אן אראבער, וואס וועט שטערען תפילות ביים כותל-מערבי.

לאדזער נייעס

דער יום-טוב פון דער יודישער טורן- און ספארט-בעוועגונג

חנוכת-הדגל-פייערונג פון לאדזער „בר-כוכבא"

אלע פארבערייטונגען צו דעם גרויסען יודישען ספארט-יום-טוב אין צוזאמענהאנג מיט דעם חנוכת-הדגל פון „בר כוכבא" זענען אין פולען גאנג. עס קומען כסדר אן מעלדונגען פון ווארשא און פון אלע פראווינץ - שטעט וועגען זייער אנטייל אין דער פייערונג.

אוניק צוג, וועלכער וועט פארקומען מיט אר-קעסטערס איבער די גאסען פון שטאט, וועלען אויך אנטיילנעהמען אלע נישט-יודישע ספארט-פעראיינען אין לאדז.

דער גרויסער ערפאלג וואס „בר כוכבא" האט געהאט בעת די לעצטע שווער-אטלעטישע מייס-טערשאפטס-קאמפען אין קראקא האבען בעוויזען, אז דער לאדזער פעראיין האט אין פערלויף פון זיין טעטיגקייט בעוויזען אויסצוהאלטען א גאנצע מחנה געזונדע, שטארקע, שטאלצע און פרעהליכע יודען.

דער יום-טוב פון בענייען דעם גרויסארטיגע בלוי-ווייסען פעראיינס-פאהן, וועלכער איז געשענקט געווארען דורך דעם פערוואלטונגס-מיטגליד ה' אראלף אקסענבערג, וועט ריגען אויף ווייטערן גער פראפאגאנדע פון פיזישער אויפלעבונג פון דער יודישער יוגענד.

ביי גאל- און לעבער-ליידען

נאלשטוינער און געלבזוכט רעגולירט דאס נאטורליכע ביטערוואסער Franciszka Józefa פולקאם. קלינישע ערפאהרונגען בעשטעטיגען, אז די הויליכע קור מיט ביטער-וואסער Franciszka Józefa איז בעזונדערס חירקוואר, אויב ס'איז מיט אביסעל וואסער געמישט און ס'טרינקט פריהמארגענס אויפ'ן ניכטערן מאגען געגומען. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד-אפטעקשנעס.

קאנפיסקירט באלפור-פארטרעטע אויף די גאסען אין ירושלים

ירושלים, 24 (יט"א טעלעגראפיש) צו די שלושים פון פערשטארבענעם לארד באלפור זענען דא פארגעקומען טרויער-פערזאמלונגען און גלייכצייטיג האט מען פערקויפט אין די גאסען באלפור-פארטרעטען.

צו דער אלגעמיינער פערוואונדערונג האט די פאליציי קאנפיסקירט די פארטרעטען, ערשט נאך א שארפען פראטעסט מצד דער יודישער בעפעלקערונג איז די קאנפיסקאציע אנולירט געווארען.

געשטארבען ראבינער פון לאנדאנער רעפארם-סינאגאגע

לאנדאן, (יט"א) אין עלטער פון 82 יאהר איז דא געשטארבען דער פריהערדיגער פון דער וועסט-לאנדאנער סינאגאגע (רעפארם) ראבי מארים דזשאזעף. דער פערשטארבענער איז געווען גרינדער און מיטגליד פון א רייהע יודיש-ענגלישע געזעלשאפטען. צוו. א.נ.ד. פארזיצער פון דעם יודישען פרידענס-בונד אין ענגלאנד. ראבי דזשאזעף איז געווען דער מחבר פון א רייהע ווערק איבער יודענטום. זיין לעצט ווערק „דער גייסט פון יודענטום" איז ערשינען מיט עטליכע חדשים צוריק.

שכנא עפשטיין אנ'עם-הארץ אין קאמוניזם

שרייבט דער „אמת" וועגען ג. רעדאקטאר פון „פרייהייט"

מאסקווע, (י.ט.א.) דער „עמעס" האט פערעפענטליכט א לאנגען ארטיקעל אויף א גאנצער זייט, אין וועלכען ער ווערט אויף אנ'אויסער-געוועהנליכען העפטיגען אופן אנגעגריפען דער געוו. רעדאקטאר פון דער ניו-יארקער קאמוניסטישער „פרייהייט" שכנא עפשטיין. דער אנגריף בעציהט זיך אויף אנ'ארטיקעל וועגען סטאלינע, וואס שכנא עפשטיין האט פערעפענטליכט אין דער דורך איהם רעדאגירטער „ווייטער וועלט". דער „עמעס" בעצייכענט עפשטיינען אלס אנ'עם-הארץ אין קאמוניזם. שכנא עפשטיין – שרייבט דער „עמעס" – איז ווייט פון פערשטיין די עלעמענטארסטע פראגען פון מארקסיזם און לעניניזם.

ער הויבט נישט אן צו פערשטעהען דעם אונטערשיד צווישען פראלעטארישער דיקטאטור און פראלעטארישער רעוואלוציע. ער האט נישט די מינדעסטע אהנונג וועגען פראגען פון נאציאנאלע מינדערהייטען.

30 ארבייטער אפגעזאגט צוליב שפארזאמקייט

ירושלים. (יט"א) פון דער באהן-סטאציע זענען אפגעזאגט געווארען דרייסיג ארבייטער. די ארבייטער זענען אפגעזאגט געווארען צוליב שפארזאמקייט-מאטיוען.

לאדזער קאמעראל-טעאטער „ארט" אל. 1. מאי 2 פריהער ענגל. זאל
ליטעראר. לייטער: משה בראדערזאן. דירעקטאר: יוסף סטרוגאטש. קאמפאזיטאר: דור בייגעלמאן
היינט, פרייטאג, 9.30 אווענד, מארגן, שבת-2 פאר-שטעלונגן: 7.45 און 10 אוו. צו ביליגע פרייזען פון 1–4 זל.
ס'ווערט געשפילט: „טשאקעדיג און קנאקעדיג" איז צוויי טיילען.
16 גאנץ ביליגע נומערן 16
קאנפעראנסיער: נתן רייכענבערג.

אינדיען איז פלאמען פון אויפשטאנד

בלוטיגע קאמפען צווישען הינדוסען און ענגליש מיליטער

לאנדאן, 24. (ספ. טעל.) די בעוועגונג אין אינדיען נעהמט אן דעם כאראקטער פון א גראנדיעזען אויפשטאנד געגען ענגלאנד. צו זעהר שווערע קאמפען איז געקומען אין פעשאוואר. נאך עטליכע זאלפען פון פאליציי איז המון אריין, און ארויסגעפאדערט געווארען מיליטער מיט פאנצער־אויטאס און קוילען־ווארפערס. דער המון אינדוסען האט זיך געווארפען אויף איינעם פון די געפאנצערטע אויטאס, האט איהם בעגאסען מיט נאפט און אונטערגעצונדען. צוויי ענגלישע זעלנער וועלכע זענען דערביי פערברענט געווארען לעבעדיג.

אין א אנדער ארט האט דער המון ערמארדעט איינענגלישען סערושאנט און איהם צוהאקט אויף שטיקער.

בעת די קאמפען זענען געפאלען 20 אינדוסען. פון לאהארע האט מען געשיקט קיין פעשאוואר שטארקע מיליטער־אבטיילונגען.

א דראהענדע פערנעהם האבען בעקומען די אונרוהען אין לאהער, וואו עס זענען אומגעקומען 27 אינדוסען.

אויסערגעוועהנליך שטורמישע דעמאנסטראציעס זענען פארגעקומען אין קאלקוטא. דער המון האט געשטורעמט די תפיסה, וועלכע בעפרייען די ארעסטירטע אינדוסען, וועלכע זענען שטארק צו־שלאגען געווארען דורך די ענגלענדער. מיט גרויס מיה האט פאליציי פונאנדערגעיאגט דעם המון פון אינדוסען און געלונגען צו ערמארדען די וועכטער און צו אנטלויפען.

אויף די גאסען פון מאדראס פאטרולירען געפאנצערטע אויטאס און קאוואלעריע.

געהאנגען סעקרעטאר און 7 אינדוסען זענען ארעסטירט.

פוילישע קאלאניזאציע אין אנגאלא

איז דערוויל נאך א פריהצייטיגער ענין

ליסאבאן, (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט די ידיעות, וואס האבען זיך לעצטענס בעוויזען אין דער פרעסע וועגען בלומרשטע פערהאנדלונגען צווישען דער פוילישער און פארטוגעזישער רעגירונגען מכח א אימיגראציע־אפמאך קיין אנגאלא, ווערט דער יט"א דערקלערט נעאויר פון פארטוגעזישען אויסערן־מיניסטעריום, אז די דאזיגע ידיעות ענטשפרעכען נישט דער ווירקליכקייט.

אין די מאסגעבענדע קרייזען דריקט מען אויס די איבערצייגונג אז אלע ידיעות, וועגען א פוילישער קאלאניזאציע אין אנגאלא זענען פריהצייטיג און אפילו שעדליך. עס קען בכלל קיין רייד נישט זיין וועגען פערהאנדלונגען בנוגע דעם ענין ביז דער פויליש־פארטוגעזישער האנדעלס־אפמאך וואס איז אונטערגעשריבען געווארען מיט איינע חדשים צוריק וועט נישט ראטיפיצירט ווערען.

טעטיגקייט פון „שומרי־שבת" אין ירושלים

שטורמישע סצענעס, צוזאמענשטויסען און ארעסטען

ירושלים, (יט"א) די „שומרי שבת" אין ירושלים האט לעצטענס פערשטארקט זייער טעטיגקייט אין היטען אם שטרענג, אז די יודישע געשעפטען זאלען אום שבת זיין געשלאסען. דעם פערגאנגענעם שבת האט א גרעסערע גרופע פון די „שומרי שבת" זיך פערזאמעלט פאר א געשעפט־לאקאל אין וועלכען עס איז איינגעארדנעט געווארען א אויסשטעלונג פון בילדער פון יודישען מאלער אליהו נייטאן און געפאדערט צו שליסען דעם לאקאל. די איינגענטימער פון לאקאל האבען זיך ענטזאגט אויסצופיהרען די פאדערונג פון „שומרי שבת" און עס איז געקומען צו שטורמישע סצענעס און צוזאמענשטויסען. עס איז ארויסגעפאדערט געווארען א אבטיילונג פון ענגלישע פאליציאנטען וועלכע האבען ארעסטירט איינע פערזאנען און צוריקגעשטעלט די ארדנונג.

100 נייע ענגלישע פאליציאנטען קיין ארץ־ישראל

ירושלים, 25. (יט"א טעלעגראפיש) אינגיכען וועלען אנקומען 100 נייע ענגלישע פאליציאנטען. פון די דאזיגע פאליציאנטען וועט געשאפען ווערען א ספעציעלע רייטער־אבטיילונג. 80 פון זיי וועלען בלייבען אין ירושלים און די איבריגע וועלען פערטיילט ווערען אין גאנצען לאנד.

איינס פון די גרעסטע וועלט־וואונדער ענטדעקט אין ניו־מעקסיקא

דאס איז א הייל אין א בארג, וואס איז אזוי שעהן, גלייך ווי זי וואלט געמאכט געווארען פון בריליאנטען און רעגענבויגענס

מיט א צוואנציג יאהר צוריק האט מען אין אמעריקע, אין ניו מעקסיקא ענטדעקט א מערקווירדיגע הייל, איינע פון די גרעסטע היילען אונטער דער ערד, וואס זענען בעקאנט אין דער וועלט. אבער די מענשען פון דער געגענד האבען זיך זעהר וועניג אינטערעסירט מיט פיסען, וואס עס טוט זיך אינעווייניג אין דער הייל.

לעצטענס אבער האט זיך ארגאניזירט א גרופע מענשען, וואס האט זיך אונטערגענומען אויסצופארשען די הייל און זעהן וואס דארט טוט זיך. און עס האט זיך שנעל ארויסגעוויזען, אז נישט נאר איז דאס איינע פון די גרעסטע אונטערערדישע היילען אין דער וועלט, נאר עס איז אזא הייל אזוי בערהימט אויף דער וועלט נישטא. און זי איז איינע פון די גרעסטע וואונדער פון דער וועלט, און געפינען געפינט זי זיך נעבען דער שטעטעל קארלסבאד אין ניו מעקסיקא, און דערפאר רופט זי זיך די קארלסבאד הייל.

דער פיהרער פון דער אויספארשונגס־עקספעדיציע ערקלערט, אז אין דער ענגלישער שפראך זענען גאר נישטא אזעלכע ווערטער, וואס זאלען קענען בעשרייבען די וואונדער, די שעהנקייטען פון יענעם מערקווירדיגען ארט אונטער דער ערד.

אז איהר געהט אריין אינוועניג אין דער הייל, פערגעסט איהר גאר באלד, אז איהר געפינט זיך אונטער דער ערד, נאר עס הויבט זיך אייך אן אויסצודוכטען, אז איהר זענט גאר אין די וואלקענס, אין די הימלען — אזוי שעהן, אזוי בלענדענדיג שעהן איז דארט אלץ. עס דוכט זיך אייך אויס, אז איהר געהט ארום אין א פאלאץ, געמאכט פון דימענטען און בריליאנטען, מיט ווענט, געמאכט פון די זעלטענסטע מארמאר, און די פאר־לאנגע איז געפלאסטערט פון די איידעלסטע שטיינער. עס הענגען אראפ אזוי ווי לאנגע אייז־שטעקעלעך, אבער זיי זענען נישט פון אייז, נאר פון זעלטענע מינעראלען, וועלכע לויכטען און פינקלען ווי בליץ־לאמפען. און אז מען ריהרט זיי אן, גיבען זיי ארויס פון זיך זעלטענע קלאנגען, אזוי ווי גייסטער וואלטען געשפילט מוזיק. און וואונדערבארע זיילען, הערליכע קופאלען, הונדערטע פיס די הויך, פילען אן די היילען, און זענען שעהנער און קונציגער געמאכט ווי די שעהנסטע געביידעס, קירכען און הימעלקראצער, וואס די מענשליכע האנט האט בעשאפען.

און אט די גאנצע שעהנקייט, אויף יעדען טריט א נייער וואונדער, איז פונאנדערגעשפרייט אויף צעהנדליגער מיילען אונטער דער ערד. עס איז גאר נישטא קיין פארב און קאליר אויף דער וועלט, וואס שפיגעלט זיך נישט אב פון די ווענט פון דער קארלסבאד הייל, און אז מען געהט דארט, דוכט זיך אויס אזוי ווי מען וואלט געגאנגען אין א רעגענבויגען.

אויף טריט און שריט בעגעגענט מען פאנטאנען מיט קריסטאל־קלארע וואסער, און פון די שטיין זענען אויסגעארבייט פיגורען, וואס זעהען אויס ווי פערגליווערטע חיות. די גאנצע זאך זעהט אויס ווי א פערכישופטע קעניגרייך, א קעניגרייך געבויט

פון דימענטען און בריליאנטען, פול מיט רעגענבויגען, מוזיק, און אלע שענסטע פארמען, וואס זענען ערגעץ אנדערש גאר אויף דער וועלט נישטא.

אט דער וועלט־וואונדער איז ענטדעקט געווארען ערשט מיט א יאהר צוואנציג צוריק. וואס הייסט, די איינוואוינער פון דער געגענט האבען געוואוסט, אז עס איז דא אזא הייל, אבער קיינעם האט נישט אינטערעסירט אריינצוגעהן ווייט א נעהענט.

דער ערשטער, וואס האט געוואגט אריינצוטרעטען טיף אין דער הייל אריין, איז געווען רושים והאוס. רושים איז איינמאל געפאהרען אויף זיין פערד און האט פון דער ווייטענס דערזעהן א געדיכטען רויך, ער האט געמיינט, אז דאס איז א וואלקאן פון א פייער־שפייענדיגען בארג. האט ער א שמיים געטאן דעם פערד און זיך אוועקגעלאזט אהין. ער איז אפגעפאהרען א פאר שעה און אז ער איז צוגעקומען נאהענט צום פלאץ, האט ער דערזעהן, אז ס'איז נישט קיין רויך נאר א וואלקען פון פלעדערמייז. עס זענען געווען עטליכע מיליאן פלעדערמייז און זיי האבען אויסגעזעהן ווי א גרויסער געדיכטער וואלקען.

רושים'ס ווערטער זענען דערגאנגען צו דער רעגירונג. די רעגירונג האט בעשלאסען איבערצונעהמען דעם בארג מיט דער הייל און האט געשיקט א אויספארשונגס־קאמיסיע.

וויסענשאפטסלייט האבען אונטערזוכט די הייל און אויסגעפארשט די שטיינער, און זיי זענען געקומען צום שלוס, אז עס האט דער נאטור גענומען ארום 60 מיליאן יאהר אויסצוארבייטען די קונציגע הייל. און די ארבייט איז געמאכט געווארען דורך טראפענס וואסער, וואס זענען געריננען אין דער הייל אריין, אזוי אזוי ווי זענען געגענד איז פול מיט אלערליי מינעראלען, האבען די טראפענס וואסער מיטגעטראגען מיט זיך די מינעראלען. נאכהער פלעגט דאס וואסער זיך אויסדעמפען, און די מינעראלען זענען געבליבען הענגען אויף די ווענט, ביז זיי זענען פערהארטעוועט געווארען אין די וואונדער, וואס עס שטעלט איצט פאר די קארלסבאד הייל אין ניו מעקסיקא.

פעליקס ווארבורג בעקוסט דעם „גאטהייל־מעדאל"

פאר דער טעטיגקייט לטובת דעם יודענטום

ניו־יארק. (יט"א) דער „גאטהייל־מעדאל" וואס ווערט יעדען יאהר ערטיילט דעם פערדינסט־פולסטען אמעריקאנער יוד פאר זיין טעטיגקייט לטובת דעם יודענטום, איז היינטיגעס יאהר אנערקענט געווארען דעם פארזיצער פון ארמיניסטראטיוו־קאמיטעט פון דער „אגענץ" און פון „דזשאינט" פעליקס ווארבורג. אין די פאריגע יאהרען איז דער „גאטהייל־מעדאל" ערטיילט געווארען די ה"ה מר. וויז, היר בראו און יוליוס ראזענוואלד.

וואלדעמאראס'ן וויל מען ארויס־ווארפען פון דער וואוינונג

קאוונא, 24. (אטע) ווי עס מעלדען די ליטווישע צייטונגען, האט דער געוועזענער ליטווישער דיקטאטאר וואלדעמאראס בעקומען פאר די חגאות די לעצטע אויפפאדערונג זיך ארויסצוציהען פון דער וואוינונג, וועלכע געהערט צו דער רעגירונג.

וואלדעמאראס האט ווי בעוואוסט, זיך אפגעזאגט זיך ארויסצוציהען פון דער וואוינונג. עס איז דעריבער א פראגע, אויב וואלדעמאראס וועט דאסמאל יא נאכקומען דער פאדערונג, לויט וועלכען ער דארף זיך ביז דעם 23. אפריל ארויסציהען.

וואלדעמאראס ערקלערט, אז ער קען איצט נאך נישט טראכטען וועגען איבערציהען זיך, ווייל ער איז נאך נישט פערטיג מיט די ביכער, וואס ער שרייבט, לויט'ן אויפטראג פון דער רעגירונג, וועגען דער מעמעלער און ווילנער פראגען.

ערמארדעט אין וואלד

אין וואלד אונטער מאסלאוויץ האט מען געפונען אנ'ערמארדעטען דעם 24־יעהריגען וואלד־וועכטער יאן זלעטשאל. די מערדער האט מען נישט ענטדעקט, מען רעכענט, אז דאס האבען איהם דערשאסען וואלד־גנבים.

פאליציי פיהרט אן ענערגישע אויספארשונג.

פאראטקעס

אבראמאווי, דאכאדראווי, לאכאלאווי א. ז. ג. פארטעניעס ציוויל'נע, קארנע, האנדראווע, אפעלאציעס, זאבעזפיעטשעניעס, אוכילעניע, קלויזעס, ווטמרושימאניעס, וועגען אקט־אינטערציזיעס, גט־אנגעלעגענהייטען שרייבט ביטעס דאס ביטשריפט־ביורא

„POLPRAW"

בארוטאוויטשא 1, טעל. 170-01

בעקאנטמאכונג.

צוליב דעם, וואס דאס

חדר „בית תורה"

זשעראמסקי (טאנסקא) 9־זאוואדזקא 49

איז פערגרעסערט געווארען, איז צוגעקומען פרייע פלעצער, איבערהויפט איז געוואונשען אנפענגער פון 5 יאהר אן. צופרידענהייט איז געזיכערט! פרייזען צוגענגליך!

תלמידים ווערען אנגענומען טעגליך אין חדר.

מיט אכטונג

אינהאבער מרדכי שווארצאק.

פאלקס־אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

מארגען שבת, דעם 26/4, 7 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלנ. 4)

פארלעזונג אין דער העברעאישער שפראך אויף ד. ט.:

„די יודען אלס אביעקט פאר פאליט. עקספערימענטען אין 19. יאהרהונדערט („הצבור העברי בתור אוביקט של נסיונות לתקונים מדיניים במאה התשע־עשרה")

פרעלעגענט: ד"ר מ. פרידמאן. הכניסה חנם!

זונטאג, 27/4, 8.30 אווענד — פארלעזונג פון אינזש. זשעלינסקי א.ד.ט.: „רעריאפאניע". 6430

מאשין־לעבער

ווערן אנגענומען אויסצוגלייכען ביי

ג. גארדמאן, צעגעלניאנא 29

1־טער קלאנג־פילם־קינא־טעאטער אין לאדז

„SPLENDID"

היינט די לאנג־ערווארטעטע פרעמיערע פון ערשטען איראפעאישען 100% קלאנג־פילם

„הערצער־מעלאדיע"

וואונדערשעהנער ליבעס־פילם, פול מיט דראמאטישער שפאנונג, פרעכטיגער אונגארישער באדען און פון דעם שעהנעם בודאפעשט. אין די הויפטראלען:

WILLY FRITSCH i DITA PARLO

דאס נייעסטע מייסטערווערק פון די שעפער „אונגאר. ראפסאדיע"

Eryk Pommer — לייטער פ. ד. פראדוקציע; H. Szwarc — רעזשיסער; H. Szekely — אינסצעניזאטאר

ענטציקענדע ציגיינער־לידער אויסגעפיהרט פון א בעריהמטער ציגיינער־קאפעלע JANCZI BALOGHA

גרעסטער ביז יעצט אלוועלטליכער סוקסעס פון קלאנג פילם.

יעדער מוז הערען ווי ס'קלינגט: „הערצער־מעלאדיע", וואס ס'זינגט וו. פריטש.

אויסערדעם: רעוואלוציע פון עקראן פוילישער דיאלאג

אין א ב'אונגעוועהנליכן 20 מינוטען'דיגען פוילישן קלאנג־פילם. סענסאציע!

אנהויב 4, 6, 8 און 10 אווענד.

מארגען, שבת און זונטאג פון 12 ביז 2 מיטאג

ספעציעלע פרימארגען־פארשטעלונגען פון קלאנג־פילם

„זינגער פון דזשאזז־באנד" כל־נדרי מיט AL JOLSON אין דער טיטעלראלע.

לעצטע געלעגענהייט פאר אלע צו זעהען די גרויסע טראגעדיע פון יוד. לעבען.

פרייזען: 1, 2, 3 זל.

דער שטאל פון מעשים

נאוואטשינסקי „לערנט תורה“...

א געוויסער טייל פון דער פוילישער ליטעראַרישער יוגנט האט זיך צו איהם געווענדעט מיט דער בקשה, וואהרשיינליך, ווי צו א מייסטער אין מלאכה פון שרייבען, ער זאל אנשרייבען עפעס שיינעס, אינטעלעקטועלעס, אומפערגלייכליכעס, ליטעראַרישעס. א.ז.וו., וואס בלייבט איבער לדורות און וואס איז ווייט פון דער געגענווארטיגער ווירקליכקייט און טומעל.

דערויף האט נאוואטשינסקי אין דער ערשטער שורה פון זיין תשובה (אין דער צייטונג „א. בע. צע“) געענטפערט:

— איך וואלט עס געקאנט, נאר איך וועל עס נישט בעוויזען!

און דא גלייך דערוועקט זיך דער ערשטער ספק: בעוויזען וואלט ער עס רווקא יא — נעהנדיג אין בעטראַכט זיין שריפטשטעלערישען כוח — אבער ער קען עס נישט, ווייל — דאס „האריץ“ לאזט נישט...

ווארום דאס ווייטערדיגע וואס נאוואטשינסקי האט אין זיין ארטיקעל א. נ. „דער שטאל פון מעשים“ אנגעשריבען, איז אזוי ווייט פון שיינעס, אומפערגענגליכעס, א.א.וו. א עס פערדריסט ממש, ווי נידעריג א שרייבער א טאלאנטירטער קאן פאלען אין דער קלעם פון עלעמענטארער פארטייאישקייט.

און דאס — אין דער צייט, ווען עס עקויסטירט די אסאציאציע פון פען־קלובען, ווען אין דער נאנצער שריפטשטעלערישער, פערנינפטיג־דענקענדער וועלט איז מען אויסען די פאציפיקאציע פון צווישענפעלקישער פערהעלטענישען.

און אט דער צייט קומט נאוואטשינסקי און רופט די פוילישע ליטעראַרישע יוגענד, זי זאל אַמקליינען די פעדער און נעהמען זיך צו דער שווערד:

„ביי די איצטיגע מאמענטען דארף מען נישט האבען קיין ליטעראַרישע ווערק, נאר ממשותדיגע טאטען, נישט פלאפלען דארף מען, מיט ליטעראַטור זיך פערנעהמען, נאר ארבייטען מעשים, זיין אקטיוו, נישט קיין פערדרען קאנען דא נוצליך זיין, נאר פויסטען, מוסקולען, אייזערנע הענדשקעס, גוטאויסגערעכנטע שטאַלבענע שטעקעס, ביטשען, נאהייקעס, שפיצרוטען, גומענע שטעקענס, דרענגער, און העקלער — אט מיט וואס מ'דארף שרייבען...

„שרייבעריי — האבען מיר שוין לרוב. ווייט פערפאהרען דערמיט קען מען נישט. מען כתבעט ביי אונז מיט 90 פראצענט צופיל, און די מלאכה איז א לאנגווייליגע, א נודנע, א בלאסע, א בלוטאַרימע...

„ס'איז צייט צו א ווענדונג אין שטאַל פון טאַטען! אין גאס ארויס, נאַראַהאוצעם! אויף דער לופט! אויף דער וועלט! אבער מיט דער פויסט! און נישט בלויז מיט דער פען!“

אט אזוי „לערנט תורה“ נאוואטשינסקי מיט דער ליטעראַרישער יוגענד.

ער שעמט זיך נישט דערמיט, וואס ער שטייט מיט זיין פרעדיג לפני כל עם ועדה, און פערטראכט זיך נישט וועגען די קאנסעקווענצען, וואס קומען נאך אזעלכע מיספערשטענדנישען, ווי — ווען א „בעקער הויבט אן צו נייען שיך, און א שוסטער הויבט אן צו באקען בייגעל“...

דער טראגי־קאמיזם איז דאך בולט קענטיג, ווען דער אקאדעמיקער ווערט כוליגאן, און דער כוליגאן — אקאדעמיקער...

און נאך א „פערועהן“ מאכט נאוואטשינסקי, ווען די קעמפער צו וועלכער ער אפעלירט, טוט ער אן נישט אין דעם וואפען פון איבערצייגענדען מארט — דעם איינציגען וואפען פון אינטעלעקטואַליסט — נאר ער העננט איהם אן פערשידענע פאנראַם־מכשירים, און דאן ווערט פונ'ם „פערועהן“ ויינעם רייך די פ ע ר ו ע ה ע נ י ש —

ווען פאלק נעהמט איין פאלק — נעמט עס בעוואפענט מיט א סטראטעגיש־אויסגערעכנטען סדר, קלויבט זיך עס איצט אונטער בעוואוסטזיניג, לוערט עס בעספּעציאליש מיט די גרויזאמקייטען פון א כעמישער מלחמה...

וואפען דיקטירט, אויצוזאגען, דאס קאנטראַוואפען.

וואפען ווערט אויסגעקליבען פראפארציאנעל צו דעם בעקעמפטען אביעקט.

און נאוואטשינסקי'ס „כלים“ ווייזען אן מ'ט א פערברעכערישער איבערגעלייגטקייט אויף ברודער־מארד, אויף אינערליכער מלחמה, און — מיר, יודען זענען דאך בעזונדערס עמפינדליך! — אויף פאגראמען...

אבער, צי איז עס דער ריכטיגער וועג אויף רעאגירען געגען דער איצטיגער זעהר שווערער לאגע אין פוילען, האבען מיר די צווייפעלדרייסטקייט שטארק צו צווייפלען.

אויב די איצטיגע רודערער האבען כוח צו דער האלטען זיך אויפן אויבערפלאך פון דער צעווייגטער און צושטורעמטער ארימקייט, איז נאך א גרויסער ספק, צי וועט דער „נאציאנאלער לאגער“ פון נאוואטשינסקי'ס מיטפיהלער קענען זיך א מינוט אויף דער ראַיגער פלאך אויפהאלטען, הגם — א געוויסער „ארטיקעל“ האט די טבע צו וועלען זיך האלטען אויף דער אויבערפלאך פונ'ם וואסער...

און —אויך בוימעל, וועלכען מ'טאר נישט לאזען גיסען אויף די אקסען פון אנארכיע, צו וועלכע נאוואטשינסקי רופט איינגענטליך.

מן.

דער פאליטישער מאמענט

דער ענגליש-סאוויעטישער האנדעלס-אפמאך

נאך לאנגע אונטערהאנדלונגען, וועלכע האבען טיילמאל אנגענומען א זעהר נישט גינסטיגע ווענדונג פאר די סאוויעטען, איז דעם סאוויעטישען פערטרעטער אין לאנדאן געלונגען צו שליסען א האנדעלס־אפמאך מיט ענגלאנד. די צווייטע ענגלישע ארבייטער־רעגירונג איז אוועק אויף דעמזעלבען וועג, וואס דער ערשטער קאבינעט פון מאקדאנאלד'ן, וועלכער האט אין יאהר 1924 געשלאסען א האנדעלס־אפמאך מיט די סאוויעטען.

אמת, דער אפמאך פון יאהר 1924, ווי דער נאר וואס אונטערגעשריבענער אונטערשיידען זיך פון נארמאלען טיפ האנדעלס־אפמאכען, וואס זענען געשלאסען דורך „בורזשואזע“ מלוכות. דעם אפמאך פון יאהר 1924 האט מען אנגערופען „אפמאך וועגען אַ אפמאך“, ווייל ער האט געעפענט די מעגליכקייט פאר א ווייטערדיגער דערנעהנטערונג צווישען ענגלאנד און רוסלאנד, און ווען נישט די טעטיגקייט פון די קאמוניסטען און לאנד, וואלט אפשר דעמאלט די ארבייטער־רעגירונג ווייטער געבליבען ביי דער מאכט. דער אצט געשלאסענער אפמאך שטעלט אונגעמליך נישט אין די וועגען און אופנים פון די האנדעלס־בעציהונגען צווישען ענגלאנד און רוסלאנד, נאר עפענט די מעגליכקייט פון איינשטעלען צוזאמען פערשטענדיגונגען.

דער הויפט־ערפאלג פון מאקדאנאלד'ן בעשטעהט אין דעם, וואס די לייטערס פון דער סאוויעטישער האנדעלס־פערטרעטונג אין ענגלאנד האבען בעקומען פּערזענליכע פּריווילעגיעס דיפלאמאטישע אומבעריהרבארקייט און פאר דער סאוויעטען־מאכט עפענט זיך די מעגליכקייט צו קריגען קרעדיטען אין ענגלאנד אין פאל, אויב עס וועלען זיך איינשטעלען נארמאלע האנדעלס־בעציהונגען צווישען ענגלאנד און דעם סאוויעטען־פערבאנד.

קאמענטירענדיג דעם געשלאסענעם אפמאך, דריקט די סאוויעטישע פרעסע אויס די האפנונג, אז ס'איז מעגליך צו ברענגען צו פעסטע און געזונדע האנדעלס־בעציהונגען צווישען ביידע לענדער. דאס איז די אלטע און בעליבטע טעאריע פון טשיטשערין־ליטווינאוו, אז צוליב עקאנאמישע טשעטשערין וועגען דער מעגליכקייט פון א ווירטשאַפטליכען צוזאמענלעבען צווישען די צוויי געגענזייטיגע וועלטען: דער קאפיטאליסטישער און דער קאמוניסטישער. טשיטשערין האט אויף אט דער טעאריע געבויט זיין גאנצע אויסערליכע פאליטיק, זיין נאכפאלגער ליטווינאוו האט די דאזיגע טעאריע אוועקגעווארפען צוליב דער אויפגעלעבטער אינטענסיווער טעטיגקייט פון קאמינטערן אויפן אלוועלטליכן רעוואלוציאנערען פראנט. אצט א דאנק דער מעגליכקייט איינצושטעלען האנדעלס־בעציהונגען מיט ענגלאנד ווערט די טעאריע ווידער פערטיידיגט אויף די שפאלטען פון דער סאוויעטישער פרעסע.

קיין גרויסע עקאנאמישע בעדייטונג האט נישט דער נייער אפמאך פאר די סאוויעטען. דאגעגען איז זעהר וויכטיג זיין פאליטישע בעדייטונג. ווי בעקאנט, איז לעצטענס געפיהרט געווארען א ברייטע און שטארקער אנגריף געגען די סאוויעטען אין צוזאמענהאנג מיט דער אנטי־רעליגיעזער טעטיגקייט פון די סאוויעטען. צווישען די פיל לענדער, אין וועלכע עס איז געפיהרט געווארען א שטארקע קאמפאניע געגען דער סאוויעטען־רעגירונג, האט איינס פון די ערשטע ערטער פערנומען ענגלאנד. דארט איז די געזעלשאפטליכע מיינונג מאָביליזירט געווארען דורך די גייסטליכע פון אלע רעליגיעס צו א פראטעסט־קאמפאניע געגען די סאוויעטען. ווייטער זענען די ידיעות, וואס קומען אן וועגען דעם ווירטשאפטליכען מצב אין רוסלאנד, דער ריקצוג פון דער צוואנגסווייזער קאלעקטיוויזאציע אויפגענומען געווארען אלס צייכען, אז דאס עקאנאמישע סיסטעם פון די באלשעוויקעס ווערט איננאנצען צופאלען.

און אט אין א מאמענט, ווען ס'האבען אנגעהויבען אפילו צו קורסירען שטארקע קלאנגען וועגען א געפלאנטער אינטערווענץ אין רוסלאנד — האט די רעגירונג פון מאקדאנאלד'ן געשלאסען אן אפמאך מיט די סאוויעטען, געעפענט פאר זיי פערספעקטיווען פון האנדעלס־בעציהונגען, אנערקענט אומבעריהרבארקייט פון זייערע דיפלאמאטען א. א. וו. דערמיט איז בעדייטענד געהויבען געווארען דער פרעסטיזש פון די סאוויעטען אין אייראפא, און אפשר וועט דאס אויך זיין דער עמער קאלטע וואסער אויף צופיל צופאנטאזירטע און צוהיצטע קעפ.

פ — ב.

אנ'עפענטליכער משפט איבער'ן ראדיא

(פון די לאדזער מעשיות)

אין איינעם פון די היגע שטיבלעך, איז מיט א צייט צוריק איינגעשטעלט געווארען א טשערנאָוויטשייקע, וועלכע דארף בודק זיין די אויפפיהרונג פון די מתפללים און זייער בני בית.

דער געשאפענער „וויוויאד“ ארבייט מיט אן אויסערגעוועהנליכער געשיקטקייט און בעמיהט זיך אריינצודרינגען אין די פערבארגענסטע ווינקעלעך פון די חסידים'ס פאמיליע־לעבען.

און פאקטיש: קוים וואגט זיך איינער פון די אנשי שלומנו'ניקעס אריינצוכאפען זיך אמאל אין א טעאטער אדער אין א קינא, אדער זיין ווייב ערלויבט זיך צו בעוויזען אין אַנ'עטוואס טיפערען דעקאלט, אדער גאר צו דער טאכטער קומט אריין א יודישער לעהרער, ווערט תיכף אונטערגענומען אַנ'אויספארשונג און דער בעטרעפענדער „שגץ“ ווערט באלד געשטעלט פאר א „טריבונאל“.

דער „טריבונאל“ האנדעלט זעהר שטרענג און רעכענט זיך נישט מיט קיין שום סענטימענטען. ווי־באלד עס בעשטעטיגט זיך די בעשולדיגונג ווערט דער אנגעקלאגטער זעהר הארב פער'משפט.

אפהענגיג פון כאראקטער פון פערברעכען ווי אויך פון דער ביזהעריגער אויפפיהרונג, ווערט דער אנגעקלאגטער פעראורטיילט אדער צו שארפע פאר־ווארפען, אדער צו בעצאהלען א בעשטימטע סומע געלד־שטראף, אין שווערערע פאלען בעזייטיגט צו ווערן אין גאנצן פון שטיבעל.

אַן אורטייל איז אַנ'ענטגילטיגער און קאן נישט פערקלאגט ווערען אין קיין העכערער אינסטאנץ.

די טעג האט דער ראש פון דער „טשערנאָוויטשייקע“ דערהאלטען א פערטרויליכע ידיעה, אז אין דער וואוינונג פון איינעם פון די יונגערע אבער אנגעזעהענסטע חסידים פון שטיבעל איז איינסטאלירט געווארען א ראדיא־אפאראט.

די בעשטימטע „קאנטראלערען“ האבען באלד דורכגעפיהרט א גענויע הויז־רעוויזיע און מעשה שטן טאקע גראד געטראפען דעם בעל דבר אליין ביים טראמפייטער.

מען האט איהם גלייך אוועקגעפיהרט אין שטיבעל און איהם אוועקגעשטעלט פאר דער „פמליא של מטה“. נישט האבענדיג קיין אנדערע ברירה, האט ער זיך נעבעך געמוזט צו דער פארגעווארפענער שולד בחרפותינו בעקענען. בערעכטיגען זיין האנדלונג אדער פערענטפערען זיך האט מען איהם נישט געלאזט.

דאס בית דין האט דאן גענומען אריינטראכטען, צי איז דאס בענוצען זיך מיט ראדיא אין הסכם מיט דער אידעאלאגיע פון חסידות בכלל און אויב נישט, טא ווי גרויס איז דער עונש ר"ל.

אין דעם גיט זיך פלוצלינג א שטעל אויף א מיטגליד פון טריבונאל, א הויכער בעיאהרטער יוד, בעקאנט אין שטיבעל פאר א פערביסענער שונא פון מאדערניזם, און אנגעהמענדיג א בייזע מינע, מעשה פראקוראר, לעגט ער אוועק פאלגענדע בעשולדיגונגס־רעדע:

יודען! וואס פאר א, מ'שטיינס געזאגט, דברים טובים קאן מען שוין הערען דורך אזא טראמפייטער אדער ווי הציפות זינגען, לצים פלוידערען און נאך אזעלכע נארישע קאמעדיעס.

אין דער ראדיא ליגט בעהאלטען א בייזע קליפה ר"ל, וועלכע רייסט אוועק מיט איהרע קולות א יוד פון א ספר און ברענגט צו די זינדיגסטע מחשבות. לכן איז א ראדיא אסור און יעדער יוד, וואס האט די דאזיגע סיטרא אחרא ביי זיך אין שטוב, איז ממש חייב מיתה.

איידער דער בייזער יוד האט נאך געהאט פערענדיגט זיין רעדע, האט זיך אויפגעשטעלט איינער פון יונגוואַרג אַנ'איידעם פון א היגען זעהר אנגעזעהענעם חסידישען גביר, ווייזט זיך אויס שוין א מעהר הייגטוועלטיגער, און האט אנגעהויבען צו פערטיידיגען די ראדיא.

דער ראדיא, האט ער גענומען ארגומענטירען, איז נויטיג פאר יעדען סוחר, ווייל דורך איהם קאן מען געוואויר ווערען אלע קורסען אויף דער בירזשע, דער ראדיא האט אויך א רעליגיעזע בעדייטונג, ווייל דורך איהם קאן מען גענוי געוואהר ווערען, ווי שפעט ס'איז און א דאנק דעם ווייסט א יוד, ווען ר'האט לעכט צו צינדען, א חוץ דעם קאן מען זיך אויך אמאל דערקוויקען דאס הארץ מיט א גוט זמר'ל פון א בעריהמטען חזן, וועלכען מען האט בשום אופן נישט די מעגליכקייט אזוי צו הערען:

די ארגומענטען פון פערטיידיגער האבען א פנים שוואך איבערצייגט דעם טריבונאל, וועלכער האט ארויסגעטראגען נאך א קורצען ישוב הדעת פאלגענדען פסק.

דעם ראדיא מוז ער תיכף פון זיין רשות בעזייטיגען און א חוץ דעם ווערט נאך אויפ'ן בעשולדיגטען ארויפגעלייגט א געלד־שטראף אין דער הויך פון 2 הונדערט זלאטעס.

ווי מען גיט איבער, האט שוין דער פערמשפטער דעם צווייטען פונקט אויסגעפיהרט און איבערגעגעבען דעם גבאי־צדקה פון שטיבעל 2 קנאקעדיגע הונדערטער.

דאגעגען דאס אויספיהרען דעם ערשטען פונקט שטויסט זיך אָן אויף א הארטען ווידערשטאנד מצד די טעכטער און איבעריגען בני בית, וועלכע לאזען בשום אופן נישט בעזייטיגען דעם ראדיא פון שטוב.

מיט וואס די זאך וועט זיך ענדיגען קאן מען דערווייל נאך נישט פארזעהן.

ארנוס.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נאַרוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלען פון די אמעריק. סטארס אנא און היימאן יאקובאוויטש

15,000 מענשען האבען בעוואונדערט „די אמעריקאנער חתונה“
הונדערטער מענשען זענען אוועק, נישט בעקומענדיג קיין בילעטען.
פרייטאג, ד. 25-טען, 9.15 אוו., שבת, ד. 26-טען, זונטאג, ד. 27-טען, 9 אָווענד
היימאן יאקובאוויטש'ס גרויסע אויפפיהרונג
„אמעריקאנער חתונה“
אין 2 אקטען מיט פראלאג פון ה. יאקובאוויטש. ראל „סאַסעלע“—אנא יאקובאוויטש

געזאנג פון „אמעריקאנער חתונה“

1) זאָלסט מיך געדענקען
2) לערנט קינדערלעך
3) מיין חתונה־נאכט
4) חוה'ס טעכטער
5) בראשית
6) שישו ושימחו
7) אוי, קינדער־טעג
8) מזל־טוב חתן־כלה
9) מיין מאן הייסט מיך טאנצן
10) לעבעדיג לוסטיג פריילעך
11) אמעריקאנער מיידלעך
12) מאַמעניו־טאנץ
13) ליבעס־ראמאנס
14) עך וויל, ער נישט
15) זיסע ליבע, דועט
16) מענער, מענער, מענער
17) צרות אויף כפרות
18) פופען־דועט
19) אמעריקאנער חתונה
20) פינאל.

ס'איז ספעציעל אנגאזשירט געווארען דער ארטיסט און זינגער
מיכאל קליין און כאראקטער־קאמיקער שלמה הערשקאוויטש

שבת, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען „שולמית“ היסטארישע אפערעטע פון גאלדפאדען ראל „שולמית“—אנא יאקובאוויטש.

מאנטאג, ד. 28-טען, 9 אווענד פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
„איהר גרויסער סוד“ אין 3 אקטען מיט געזאנג. הויפט־ראלען: „נינא“—אנא יאקובאוויטש, „יודל“—ה. יאקובאוויטש

ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, מאדערמאן. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען ביי דער קאסע פון טעאטער.

צי קען מען עמיגרירן קיין פראנקרייך און בעלגיען?

אויך אין די צוויי לענדער איז זעהר שווער זיך איינצוארדנען

(קארעספאנדענץ צום „נייעם פאלקסבלאט“)

עס האבען זיך לעצטענס בעוויזען ארטיקלען אין דער יודישער ווי אין דער נישט־יודישער פרעסע, אז פראנקרייך איז דאס איינציגע לאנד אין אייראפא, וועלכעס איז היינט־צו־טאג בכוח אויפצונעהמען איר־ מיגראנטען ד. ה. אז אין פראנקרייך געפינט זיך גענוג ארבייט, כדי צו בעשעפטיגען הענד פון אויסלאנד, אויף ווי ווייט ס׳איז בעקאנט, האט פראנקרייך אין משך פון די לעצטע יאהרען ארויסגעפאדערט א סך צעהנדליגער טויזענדער ארבייטער און זיי גע־ געבען בעשעפטיגונג. מעהרסטענטיילס זענען אבער די ראוינע ארבייטער אויסגענוצט געווארען צו שווא־ רע ארבייט, ווי אין קוילען־גרובען, אייזען־הוטעס, בוי ארבייט א. א. וו. פאכמענער ראגען האט מען אבער בלויז ארויסגעפאדערט אין א גאנץ נישטיגער צאהל.

מען מוז דערביי בעמערקען, אז די אויסלענ־ דישע ארבייטער האבען זייט נישט געארבייט ביי גוטע בעדינגונגען. מען פלעגט זיי געבען אזעלכע ארבייטען, וואס א פראנצויזישער ארבייטער האט גישט נערן געוואלט טאן. אויך מוזען אזעלכע ארביי־ טער, איידער זיי פאהרען אוועק — אונטערשרייבען קאנטראקטען אויף א געוויסען טערמין און זיי טארען די ארבייט נישט איבעררייסען ביז ס׳ענדיגט זיך דער טערמין, וואס איז אין׳ם קאנטראקט אנגעגעבען.

פונדעסטוועגען פלעגען יערעס יאהר אריינקומען ארבייטער און האנדווערקער פון פערשידענע לאנדען — אונלעגאל, ווי לעגאל — און האבען זיך אין משך פון א געוויסער צייט בעוויזען אויפצוארבייטען, אזוי, אז זיי לעבען היינט־צו טאג ביי זעהר גוטע בעדינ־ גונגען. ווארום מען דארף אך אבט נעמען, אז דער דורכשניטליכער פערדינסט פון א׳נא בייטער אדער האנדווערקער איז אין פראנקרייך בכלל אוועקגע־ שטעלט און אויסקאלקולירט א.ז.וו. אז ער זאל זיך קענען גאנץ שעהן מפרנס זיין און נאך האבען אין משך פון יאהר זיך צו מאכען עטליכע מלבושים.

אט די אלע מעגליכקייטען האבען, וואס אנ־ אמת, עקזיסטירט אין פראנקרייך ביז מיט א יאהר צוריק. אנדערש זענען אבער די פערהעלטנישען היינט צו טאג אין פראנקרייך!

א־עמיגראנט, וואס קומט היינט קיין פראנקרייך זוכען ארבייט אהן א פריהערדיגען הסכם מיט׳ן אר־ בייטס־מיניסטעריום און אנגאזשעמענט פון א פירמע, האט בכלל קיין שום אויסזיכטען נישט צו קריגען בעשעפטיגונג. זעהר בעשווערענע פארשריפטען און פעראררנונגען זענען לעצטענס ארויסגעגעבען גע־ מאכען אין פראנקרייך בנוגע עמיגראנטען.

עס איז אין לעצטענס ארויסגעגעבען געווארען א פעראררענונג, וועלכע פערוועהרט יעדען פאב־ ריקאנט, האנדווערקער און אונטערנעהמער צו אנ־ גאזשירען אויסלענדישע ארבייטער, אויב דער לעצ־ טער בעזיצט נישט קיין קארט ד׳איראנטיטע דאס הייסט א.א מין פאס (מיט א ליכט־בילד) אדער ערלויבניש, אז דער בעטרעפענדער אויסלענדער האט רעכט צו זיין און אויפנעהמען ארבייט אין לאנד, פאר עובר זיין אויף דעם ראוינען גזעצע הערען אויף ביידע — סיי אויפ׳ן ארבייטסגעבער, סיי אויפ׳ן ארבייטסנעמער — ארויפגעלעגט גרויסע געלד־שטראפען. עס איז דעריבער קיין וואונדער נישט, וואס קיין שום ארבייטסגעבער אין פראנקרייך וויל נישט אנגאזשירען קיין אויסלענדישע ארבייטער אהן דער אויבענדערמאהנטער ערלויבניש.

דער פאל איז אפילו, ווען א עמיגראנט איז אריינגעקומען אין לאנד אויף א לעגאלען אופן (טוריסט, קוראציע־צוועקען). נאך ערגער איז אבער אין פאל, ווען מ׳שמוגעלט זיך אריין היינט־צו־טאג קיין פראנקרייך. מען האט אויסגעשטעלט רדיפות פון דער פאליציי און דער בעטרעפענדער כמה סוף כל־סוף פערלאזען דאס לאנד.

ווען א פוילישער בירגער וויל היינט אוועק־ פאהרען קיין פראנקרייך בעקומט ער אהן שום שווע־ ריגקייטען א וויזע די ראוינע וויזע האט די גילטיגקייט פון 3 חדשים. גלייכצייטיג ווערט אבער אנגעמערקט אויפ׳ן פאס, אז קיין ארבייט טאר דער בעטרעפענ־ דער נישט אויפנעהמען. און אויף א א אופן פאלען פיל עמיגראנטען אין א טעות, מיינענדיג, אז אין א משך פון די דריי חדשים וועט זיי געלונגען אנצוקומען מען ארבייט בעת מיט א.א מין דריי־חדשים־וויזע פאס איז נישט פערהאן קיין שום מעגליכקייט אר־ בייט צו בעקומען.

ס׳זענען בעקאנט הונדערטער פאלען פון אר־ בייטער, וועלכע זענען אריינגעקומען קיין פראנקרייך אויף א לעגאלען אופן און האבען נאך א לענגערע צייט (אגלייזענדיג זיך גרויסע צרות) געמוזט פער־ לאזען דאס לאנד.

עס דארף דעריבער דינען, פאר א הורה, אז קיין שום ארבייטער אדער האנדווערקער זאל זיך נישט לאזען קיין פראנקרייך סתם־אזוי אויף גאט׳ס בעראט, אזוי לאנג ווי ער בעזיצט נישט קיין בע־ שטעטיגונג פון פראנצויזישען ארבייטס־מיניסטעריום אדער אנגאזשעמענט פון א געוויסער פירמע, און ער ווערט דארט בעשעפטיגט.

און ווי זעהט אויס די לאגע אין בעלגיען?

די איינוואנדערונג אין משך פון די לעצטע יאה־ רען קיין בעלגיען איז געווען זעהר א גרויסע. צענד־ ליגער טויזענדער ארבייטער זענען דורך פערשידענע אונטערנעהמער ארויסגעפאהרען פון פוילען קיין בעלגיען אין די קוילען־גרובען אריין. מעהרסטענטייל אויף קאנטראקטען. נישט קיין קלענערע צאהל זענען אויסגעוואנדערט צו יודישע פאמיליעס, און בעלגיען האט יעטצט נישט געמאכט קיין שום שוועריגקייטען ביים אויפנעהמען די ראוינע עמיגראנ־ טען עס איז געווען א פשוטע זאך, מען האט גע־ ברויכט ארבייטס־קרעפטען און די בעלגישע רעגירונג איז געווען צופרידען, אז זי האט זיי בעקומען. די ארבייטס־פערהעלטנישען זענען אויך דורכשניטליך געווען נישט קיין שלעכטע.

עס איז כדאי איבערצוגעבען פרטים, אויף וואס פאר א ראקומענטען מען האט אלץ אויפגע־ זוכט אפילו די. וועלכע זענען אין לאנד אריינגע־ קומען אויף א־אונלעגאלען אופן. מען פלעגט זיך איינמעלדען אויף כתובות. ליבעס־בריף געשריבען אין יודישער שפראך, מזוזות און אנדערע עהנליכע „פערזענליכע דאקומענטען“, אבי מען האט עפעס געוויזען אויף דער פאליציי און דאס איז געווען לחלוטין גענוג, אז דער איינגעוואנדערטער זאל בע־ קומען די געהעריגע ערלויבעניש אויף צו וואוינען אין בעלגיען און אויפנעהמען ארבייט.

די בריליאנטען־שלייפעריען האבען אין יענע יאהרען געארבייט אהן אויפהער און אויף הענט איז דער ראוינער בראנזשע אין געווען א גרויסע נאכ־ פראגע. האבען טאקע די „פריליאנטענע“ ארבייטער געשארט געלד און פערדינט זעהר שעהן.

דער ווירטשאפטליכער קריזיס אין אייראפא האט אבער אויך בעלגיען אריינגעצויגען. די פרר־ ליאנטען־אינדוסטריע איז אין בעלגיען אינגאנצען אפגעשטארבען. טויזענדער ארבייטער, וואס זענען געווען בעשעפטיגט ביי דער ראוינער אינדוסטריע, האבען פערלוירען זייער ברויט. אויך אנדערע ראנד־ ווערקער זענען אוועק שלעכט מיט זייערע אונטער־ נעהמונגען און אין׳ם לאנד האבען אריינגעשטראמט יערען טאג גרויסע כוואליעס נייע עמיגראנטען. די בעלגישע רעגירונג האט האן, מיט א יאהר צוריק, פערשארפט די עמיגראציע־בעגרענצונגען. ס׳האט גע־ הייסען, אז בעלגיען פערשליסט די טויערען פאר איינ־ וואנדערער.

די לאגע אין בעלגיען איז טאקע היינט צו טאג זעהר א שווערע, אויך די קוילען־גרובען און שארלערוא, ליעוש, אנטווערפען, א. אנד. לעבען איבער א גרויסען קריזיס.

די גרויסע ארבייטסלאזיגקייט אין בעלגיען האט געצוואונגען די רעגירונג אנצוווענדען שטרענגע מיט־ לען געגען די פרישע איינוואנדערער. איינמעלדען זיך אין א־אויסגעשלאסענע זאך. דאס זעלבע איז אויך מיט אויפנעהמען ארבייט.

ווען מען כאפט היינט צו טאג אן־אויסלענדער אהן די געהעריגע אויפענטהאלט־פאפירען ווערט ער אויף זיינע אייגענע הוצאות ארויסגעשיקט פון לאנד. קוים האט דער ארעסטירטער ביי זיך לגמרי נישט קיין געלד, שיקט מען אין די קוילען־גרובען, וואו מוז ער אזוי לאנג ארבייטען, ביז ער פערדינט זיך אויף רייזע־הוצאות און דאן ווערט ער ערשט ארויס־ געשיקט פון בעלגיען.

צו פאהרען קיין פראנקרייך אדער בעלגיען אויף ארבייט דארף מען קודם־כל האבען די בעוויל־ ליגונג פון ארבייטס־מיניסטעריום און אנגאזשמאנט מיט א האריגען ארבייטס־אונטערנעהמער, אז נישט איז קיין שום האפנונגען נישט פערהאן צו פערבלייבען אין די אויבענדערמאהנטע צוויי לענדער.

שמחה גליקסמאן

מעדיצינישע שמועסן

ווי אזוי צו פערלירען וואג

אמאל איז געווען א צייט, ווען מענשען האבען זיך געזארגט. ווייל זיי האבען פערלוירען וואג. היינט האבען זיך די צייטען געביטען. מען זארגט זיך מחמת מען נעמט צו וואג, און נישט דערפאר וואס מען פערלירט, מען לויפט צו דאקטוירים, מען פאסט נעמען בעדער און מען פאסט תעניתים — אלץ כדי צו פערלירען און נישט, חלילה, צו געווינען. די רעסטאראנען מאכען מעהר געלד דורך אויסהונגער־ רונגס־קורען, איידער דורך פערקויפען עסענווארג. אמאל האבען מענשען געצאהלט פאר עסען. היינט צאהלט מען פאר נישט עסען, אין די רעסטאראנען, וואס פערשטעהען ווי אזוי צו נעהמען געלד און געבען פאר דעם קלאטשע, זענען היינט די פאפר־ לערסטע.

דער הונגער־משוגעת האט היינט אנגעשטעקט אזוי פיל מענשען, אז עס דראהט א קאטאסטראפע. איהר זעהט מיידלעך וואס ווערען דאר און דין ווי א סטרונע, וועמעס נערווען עס סקריפען ווי אן־אלטע קאטערינקע, וועמעס בלוט איז וואסערדיג און וועלכע זענען אויך גרין און געל. זיי לייד׳ען גיהנום אויף דער וועלט און זענען קרוב צום גן־עדן אויף יענער וועלט און דאס אלץ צוליב וואס ? כדי צו זיין דין!

די צייטען האבען זיך געביטען. אמאל איז דין געווען א חסרון צום שידוך. היינט איז פעט פער־ האסט ווי די עבירה־זרה. און נישט נאר פעטס, ווער עס זעהט אויס ווי א מענש: מיט א פנים, מיט פליי׳צען און מיט מענשליכע פארמען, געהט־ארום און זארגט זיך. מען וויל היקא אויסזעהען ווי יאנ׳־ אפגעצופט׳ הוהן און דער סך־הכל דערפון איז אט וואס: עס זענען פערהאן מענשען, וואס טארען בשום אופן נישט פערלירען קיין וואג. עס מאכט נישט אויס אז זיי האבען א לויט פלייש מעהר אויף זייערע ביינער. וואג פערלירען מיינט פאר זיי אנ־ אפקומעניש. אנדערע שטארקערע נאטורען מעגען יא פערלירען א 10—15 פונט, אבער זיי פערד לירען דאס צו גיך ווערען זיי נערוועז און קראנק. עס מאכט זיך א שטערונג אין דעם שטאפוועקסעל, וואס ברענגט ארויס דעם גאנצען קערפער פון די כלים. די גאנצע פאבריק ווערט צורודערט און עס איז שווער זי ווידער צוריקצובריינגען צו נארמאלע פראפארציעס. צוערשט מוז מען וויסען צוליב וואס פערלירען. און אויב שוין יא פערלירען וואג, מוז דאס געשעהען פאמעליע און אין מאס.

מען טאר נישט פערלירען מעהר ווי א פונט א וואך. אויסער דעם זענען פערהאן געוויסע מאכלים, וועלכע דער קערפער מוז האבען ווי דאס לעבען, און מען טאר זיי פון איהם נישט צונעמען. די ענט־ פעטונג מוז געשעהען לויט א פראגראם, וואס זאל זיין סיסטעמאטיש פערטיילט אויף חדשים, מען מוז די דיעטע צופאסען צום מענשען, און נישט דעם מענשען צו דיעטע. יעדער מענש האט זיינע גע־ וואוינהייטען, וועלכע מען מוז רעספעקטירען און וועל־ כע לאזען זיך נישט לייכט בייגען און ברעכען. מען מוז געהמען אין אנבעטראכט דעם גאנצען מענשען, די קאנסטיטוציע און זיינע שוואכקייטען, און נישט נאר די פאר פונט, וועלכע מען וויל פערלירען. אויסער דעם איז עס וויכטיג, נישט אזוי פיל צו פער־ מינדערען די צאהל פון מאכלים, וועלכע מען עסט, נאר אין דער ערשטער ריי׳ה צו פערגרעסערען די אויסגאבען דורך איבונגען, שפאצירען געהן, זיין א סך אויף דער לופט און דורכ׳ן מהר׳ן איבערן. דאס אלצדינג קען מען טון בלויז אין בעראטונג מיט א דאקטאר וואס קוקירט דעם גאנצען מענשען, און נישט נאר די פעטקייט.

הכלל, אויב איהר ווילט היקא פערלירען וואג, מאכט עס, אז דאס זאל זיין לחיים. עס איז נישט גוט זיך איינצוהאנדלען א שעהנע פארם און פאר דעם בעצאהלען מיט דארצוועהטאג.

ד״ר י. מען

מיטלען צו פערמיידען געבורט־וועהען

זינט דער מענש האט דערגרייכט די קלענסטע שטופען פון ציוויליזאציע, האט ער נישט אויפגע־ הערט צו זוכען מיטלען צו פערמיידען אדער צום ווענינגסטענס צו פערקלענערען געבורט־וועהען. פער־ שידענע מיטלען זענען אויסגעפרובירט געווארען, א־לערליי אבערגלויבענס זענען איז דעם אריינגעצוי־ גען געווארען. מיטלען, וועלכע זעהען אויס איצט לעכערליך און מיטלען, וועלכע זענען געווען אמת־ שעדליך, אבער קיין אמת׳ען וועג צו פערמיידען די וועהען, האט מען נאך אלץ נישט געפונען.

אין יאהר ניינצעהן צוויי האבען געוויסע פאר־ שער ערפונדען א מיטעל, וועלכער דאס געזאלט פערמיידען געבורט־וועהען. די מעדיצינישע פראק־ טיסע האט אבער דערפון ווייניג געהאלטען פון ניינצעהן דרייצעהן. מען האט די מעטאדע אביסעל איבערגעארבעט. מען האט אבער שנעל אויסגע־ פונען, אז דער מיטעל האט געוויסע. זעהר אומבעה־ קוועמע רעזולטאטען, ווען עס ווערט בענוצט אויף לאנגע: דער מיטעל בעשטעהט אין געבען דער פרוי איינשפריצונגען פון מארפין און סקאפאלאמין. ווען עס ווערט בענוצט אין געהעריגע פאלען איז עס גאנץ ווירקזאם; אבער עס איז זיכער נישט ראטזאם צו בענוצען עס אין יעדען פאל, בלויז אום צו פערמיידען וועהען.

מיר דערמאנען די מעטאדע צום ערשטען, ווייל דאס האט געמאכט דעם גרעסטען פיראר. עס זענען דא נאך פיל אנדערע מיטלען, וועלכע ווערען בענוצט.

דער אפסטער מיטעל צו געבען דער פרוי א שלאף־טרונק, ווען די וועהען זענען אמערנסטען. פאר דעם ווערען בענוצט די נאר געוועהנליכע מיטלען, עטער, כלאראפארם אדער גאז. די מעט־ טארע איז נישט צופרידענשטעלענד, ווייל עס פער־ מיידט בלויז די לעצטע וועהען.

די לעצטע יאהרען האט מען אנגעפאנגען צו בענוצען א געמיש פון עטער און פיטער־ואלץ, וועלכער ווערט געגעבען דורך דעם רעקטום. אזוי דער מיטעל האט געראט זיינע ענטוזיאסטען, אבער מען האט אויסגעפונען, אז אין געוויסע פאלען איז אויך די מעטאדע נישט גאר זיכער.

ווי שוין געזאגט, איז פון גאנצען טומעל ווע־ גען די ערפינדונגען צו פערמיידען געבורט־וועהען גארנישט געבליבען. געוויס עטליכע קאנען און דארפען בענוצט ווערען, אבער בלויז אויף פרויען, וועלכע ליידען פון געוויסע פעהלערן, און עס איז דא א געוויסע געפאהר פאר איהר דורכצומאכען די אנשטרענגונג פון געבורט. פאר א געוועהנליכע נארמאלער, געזונטער פרוי בלייבט איבער דער אלטער וועג — ליידען די געבורט־וועהען און דורכ־ צומאכען, עס אויף דעם אלטען שטייגער, א חוץ פיליכט נאר ביים סוף קאן מען זיך בענוצען מיט איינעם פון די זיכערע שלאף־געטראנקען. אבער פארשער זוכען נאך אלץ א מיטעל, און מיר ווילען האפען, אז מען וועט עס געפינען.

ד״ר נ. פ.

ראטעוועט דאס געזונד!

די בערייטענדסטע ארצטליכע חע״ם־ פערזענליכקייטען האבען בעשטעטיגט, אז

75 פראצענט קראנקהייטען ענטשטעהען צוליב אבסטרוקציע

א קראנקער מאגען איז די הויפט־סבה פון ענטשטעהען פון פערשידענע קראנקהייטען — פערגיפטעט דאס בלוט און שאפט א שלעכטע שטאף־וועקסעל

— די בעריהמטע זייט 45 יאהר אויף דער גאנצער וועלט —

Zioła z gór Harcu D-ra Lauera

זיי דאס האבען בעקעטעניגט פראפ. בערלין פון ד״ר מארטינס אוניווערזיטעט, ד״ר האכפלעטער און א סך אנדערע בערייטענדע דאקטוירים, זענען אן׳אידעאל מיטעל געזונד צו מאכען דעם מאגען, בעזייטיגען די אבסטרוקציע (פערהארטונג) זענען א גוט אויסרייניגונגס־מיטעל, פערליכטערן די פונקציעס פון ארגאניזם־ פערדייאונג, שטארקען דעם ארגאניזם, און ערוועקען אן אפעטיט

Zioła z gór Harcu D-ra Lauera

בעזייטיגען לעבער־קרענקען, נירען, גאל־שטיינער, העמארויד־ליידען, רעומאטיזם און ארטערעסיום, קאפ־ וועהטאג, אויסשיטונג און לישאיעס

Zioła z gór Harcu D-ra Lauera

זענען געווארען בעשאנקען אויף די ערצטליכע אויסשטעלונגען מיט די העכסטע אויסצייכנונגען און גאל־ דענע מעדאלען אין באדען, בערלין, וויען, פאריז, לאנדאן און אין א סך אנדערע שטעדט. טויזענדער דאנקבריוון האט בעקומען ד״ר לאוער פון אויסגעהיילטע פערזאנען. פרייז פון א האלב שאכטעלע 1,50 זל. א דאפעלטע שאכטעל 2,50 זל. פערקויף אין אפטייקען און מקלאר אפטעקערס.

בעמערקונג: היטען זיך פאר טונקעלמוטיגע פאלסיפיקאטען. רעפרעזענטאציע אויף פוילען:

„PROTON“, Warszawa, ul. Św. Stanisława 9/11

לאָדז, 25 אַפּריל 1930

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 25 אַפּריל 1930

מאַנטעפיאָרע ביים עגיפּטישן פּאַשאַ

די אויספאָרשונג וועגן די בלוט=בלבולים *)

מיט העכער א יאָהר צוריק איז משה מאָנטעפיאָרע געזעסן אין פּאַלאַץ פון עגיפּטישן הערשער מחמד אלי און געשמועסט מיט איהם אויף א גע־מיטליכן אופן בנוגע נייע ישובים פאר יודען אין ארץ ישראל, בנוגע אפּקויפן גרויסע שטרעקעס לאַנד אויף צו באַזעצן די גע׳רודפ׳טע יודען פון מורח אייראָפּא און בנוגע איינצואָרדנען א גרויסע מיליאָנענע באַנק פאַר׳ן נאַנצען אָריענט, פון וואָס דער עגיפּטישער פּאַשאַ איז געווען העכסט צופרידען. אבער אצט איז משה מאָנטעפיאָרע ווידער געזעסען אין זיין פּאַלאַץ שוין מיט גאָר אַן אַנדער שליחות — נישט אויף צו באַזעצן אין ארץ ישראל די גע׳רודפ׳טע יודען פון מורח אייראָפּא, נאָר צו ראַטעווען די יודען פון דעם לאַנד, וואָס איז געלעגען אונטער דעם שווערען אייזערנעם פוס פון דעם זעלבען אזיאַטישן פּאַשאַ. דאָן האָט משה מאָנטעפיאָרע געשוועבט אין א שענער וועלט פון גראַנדיעזע חלומות מכח דער גלענצענדער און הערליכער צוקונפט פון די יודען אין זייער אַלטער היים אין ארץ ישראל, וואו זיי וועלען קענען ענטוויקלען זייערע כחות, פעהיגקייטען און טאַלאַנטען און איין נעווען אנגעפולט מיט ליכטיגע און שטראַהלענדע האָפנונגען, און אצט איז ער געשטאַנען פאר׳ן וועלבינען הערשער ענטוישט און די אַלטע טרוימען, דאָס האַרץ אָנגעפילט מיט וועהטאָג און ביטערקייט, בעוויינענדיג דעם אומגליקליכען מזל פון יודישען פאָלק, וואָס ווערט אזוי בעשמוצט און בעליידיגט פון די עקעלהאַפטסטע שווינדלער און שאַנטאַזשיסטען. ער האָט אצט געהאָפט שטעהען פאר איהם און בעטען, ניט רחמנות, נאַטירליך, נאָר גערעכטיגקייט, אבער וואָס הייסט ביי אַזעלכע לייט ווי דער פּאַשאַ גערעכטיגקייט? נאָר אויב ביים פּאַשאַ האָט געהייסען גערעכטיגקייט מאַכט. דאָן איז אויך מאָנטעפיאָרע געקומען דאָס מאָל אין א געוויסער הינזיכט מיט אזא מין גערעכטיגקייט. מאָנטעפיאָרע איז שוין איצט נישט געשטאַנען פאר איהם בלויז אלס א יוד אַליין. מאָנטעפיאָרע איז איצט געשטאַנען פאר איהם מיט א מאָראַלישע קראַפט הינטער זיך — מיט קראַפט פון א גרויסער מלוכה, פון א גרויסען פאָלק, וואָס איז גרייט געווען אויסצונוצען איהר גרויסען איינפלוס צו צובּרעכען די פאַלשקייט און געמיינע בעשולדי־גונגען. עס מאַכט נישט אויס וואָס די גרויסע מלוכות האָבען, שטיצענדיג די יודען, געהאַט דערביי זייערע אייגענע פּאָליטישע כוונות אפּצושוואַכען דעם פראַנ־צויזישען איינפלוס אויפ׳ן אָריענט. אבער די השגחה האָט גראָד געוואָלט, אז די דאָזיגע געשעהעניש זאָל פאָרקומען אין אזא צייט פון א גרויסען פּאָליטישען פּלאָנטער מיט קאָנקורירענדע צדדים, און דער מעכטיגסטער צד זאָל שטעהן אויף דער זייט פון יודען. אויך דאָס אַליין האָט עפּעס וואָס צו זאָגען.

באַלד ווי משה מאָנטעפיאָרע איז אָנגעקומען אין עגיפּטען, האָט ער זיך געזעהען מיט׳ן ענגלישען גענעראַל־קאָנסול האָדזשעס, וועלכער האָט שוין פון פריהער געהאַט בעקומען אינסטרוקציעס פון ענגלי־שען אויסערן מיניסטער לאָרד פּאַלמערסטאָן. האָ־דזשעס האָט איהם ערקלערט, אז ער וויל צוזאַמען מיט איהם דורכועהען דעם גאַנצען מאַטעריאַל, כדי צו זיין פּאָזיטיוו, ווייל דער גאַנצער ענין האָט אָנגענומען אַן אַלגעמיין פּאָליטישען כאַראַקטער. ראָטי מאַנטאַ האָט מיט׳ן בלוט־בלבול פערקאַכט נישט בלויז א בלוט־בלבול אויף יודען, נאָר א גאַנצע פּאָ־ליטישע קאַשע פון אַ אינטערנאַציאָנאַלען כאַראַקטער.

משה מאָנטעפיאָרע מיט׳ן גענעראַל־קאָנסול האָבען בעזוכט דעם פראַנצויזישען קאָנסול, וואָס זיי האָבען געטראָפען אַראַלף קרעמיע; דערנאָך האָבען זיי בעזוכט דעם עסטרייכישען און פּרייסישען קאָנסול, מיט וועמען זיי האָבען אַרומגעשמועסט די גאַנצע לאַגע און אויך מאָרגען, דעם פינפטען אויגוסט, האָט דער גענעראַל־קאָנסול פאָרגעשטעלט מאָנטעפיאָרע׳ן, וועלכער איז געווען א געטרייער מיליטערישען כּגדיר, פאר׳ן פּאַשאַ מחמד אלי. אַראַלף קרעמיע און כאַלאַ־מאָן מונק זענען נישט מיטגעגאַנגען, ווייל דער פראַנ־צויזישער קאָנסול, קאָשלע, האָט געהאַלטען אז דאָס איז נישט ראַטזאַם.

מחמד אלי איז געזעסען אויפ׳ן זעלבען פּלאַץ אזוי ווי ער האָט איהם געזעהען דאָס לעצטע מאָל מיט א יאָהר צוריק. האָדזשעס האָט ערקלערט דעם פּאַשאַ, אז סער משה מאָנטעפיאָרע וויל איהם דער־לאַנגען א פּעטיציע אין נאָמען פון זיין מלוכה, אויף וואָס דער פּאַשאַ האָט מסכים געווען און מאָנטעפיאָ־רע האָט אָנגעהויבען פאָרלעזען:

„אייער היאָהייט, — מיר האָבען געהערט אין אייראָפּא אז מען האָט געמאַכט פאַלשע בעשולדיגו־נגען אין דמשק געגען די יודען, וועלכע זענען אונטער־טאַנען פון אייער האָהייט, און אז מען האָט זיי שרעקליך געפּייניגט, כדי אַרויסצובעקומען פון זיי בעקענטנישען, געגען זיך אַליין, אזוי ווי עס איז גוט בעקאַנט ניט נישט א הסכמה אונזער אמונה אויף אזא מין פערברעכען און וועלכען מען בעשולדיגט זיי, נאָר אז זי פערבאָט אויסדריקליך צו געברויכען בלוט אויף יעדען מין אופן, זענען מיר דעלעגירט געוואָרען פון אונזערע רעליגיאָנס ברידער פון גאַנץ אייראָפּא צו בעטען ביי אייער האָהייט גערעכטיגקייט פאר אונזערע ברידער. מיר זענען העכסט צופרידען געווען צו הערען, אז ווי נאָר אייער האָהייט איז גע־וואָהר געוואָרען פון די פּייניגונגען, האָט ער געגעבען א פערואָרדנונג, אז מען זאָל זיי תיכף אָפּשטעלען. זייענדיג פעסט איבערצייגט, אז אייער האָהייט, וועל־כער האָט ערוואָרבען אזא גרויסען נאָמען אין איי־ראָפּא פאר בראַווקייט און קריג, חכמה איז ראַטס און טאָלעראַנץ בנוגע אלע אייערע אונטערטאַנען אָהן שום אונטערשייד, וועט, מיט אייער געוועהנליכע חסד, בעפרידיגען אונזער בקשה, מיר קומען נישט מיט כעס, נישט מיט שנאה, נאָר אויסשליסליך מיט דעם עכטען פערלאַנג אויפצודעקען דעם אמת. מחמת דעם בעטען מיר אייער האָהייט, אונז צו גע־בען א פּאַלמאַכט צו געהען קיין דמשק און מאַכען אַלגעמיינע אויספאָרשונגען, וואָס וועלען אַרויספּרענגען די ריכטיגע אינפאָרמאַציעס בנוגע דער בעשולדי־גונג, וואָס האָט אויפגערעגט די גאַנצע יודישע וועלט און געבראַכט אזוי פיל יסורים די יודען אין דמשק. די אַלע אינפאָרמאַציעס וואָס מיר וועלען בע־קומען, וועלען אפיציעל בעשטעטיגט ווערען פון גובערנאַטאָר פון דמשק און זיי וועלען צוגעשטעלט ווערען צו פאר אייער האָהייט.

„מיר בעטען אויך אייער האָהייט אונז צו געבען די מעגליכקייט צו בעקומען די בעווייזען, שוין פאר אַלע מיטגלידער פון אונזער רעליגיאָנס אין פּאַל־קאָמענע זיכערהייט פאר די אַלע וואָס וועלען קומען עדות זאָגען.

„מיר בעטען אויך אייער האָהייט אונז צו בעוויליגען מיט א ערלויבניש זיך צו זעהען און אויסצופרעגען די אַרעסטירטע אזוי אָפּט ווי דאָס וועט זיין נויטיג, און אז די אויטאָריטעט און ער־לויבניש פון אייער האָהייט וועט אונז געפּעלינסט געבען, זאָל דורך א פירמאַן, רעגיסטרירט ווערען אין די אַרכיוון און געשיקט ווערען צום גובערנאַטאָר פון דמשק, וועלכער זאָל דעם אינהאַלט פּראָקלאַ־מירען אין די גאַסען פון דמשק.

„צום סוף ערלויבען מיר זיך צו ערקלערען, אז די אויגען פון גאַנץ אייראָפּא זענען געריכטעט צו אייער האָהייט, און אז איהר וועט ערפילען אונ־זערע בקשות וועט די גאַנצע ציוויליזירטע וועלט זיין זעהר צופרידען. עס איז גאַנץ פערשטענדליך, אז דער גרויסער מאַן, וועלכער האָט שוין ערוואָר־בען אזא ההמפּולען נאָמען, מוז ליב האָבען גע־רעכטיגקייט און זעהר טייער. עס קען נישט זיין קיין גרעסערע פערעהרונג פאר אייער האָהייטס ושעניע און גרויסקייט, ווי די דאָזיגע מיסיע, וועלכע איז געשיקט געוואָרען צו אייך פון די יודען פון דער גאַנצער וועלט צו אפּעלירען פאר גערעכטיגקייט. דאָס איז די העכסטע בעלוינונג פאר אייער ושעניע. פאר אייער ליבע צום אמת, פאר אייער ערנסטען וואונש צו פערזיכערן גערעכטיגקייט צו אַלע אייערע אונטערטאַנען, וואָס די דאָזיגע מיסיע ווענ־דעט זיך צו אייער האָהייט מיט דעם גרעסטען צו־טרויען, אז זי פיהלט זיכער אז איהר אפּעלירען וועט נישט זיין אומזיסט".

דער עגיפּטישער פּאַשאַ, מחמד אלי האָט די גאַנצע צייט וואָס מאָנטעפיאָרע האָט געלייענט, נישט אראָפּגענומען פון איהם די אויגען. מאָנטעפי־אָרע האָט געענדיגט לייענען, האָט ער געבעטען, אז זיין א בּעֶרועצער זאָל ערלויבט ווערען דאָס פאר־צולייענען אין טערקיש, דערויף האָט דער פּאַשאַ גע־ענטפערט, אז עס איז צו לאַנג און וועט לאַנג דויערען. עס איז בעסער — האָט ער געזאָגט — אז מען זאָל עס איבערזעצען און דאַן וועט ער עס דורכלעזען און געבען אַן ענטפער. משה מאָנטעפי־אָרע האָט איהם דאַן פּרובירט ערקלערען, אז די דאָזיגע פּעטיציע האַנדעלט זיך וועגען די יודען אין דמשק. דערויף האָט דער פּאַשאַ געענטפערט: „איך ווייס עס".

פּאַר׳ן אַוועקגעהן האָט מאָנטעפיאָרע בע־דאַנקט צום פּאַשאַ, אז דאָס ענגלישע פאָלק וואַרט מיט גרויס אונגעדולד אויף זיין ענטפער און ער וועט אויף איהם וואַרטען צוויי טעג. דער פּאַשאַ האָט מאָנטעפיאָרע׳ן געהייסען קומען נאָך דעם ענטפער, ער האָט אבער געזאָגט, אז אויב דאָס איז אַ־נעבען פון גערעכטיגקייט קען ער נישט ערלויבען מיטצו־נעהמען מיט זיך דעם פראַנצויזישען אַרויסגעקאָמען וועל־כען מאָנטעפיאָרע האָט מיטגעבראַכט מיט זיך. דערויף האָט דער ענגלישער גענעראַל־קאָנסול גע־ענטפערט, אז אַראַלף קרעמיע, הגם ער איז פון דער פראַפעסיע אַן אַדוואָקאַט, איז געקומען אַהער בלויז פון רייןמענשליכע מאָטיוון און אז ער גופא איז א יוד.

קומענדיג צוריק פון פּאַשאַ, איז מאָנטעפיאָ־רע געוואָויר געוואָרען, אז מיט אַ נאַכט פריהער איז דער פראַנצויזישער קאָנסול געווען א לאַנגע צייט ביים פּאַשאַ און ער האָט שוין געהאַט מסתמא פערשטאַרקט זיין האַרץ נאָכצוגעבען.

באמת איז דער פּאַשאַ געווען אין א שווערע לאַגע. פון אַיין זייט האָט ער זעהר געוואָלט ערפילען די בקשה פון מאָנטעפיאָרע׳ן, ווייל ער האָט האָט געהאַט א גוטע געלעגנהייט זיך אַרויסצוווייזען פאר אייראָפּא אלס א גרויסער מאַן פון גערעכטיג־קייט. פון דער אַנדער זייט אבער איז ער אָנגעגאַנגען געוואָרען פון פראַנצויזישען קאָנסול וועלכער האָט לויט די אינסטרוקציעס פון פרעמיער מיניסטער טיער, אָנגעווענדעט אלע כחות מען זאָל דעם אמת נישט אויפדעקען, ווייל דער אמת האָט געקענט שאַדען דער פראַנצויזישער פּאָליטיק. דער פראַנצוי־זישער קאָנסול, געגען דער אַנגענומענער טראַדיציע, האָט אפילו נישט געוואָלט פאָרשטעלען קרעמיען פאר׳ן פּאַשאַ.

מחמד אלי האָט יערע מינוט בשוואָרט אויף דעם בעשלוס פון די גרויסע מלוכות, אז ער זאָל זיך אונטערגעבען דעם טערקישען סולטאַן, אויפגעבען זיין אומאָפּהענגיגקייט און אָפּגעבען סיריען צום סולטאַן. ער האָט דעריבער נישט געוואָלט בּרעכען די בעציהונגען מיט די מלוכות, וועלכע האָבען זיך אָנגענומען פאר די יודען, אבער גלייכצייטיג האָט ער נישט געוואָלט פערלאָזען טיערן און דעם קעניג לואי פיליפּ, וועלכע האָבען געראָטען שטאַל אין איינען גאָר ראָטי מאַנטאַן. אזוי ווי ער האָט זיך נישט געקענט בעשליסען וואָס ער זאָל גראָ טון, האָט זיך די זאַך געצויגען דריי־נאַכען צייט און די יודישע שלוחים האָבען נישט בעקומען קיין שום ענטפער, אונטער דער צייט האָט שוין קרעמיע אַליין בעקומען אַן אויריענץ ביים פּאַשאַ, אבער אויך ער האָט נישט געקענט גאָרנישט אַרויסבעקומען פון איהם.

(נאָך וועט קומען).

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" נ. 87, 91.

דער עיקר איז די ליבע... / שטיפּעריי — פון — ב. קאָוונער

א נאַכט א פּראַכט!

גרויסע שטערן, ליכטיגע גרינבלויע, ציטער־טיגע, זינגענדיגע.

יא, עס שטעהט געשריבען, אז שטערן זינ־גען, זיי זינגען און לויבען גאָט מיט געזאַנג...

די לבנה שווימט אַרום אין הימעלים ווי א גאָלדענע שיפעל און זי ווערט בעגלייט פון א סך קלענערע שיפלעך אויסגעטאַקט פון ווייסע וואָל־קענדלעך.

קורץ, א נאַכט פון די אמת׳ע נעכט. ווי אוי־סגעמאַכט געמאַכט פאר ראָמאַנטישע יונגעלייט און מיידלעך.

אבער דיר און אַרום דיר און פאר דיר און הינטער דיר — אומעטום שוועבט אַרום דער ליבעס־מלאך אויף זילבערנע פליגלען און בעשיצט אלע ליבעס פאָרלעך וואָס ליבען זיך און וואָס רעדען, אז זי ליבען זיך...

א טייערער מלאך, דער מלאך פון ליבע; מיים צו זוכען אזא גוטען מלאך...

אם, אין אזא נאַכט, נישט אין קיין אַנדערער איצען מאָטעל און גיטעל אין א פּאַרק און זיי רעדען וועגען ליבע. ער רעדט מעהר פון איהר; ער זאָגט, אז זי איז מעהר פּערל בּט, דאַרף ער מעהר רעדען...

זאָגט ער, מאָטעל הייסט עס, אזוי צו זאָגען:

— גיטעלע, טייבעלע, קעצעלע! זאָלסט נישט מיינען, אז איך ליב דיך דערפאַר, וואָס דו האָסט א רייכען טאַטען, וואָס ווערט געשאַצט אין הונדערטער טויזענדער טאַלער. געלד איז בלאָטע; דער מענש קומט נישט אויף דער וועלט מיט געלד און מען נעמט איהם נישט מיט דאָס געלד; דער עיקר איז די ליבע; די ליבע איז טייערער פאַר אלע אוצרות פון דער וועלט; די ליבע שטעהט העכער פאר אלע רייכטומער, פאר אלע געלד און זילבער און פּערל און בריליאַנטען...

יאַ, טייערע, די ליבע איז שטאַרקער, מעכטיגער ווי דער טויט! דער טויט קאָן אלן בעזיגען, אבער נישט די ליבע!

איך מיין, פערשטעהסט זיך, די אמת׳ע, די נישט געפעלשטע ליבע. און מיט אזא ליבע, ליב איך דיך. אין דעם מאָמענט טראַכט איך גאָר נישט און איך וויל גאָר נישט טראַכטען וועגען נדן. וואָס דיין טאַטע קען מיר געבען; איך נישט וועגען דער ירושה וואָס ער וועט דיר אַמאָל איבערלאָזען; עס איז די גרעסטע בעליידיגונג פאר דעם מיידעל, וואָס מען ליבט, צו טראַכטען וועגען נדן אָדער ירושה. וועגען די אלע וואַכערינע זאַכען קאָן בלויז טראַכטען אזא יונגערמאַן, וואָס געלד שפּילט ביי איהם א גרויסע ראָלע; וואָס געלד איז ביי איהם דער עיקר... אבער איך בין נישט פון די יונגעלייט... גאָר נישט. וועט עס קומען, איז גוט; וועט עס נישט קומען — וועל איך עס אפילו נישט אַריין האָבען. וואָס אמת איז אמת; ביי דער היינטיגער צייט קאָן מען זיך אָהן געלד נישט א ריהר טון; וואו מען גיט זיך א דריי, טוט מען האָבען געלד. נאָך דערצו, אז מען דענקט חתונה צו האָבען; דירה געלט, מעבעל, אויסהאַלטען א הויז, א דינסט — דאָס קאָסט א סך געלט. און אז איינער איז א קליינער פערדינער, איז ער גוט אין דר׳ערד. ביי דער היינ־טיגער וועלט שפּילט געלד די ערשטע פידעל און די ליבע די צווייטע פידעל... און זעהר אָפט די אכטע פידעל... און נאָר אָפט שפּילט די ליבעס־פידעל גאָר קיין ראָלע נישט... זעהר אָפט פּאַסירט, אז ווי נאָר דער האָניג־חודש געהט אריבער, ווערען אלע סטרונעס פון דער ליבע איבערגעריסען... זיי פּלאַ־צען...

אין שפּילען אָהן סטרונעס, קאָן מען נישט; אפילו נישט אזא גרויסער פידעל־שפּילער ווי פריץ קרייזלער.

אבער ביי מיר, מיין טייערע, איז די געלד־פראַגע גאָר קיין פראַגע נישט... נישט איך טראַכט וועגען דעם, נישט איך וויל טראַכטען. וועט דיין טאַטע געבען א 10 אָדער 15 טויזענד טאַלער וועל איך זיי זיכער נישט צוריקגעבען; טאָמער וועט ער נישט געבען, וועט מיך אויך נישט אַרען... איהראי וואָלט געווען בעסער, אז ער זאָל יא געבען... נאָך אַלעמען ביטו דאָך ביי איהם די איינציגע טאָכטער... אויב נישט דיר, וועמען דען? דיינע צוויי ברידער זענען דאָך ביידע פערהייראַט און מאַכען א שעהו לעבען; עס הערט זיך, אז זיי זענען רייכער ווי דיין טאַטע. דאַרפען זיי דאָך שוין דעם טאַטענס געלד נישט האָבען; דאַרף דיין טאַטע קיין חזיר נישט זיין און דיך בעאַרגען... ווען ער גיט דיר א 10 אָדער 15 טויזענד טאַלער נדן, וואָלט עס אייראי געווען זעהר שעהן, און פאר מיר וואָלט עס געווען א סך גרינ־גער. מחמת, אין דער אמת׳ן, בין איך דאָך אָרים; זעהר אָרים. אט דאָס וואָס דו זעהסט אויף מיר, אט דאָס האָב איך... דערפאַר בין איך רייך אין ליבע: איך בין, קען מען זאָגען, א מיליאָנער אין ליבע און ליבע ווי איך האָב דיר געזאָגט פון אַנהויב, איז טויזענדער מאָל טייערער און היילינער ווי געלד! פערקעהרט; געלד איז דאָס גרעסטע אומ־גליק אויף דער וועלט. צוליב געלד פיהרט מען מלחמות, רויבט מען הרג׳עט מען, ווערט מען בלוט־טיגע שונאים, נישטאָ קיין גרעסטע אומגליק אויף דער וועלט ווי געלד.

דערפאַר שפּילט ביי מיר די ליבע די ערשטע פידעל אין דעם אָרקעסטער וואָס מיר ראַפען אַן לעבען.

זי האָט די גאַנצע צייט געשוויגען און גע־שמייכעלט...

זי האָט נישט גערעדט, אבער איהרע אויגן, איהרע נערוועז, איהר האַרץ האָבען גערעדט...

— וואָס שווייגסטו? — האָט ער געפרעגט ביי איהר — האָסט גאָרנישט וואָס צו זאָגען?

— ס׳איז גלייכער אז מען הערט נישט —

האָט זי שטיל געענטפערט — א סך מאָל איז דאָס שווייגען פיל שטאַרקער ווי דאָס נישט שווייגען...

— איך פערשטעה דיך נישט טייערע, וואָס מיינסטו?

— אבער איך פערשטעה דיך...

— אויב דו פערשטעהסט מיך, איז גוט, לאָמיך דיך א קוש טון.

— אויב ס׳קאָן דיר פערשאַפען פערגעניגען, מעגסט קושען...

מאָטעל האָט זי אַרומגענומען מיט זיינע קאָלטע הענט און איהר געגומען קושען אזוי לאַנג ביז זי האָט איהם געהייסען זיך אָפּרוהען...

— איך בין נישט מיד... האָט ער געזאָגט — איך וויל נאָך...

— אבער איך בין מיד, — האָט זי געזאָגט, פאר איין מאָל איז דאָס צופיל...

אויף מאָרגען האָט גיטעל געלאָזט רופען מאָטעל׳ען, אז זי האָט גערעדט מיט איהר טאַטען מכח אכצעהן און דרייצעהן... דאָס הייסט, מכח איהם ליבע צו מאָטלען און מאָטעל׳ס ליבע צו איהר. האָט דער טאַטע איהרער געזאָגט: אויב ער ליבט דיך אזוי שטאַרק, זאָל ער מיט דיר חתונה האָבען אָהן נדן, א ז 10 אָדער 15 טויזענד טאַלער; זאָל ער ווייזען, אז וואָס ער האָט גערעדט, דאָס האָט ער געמיינט; זאָל ער ווייזען, אז די ליבע שטעהט העכער ווי געלד...

האָט מאָטעל אויסגעהערט זיין גיטעלען און אַרונטערגעלאָזען די נאָז:

— דיין טאַטע איז א חזיר, א גרויסער חזיר! אמת טאַקע, איך וויל נישט קיין געלד, איך דאַרף נישט קיין געלד, און איך רעד נישט פון געלד; געלד איז א וואַכעדיגער ענין... דער עיקר איז דאָ די ליבע... אבער א חזיר איז ער, דער טאַטע דיינער; א טאַטע וואָס וויל חתונה האָבען, גיב איהר א 10, 15 טויזענד טאַלער!... אויב ער איז אזא קאַרגער חזיר, בין איך איהם מוחל די טאָכ־טער אייך; עס פּאַסט מיר גאָרנישט צו האָבען אזא פּאַסקודנעם חזיר פאר א שווער.

פריהער האָב איך געוואָלט. אבער איצט וויל איך נישט...

די שענסטע און פערדארבענסטע קייזערין אין דער וועלט

דאס אלטע רוימישע לאנד, סיי די רעפובליק, סיי די אימפעריע, איז פול מיט אינטערעסאנטע פיגורען, מיט מענשען, וואס האבען זיך אויסגעצייכנט מיט שטארקע און ברויענדיגע לײדענשאפטען. רוים האט פערמאגט כמעט די גאנצע דערגרייכבארע וועלט פון אלטערטום. גוואלטיגע רייכטימער זענען אנגעזאמעלט געווארען. דאס שטרעבען צו מאכט איז געווארען אלץ שטארקער, אלץ צוציהענדיגער. מאכט האט געמיינט די צונויפזאמלונג פון אלע מיטלען דורכצופיהרען דעם איגענעם ווילען, צו לעבען און לוקסוס, נאכצוגעבען דעם מינדעסטען קאפריז.

און דער צייט פון די צעזארס איז דאס לעבען אין דעם תוך געווען איינגעטונקען אין לוקסוס, און צולאזענקייט און אויסגעלאסענקייט. די הערשאפט פון רוים האט זיך געשפרייט און געשפרייט. פון אומעטום האבען געפלאסען שטראמען גאלד און ארעמען שקלאפען און שקלאפינען. די לײדענשאפטען זענען געשטיגען און געוואקסען, ווייל מען האט זיי זעהר לייכט געקאנט בעפרידיגען. זענען די רוימישע אימפעראטארען געווארען אלץ רייכער, מעכטיגער — און אלץ ווילדער אין זייער אויסגעלאסענקייט.

און נישט נאר די קייסארים, נאר אויך זייערע ווייבער. די געשיכטע פון רוים, אפשר די גאנצע וועלט־געשיכטע, ווייסט נישט נאך א מעהר צולאזענע בעשעפעניש ווי די קייסערין מעסאלינא, די פרוי פון דעם אימפעראטאר קלאודיוס.

דער אימפעראטאר אליין איז געווען א גרויסער טויגעניכטס, א שוואכלינג און פערדארבענער — כאטש נישט אהן פעהיגקייטען. ער האט געקענט גוט געשיכטע און זיך אינטערעסירט מיט קונסט און ליטעראטור. אויך האט ער פערמאגט גאנץ אויסגעשפראכענע פאליטישע און מלוכה־ענערגישע מעלות. זיין אומגליק איז געווען די שוואכקייט פון זיין כאראקטער און אמשוואכסטען איז ער געווען אונטער דעם איינפלוס פון זיין ווייב — די דריטע סך־הכל — מעסאלינא.

זי איז געווען אומגעוועהנליך שיין, און ווי שיין, — אזוי פול מיט תאוות. אין איר האבען דעמאלט געהערשט פערשידענע געהיימע קוואלען פון א ריין געשלעכטליכע נאטור. מעסאלינאס מאמע, די אריסטאקראטקע לעפידא, איז געווען אן אנהענגערין פון א.א. קולט, — דעם פריאפישען. ווען איהר טאכטער איז אלט געווען 13 יאהר, האט זי לעפידא געבראכט צום טעמפעל פון דעם גאט פריאפוס, און מקריב געווען דארט דעם מיידעלס אומשולד.

אפשר האט דאס געפיהרט מעסאלינא צו איהר וועג פון פערדארבענקייט. אין א ניי בוך, וואס מעסאלינאס לעבען ווערט געשילדערט אויף א קינסטלערישען אופן, ווערט טאקע דער דאזיגער עפיזאד בעצייכענט ווי די געשעהעניש, וואס האט בעשטימט מעסאלינאס שיקזאל.

אויסגעלערנט דעם קונץ צו שמעקען די תאוה ביי מענער. איהר אריסטאקראטישער שטאנד האט איהר מענער. איהר אריסטאקראטישער שטאנד האט איהר געמאכט פריי דעם צוטריט צו די העכסטע קרייזען און זי האט בעגעגנט דעם צוקונפטיגען קייסער קלאודיוס און געווארען זיין ווייב.

ווען קלאודיוס איז ארויף אויפ'ן טראן, האט מעסאלינא דערזעהן די מעגליכקייט צו בעפרידיגען איהר מינדעסטען קאפריז, איהר משוגענסטען איינפאל. ווי שטענדיג אין אזעלכע פאלען האט די לעגענדע א היבש ביסעל פערגרעסערט די מאס פון איהר אויסגעלאסענקייט. אבער זיכער איז, אז נישט קיין קייסערין און נישט סתם קיין פרוי האט נישט געפיהרט אזא פערדארבען לעבען, ווי זי.

די צאהל מענער, מיט וועלכע זי האט געלעבט, איז אומבעגרענצט, אבער פונקט אזוי אומבעגרענצט איז אויך די צאהל מענער, וואס זי האט געלאזט טויטען, אויס מורא, אז די געליבטע וועלען זי פערראטען, האט זי זיי בעזייטיגט — דורך גיפט, שווערד אדער דורך אינטריגע. פון אריסטאקראטען ביז נעגער־שקלאפען — אלעמען האט זי פערוועבט אין איהרע נעצען. איהר געשלעכטליכע ווילדקייט איז געגאנגען אזוי הויך, אז זי האט זיך פערשטעלט פאר א פראסטיטוטקע און א היפשע צייט זיך פערנומען מיט פראסטיטוציע.

דעם מאנס איפערזוכט פלעגט זי אפווענדען דערמיט, וואס זי האט איהם צוגעשטעלט אלע נייע און נייע געליבטע. דערווייל האט זי געהאט די פרייע געלעגענהייט צו טון, וואס זי האט געוואלט, צו ליבען, אינטריגירען, פערפיהרען און טויטען.

אמאל האט זיך געמאכט, אז איהר מאן, קייסער קלאודיוס איז געווען אוועקגעפאהרען. פונקט דעמאלט האט זי געפיהרט א ליבע מיט דעם יונגען שיינעם אריסטאקראט גאיוס סיליוס. א משוגעת איז איהר איינגעפאלען צו פראווען אן אפיציעלע חתונה מיט איהר געליבטען, ווען זי האט פריהער געצוואונגען אפצוגטן זיין ווייב. די האסטיגע אוואנטורע האט איהר געקאסט דאס לעבען. דעם קייסערס מקורבים האבען געלאזט וויסען קלאודיוסען. זיי האבען איהם געזאגט, אז מעסאלינא קלויבט זיך צו פערכאפען דעם טראן און פראקלאמירען גאיוס סיליוסען פאר אימפעראטאר. דאס האט א ברען געטאן דעם שוואכען קלאודיוסען און ער האט שנעל צונויפגענומען זיין חיל און זיך געלאזען קיין רוים. מעסאלינא איז געווארען געוואהר דערפון בעצייטענס. און איהר פעהיגקייט צו בעצויבערען איהר מאן. זי איז געפאהרען איהם אנטקעגען. אזוי ווי קיינער האט איהר נישט געוואלט געבען קיין פערד און קארעטע, האט זי געכאפט פארטאג א מיסטוואגען און אזוי געפאהרען בעגעגענען — און בעגעגענען — דעם שוואכען קלאודיוסען. עס איז איהר בעסער נישט געראטען. די מקורבים האבען קלאודיוסען געצוואונגען צו זיין שטרענג צו דער פערפיהרערין. זי איז אומגעקומען אין דעם פרעכטיגען גארטען פון לוקלוס, וואוהין זי איז אנטלאפען. מען ווייסט נישט אויף זיכער, צי עמיצער האט זי דערשטאכען אדער זי האט זיך אליין א מיתה אנגעטון.

דער לוקלוס־גארטען, וואו מעסאלינא האט פערענדיגט איהר לעבען צו 26 יאהר, איז פערבונדען מיט דער שטארקסטער דערפאהרונג און דער קאריערע פון אט דער געשלעכטליך־משוגענער קייסערין. דער גארטען האט פריהער געהערט צו וואלעריוס אזיאטיקוסען, א נאבעלער רוימער, וואס מעסאלינא האט געלאזט אומברענגען, ווייל ער האט נישט געוואלט ווערען איהר געליבטער.

דער דאזיגער וואלעריוס אזיאטיקוס איז געווען א הויכער אריסטאקראט, א געטרייער דינער פון דעם רוימישען שטאט און א העלדישער קריגער. פון זיין נאמען איז צו זעהען, אז ער האט זיך אויסגעצייכענט אין אזיע מיט זיינע מיליטערישע עקספעדיציעס. אבער אין אזיע האט ער זיך אויך בעקענט מיט די לעהרע פון די מיסטיקער. דערפיהלט דעם תבל פון לעבען, און געפאהרען אהיים א גאנץ אנדערער מענש. אויפ'ן שפיץ פון זיין קאריערע און רוהם, אויף דער סאמע הויך פון מענליכער רייפקייט, — צו 40 יאהר — האט ער אוועקגעלייגט אלע זיינע אמטער, זיך אפגעזאגט פון די טיטולען און זיך אינגאנצען דערווייטערט פון זיינע פריינט און זייער לעבען פון וואוילטאג, לוקסוס און אויסגעלאסענקייט. ער איז געווען זעהר שיין און געהאט א סך געליבטע. ער האט זיי אלע אוועקגעשיקט און זיינע טעג פערבראכט אין זיין גארטען. וואו ער האט געפיהרט דאס לעבען פון א נזיר און זיך פערנומען מיט שטודירען בלומען, ביימער און פויגעל, וואס האבען פאר איהם ענטדעקט די סודות פון דער וועלט און פון לעבען.

מעסאלינא האט איהם געטראפען צופעליג. זיין נאבעל, פערגייסטיגט פנים האט אויף איהר געמאכט א טיפען איינדרוק. זי האט דערפיהלט אין איהם א כח, וואס איז שטארקער, ווי זי, און האט בעשלאסען, אז זי מוז זיך מיט איהם פערמעסטען.

אבער אומזיסט. אלע איהרע פערזוכען איהם צו געווינען זענען געווען ארויסגעווארפען. ער האט זי צומאל נישט געזעהען, ער האט געקוקט אריבער איהר.

דאס האט מעסאלינאן שרעקליך פערדראסען און נאך שטארקער געמאכט איהר פערלאנג איהם גובר צו זיין. זי איז אמאל געקומען צו איהם איינע אליין. אן שום צערעמאניעס האט זי איהם פארגעשלאגען איהר ליבע. זי האט זיך נישט געקאנט פארשטעלען, אז איהר שיינקייט זאל איהם נישט בעצווינגען.

אבער וואלעריוס איז געבליבען גלייכגילטיג, ער האט צומאל נישט געהערט, וואס זי רעדט. ער האט איהר דערצעהלט וועגען דעם מיסטעריעזען לעבען פון די פלאנצען, וועגען דער גרויסער נשמה פון דער נאטור.

מעסאלינא איז אוועק א בעליידיגטע, און געשוואוירען נקמה. זי האט פערקאכט אן אינטריגע, בעשולדיגט וואלעריוסען אין פערראט און געבראכט דערצו ער זאל פערמשפט ווערען צו טויט. זיינע גרויסע פערדינסטען פאר רוים האבען די שטראף פערקלענערט און ער האט בעקומען די פריווילעגיע צו שטארבען פון זיין איינענער האנט. לויט דעם דעמאלסטדיגען מנהג, האט ער זיך געלאזט עפענען די אדערן און ער איז אויסגעגאנגען ליגענדיג אויף א הויכען געשטעל צווישען זיינע בלומען, ביימער און פויגעל.

מעסאלינא שטעלט מיט זיך פאר אן אינטערעסאנטע פסיכאלאגישע שטודיע. פון שטיקלעך לעגענדעס, וואס זענען איבערגעבליבען פון איהר לעבען און איהר בענעהמונג, איז צו זעהען, אז קיין מאנסטער, וואס לעבט בלויז מיט איהר לייב, איז זי נישט געווען. אדרבא, זי האט פערמאגט א פיינפיהלענדיגען גייסט. זי האט אויך געהאט גייסטיגע אינטערעסען און גאנץ מעגליך, אז ביי אנדערע בעדינגונגען, וואלט זי געווען גאר אן אנדער מענש. א סברא אפילו, אז אין איהר איז פארגעקומען א שטענדיגער קאמף, דער קאמף צווישען גוף און נשמה. זי האט ליב געהאט צו דערצעהלען פון א חלום, וואס איז צו איהר כסדר צוריקגעקומען. א מענש מיט פליגלען האט זיך צו איהר בעוויזען און ערגעץ גערופען מיט זיך, ווייט אוועק אין הויך ארויף — צו ריינע, לויטערע, בלויע שטערען. אבער צו דערזעלבער צייט האט עפעס א חיה זי געשלעפט אראפ, אין שווארצע אפגרונטען. זי האט געוואלט מיטגעהען מיט דעם, וואס האט זי גערופען צו ריינקייט און שיינקייט. אבער די חיה איז געווען שטארקער. זי איז פערזונקען אין תהום, כאטש זי האט נישט אויפגעהערט צו קוקען ארויף צו דער פליגעלדיגער געשטאלט, וואס איז געווארען אלץ מעהטער און ווייטער.

אפט, אין דער מיט פון איהר שרעקליך לעבען, האט זי זיך דערמאנט אין אט דעם חלום, און ביטער געוויינט. אבער בייקומען זיך האט זי נישט געקאנט, וואס עפטער עס פלעגען קומען די מינוטען פון חרטה, אלץ מעהר זענען געווארען די שעהן פון איהרע פינסטערע תאוות, און נאך שטארקער איז געווארען איהר פערדארבענקייט, נאך שרעקליכער איהר גרויזאמקייט און איהר בלוטדורשטיגקייט.

קיין אויסנאהם איז מעסאלינא אין יענע צייטען נישט געווען. קלאודיוסעס ערשטע צוויי ווייבער האבען זיך אויך נישט אויסגעצייכענט מיט זייערע צניעות און מעסאלינאס נאכפאלגערין, קלאודיוסעס פערטע ווייב, די מוטער פון נערא, איז געווען נישט ווייניג מערדעריש און אויסגעלאסען. נישט מעהר, מעסאלינא האט זיך דערלויבט צו בעגעהן איהרע פערברעכענס צו אפען. אויך האט זי אין איהר יוגנט לעבען צופיל „געליבט". דער פאקט, וואס זי איז אומגעקומען צו 26 יאהר, ווען איהר שיינקייט איז געווען אין פולען בליה האט אויך צוגעטראגען דערצו, אז די פאלקס־פאנטאזיע זאל פון איהר מעשה'לעך ווערען מעהר, ווי פון וועלכער עס איז אנדערע פערדארבענער הערשערין.

די אלט־רוימישע ליטעראטור איז פול מיט מעסאלינא; און מיט די איינצעלהייטען פון איהר שרעקליך לעבען. אין משך פון לאנגע יאהרען איז איהר נאמען בענוצט געווארען, ווי א סימבאל פון שמוץ און אוממאראלישקייט. זי האט געלעבט אין די ערשטע דריי צעהנדליג יאהר פון דער קריסטליכער צייט־רעכענונג און איהר פולער נאמען איז געווען וואלעריא מעסאלינא.

ב. וואלענשטיין

אזוי האט געזאגט מאהאטמא גאנדהי

פריי לויט דעם רוסישען הומאריסט
דאָן אַמינאַדאָ

זייט בארימהערציג נישט בלויז צו די הויזבהמות · זייט בארימהערציג צו די הויזמענשען אויך.

*

בייט נישט די אלטע פריינד, וועלכע האבען וויינענדיג פאר אייך בענעצט מיט טרעהרען אייער וועסטעל... בייט בעסער דאס וועסטעל!

*

פערלאזענדיג אייערע נייע פריינד, וואס וואוינען אויפ'ן זיבטען שטאק, רעדט נישט וועגען זיי קיין שלעכטס, כל זמן איהר זייט נישט אראפ ביז'ן פערטען שטאק.

*

שלאגט נישט א בער איינעם, וואס דערצעהלט אייך אלטע אנעקדאטען: ער איז אויך א מענש און וויל אויך הנאה האבען פון לעבען.

*

אורטיילט נישט קיין מענש לויט זיין פאטאגראפיע.. אפשר איז די פאטאגראפיע אויפגענומען געווארען אין טורמע.

*

ציהט אייך צו אייער אייגען ווייב אזוי, ווי זי וואלט געווען נישט אייערע, נאר די פרוי פון אייער פריינד.

*

ווען אנ'ארימאן בעט ביי אייך אן עצה — גיט איהם געלד.

ווען אנ'ארימאן בעט ביי אייך נישט קיין געלד, גיט איהם נישט קיין עצה.

*

אויב איהר לאדט איין אייערע פריינד אויף א גלעזעל טיי, לייענט פאר זיי נישט אייער דראמע אין פינף אקטען, וואס איהר האט אנגעשריבען. כדי צו לייענען אייער דראמע, מוזט איהר אייערע פריינד איינלאדענען לכל הפחות אויף א מיטאג אדער אויף אנ'אבענד־ברויט.

*

שווערט אייך נישט, אז איהר זענט בעגייסטערט פון ספינאזא'ן — איהר האט איהם סיי ווי נישט געלייענט.

*

פערארטיילט נישט אנ'אנפאנגענדיגע דיכטערין, ווען זי גראמט „דיר" און „טיר", נאר דערמאנט איהר אין רחמנות, אויב זי גראמט „אויוועך" און „קומען", ווייל אזעלכעס פאסירט אויך אויף דער וועלט.

*

פרעגט נישט אויס דעם וועכטער פון אייער הויז, וואס עס מאכען זיין ווייב און קינדער, גיט איהם דרייסיג גראשען און געהט אייך אייער וועג.

*

זאגט נישט, אז די גוים ווייסען נישט פון קיין לעבען נאר דערפאר, ווייל זיי עסען נישט קיין טשאלענט אום שבת.

*

ווען איהר בעגעגענט אין א הייסען זומערטאג א דיקען מענשען, רעדט נישט מיט איהם וועגען אפאפלעקסיעס און הארצשלאגען.

*

גיט אפ כבוד יונגערע פאר אייך. ווייל נאר זיי וועלען עס וויסען ווי אפצושאצען.

*

בעמיהט אייך נישט צו דערקענען זיך אליין ווייל ס'קאן אייך נאך ארומנעמען אנ'עקעל.

*

כל זמן איהר האט א האקען אין סופיט — פאלט נישט ארויין אין פערצווייפלונג.

*

אויב איהר האט ווירקליך א פלאן ווי אזוי צו ראטעווען די וועלט — בעהאלט איהם אין שופלאד און ווייזט איהם קיינעם נישט.

א קראנץ פערל פון תלמוד און מדרש

וועגען דעם ווי הייך די מדה פון רחמנות דארף זיין ביים מענשען איינגעפלאנצט, זאגט דער מדרש: אויב דיין שונא וועט קומען דיך הרג'ענען און דו וועסט זעהן, אז ער איז הונגעריג און דורשטיג, זאלסטו איהם געבען צו עסען און צו טרינקען; און — גאט וועט דיר דערפאר בעצאהלען.

(מדרש משלי פ' כ"ה).

* * *

קוים רייסטו נאר אפ פון דער לעהרע מאכען זיך שוין פיל שטערונגען ווייטער צו לערנען.

(אבות פ"ד).

* * *

אויב די זאך איז קלאר פאר דיר ווי דער פריה־מארגען, זאלסטו ארויסזאגען דיין מיינונג און אויב נישט, זאלסטו נישט זאגען.

(סנהדרין ב.).

* * *

דעם בעל־תשובה דארף מען נישט דערמאנען זיינע פריהערדיגע מעשים צו א גר דארף מען נישט זאגען: דערמאן זיך נאר, ווי דיינע עלטערן האבען זיך געפיהרט.

(ב"מ נ"ח).

* * *

אויב דו האסט געטון דיין חבר אפילו א קליינע רעה, זאל ביי דיר פערעכענט זיין ווי דו וואלסט איהם געטון א גרויסע רעה און אויב דו האסט איהם געטון א גרויסע טובה, זאל ביי דיר אויסזעהן ווי דו וואלסט איהם געטון א קליינע טובה, האט דיין חבר דיר געטון א וועלכער ס'איז טובה, נעם דאס אן פאר א גרויסע טובה.

(אדר"נ פ' מ"א).

* * *

אויב דיין חבר האט דיך צוערשט מכבד געווען מיט לינזען, זאלסטו איהם דערנאך מכבד זיין מיט — פלייש, ווייל ער האט דיך צוערשט מכבד געווען.

(ב"ר פ' ל"א).

* * *

אז קינדער וועלען דיר זאגען „בוי", און אלטע וועלען דיר זאגען „צעוואַרף" זאלסטו צעוואַרפען און נישט בויען, ווייל דער בנין פון קינדער איז א סתירה און די צעוואַרפונג פון אלטע איז א — בנין.

(מגילה ל"א).

* * *

רבא האט געזאגט צו די רבנן: איך בעט פון אייך איהר זאלט נישט קומען צו מיר אין בית־המדרש אין די טעג, וואס איהר זייט פערנומען אין פעלד, כדי איהר זאלט א גאנץ יאהר נישט זיין טרודים אין פרנסה און איהר וועט אינגאנצען נישט קאנען קומען אין בית־המדרש.

(ברכות ל"ה).

* * *

עס האט געזאגט צו רב חסדא זיין טאכטער: טאטע אפשר ווילסטו זיך א ביסעל צולייגען שלאפען, דערויף האט ער איהר געענטפערט: באלד ליג איך שוין אין קבר, וואו איך וועל פיל שלאפען און וועניג עוסק זיין אין תורה און אין מצות?

(עירובין ס"ה).

געזאמעלט דורך: **א. שלעזינגער**

שטריכען און עפיזאדען וועגען בעריהמטען יודישען סקולפטאר אנטאקאלסקי

דערצעהלט פון דער שוועסטער פון געניאלען קינסטלער

די היים, רעליגיאזיטעט, א חבר

אנטאקאלסקי ווערט בעריהמט. ווערט א חשוב אין קייזערליכען הויף, — בעקומט בעשטעלונגען פון הויף און פערברענגט דארט פון צייט צו צייט. צו דעם שעפערישען קלאפען פון זיין קינסטלער־האמער איבער דעם אויפלעבענדען מארמאר, הערט זיך צו די גאנצע וועלט: א גאון איז אויפגעשטאנען, א גאון שאפט! ער ווערט בעריהמט אפילו אויף דער יודישער גאס. ווייל אן איינציגער גאון איז עס שוין. דער וועג פון אן יודישען קינסטלער צו זיינע איינענע ברידער קאן נאר פיהרען דורך דער גוי־אישער גאס: ווערט ער א חשוב אויף יענער גאס, עפענען דאן אויך די יודען פאר איהם זייער טיר... און עס עפענען זיך פאר איהם די טירען פון דער יודישער פעטערבורגער אינטעליגענץ, מיט באראן גינזבורג בראש.

פעטערבורג איז א היים דאך פרעמד, נישט צום הארצען. די גייסטיגע יניקה ציהט ער נאך אלץ פון דער הארציג־נאהענטער און אזוי גוט־פערשטאנענער ווילנער יודישע גאס. און פון דער פרעמדער גוישער פעטערבורג קומט ער אין דער וואקאציע־צייט צו זיך אהיים זיך יודישלעך אפפרישען און זיך אנזאפען מיט די אמת־יודישע פאלקסטימליכקייט.

א טיפע רעליגיעזיטעט האט בעזעסען אנטאקאלסקי. געווען אינגאנצען פערנאפט מיט אט דעם שעפערישען אויפמונטערענדען רעליגיעזען געפיהל, וועלכען עס בעזיצען אפט אליין נישט וויסענדיג דערפון, גרויסע קינסטלער, טיפ־דענקענדיגע פערזענליכקייטען. ביי אנטאקאלסקי איז דער געפיהל געווען א בעוואוסטזיניגער, — „איך גיה פערביי די מענשליכע ביין, ווייל דאס שטערט מיר צו דינען דער ארבייט פון גאט" — זאגט ער אין זיין אויטאביאגראפיע.

צי איז נישט איינע פון די סבות פון זיין רעליגיעזיטעט דער געדאנק וועגען זיין נאהענטען טויט? זייענדיג אומגעפעהר א יאהר 30 ווייזען זיך ביי איהם סמנים פון שווינדזוכט. א פראפעסאר זאגט איהם, אפילו, אז מעהרער ווי צוויי יאהר וועט ער נישט לעבען... צי וויל ער נישט געפינען אין גלויבען א טרייסט ווי מען האט עס געטון מיט א האלבען יאהרהונדערט צוריק זיין פאלאנטפולער בן־עיר דער דיכטער פון „שלמה וקהלת" מיכה יוסף לעווינזאן, וועלכער האט גרייטענדיג זיך צום פריהצייטיגען טויט טרייסט געפונען אין גלויבען?

זיין רעליגיעזיטעטס־געפיהל אין ברייטען זין פון בעגריף האט געפונען א תיקון אין דער אידעאישקייט פון זיינע ווערק און אט דער רעליגיעזיטעטס־געפיהל האט איהם אויך, ווייזט אויס, אזוי שטארק געצויגען אהיים, צו דער יודישער ווילנע, צו דער „ירושלים דליטא" אין וועלכען ער האט איהם אם בעסטען געקאנט געפינען א תיקון פאר זיין נשמה־יתירה.

און נישט איינמאל האט פאסירט, אז געפינענדיג זיך אין דעם קייזערליכען הויף, אין געסט פון אויסגעלאסענקייט און גייסטלאזיגקייט, פלעגט ער זיך פערקלויבען, דער קינסטלער, אין ערגעץ א בעהאלטענעם ווינקעל און שטיל־שטיל, הארציג דאווענען... דאס איז געווען א „תפילה לעני כי יעטף" א השתפכות הנפש פון א קינסטלער, ביי וועמען דאס הארץ איז איבערפולט געווארען.

שבת פלעגט ער נישט ארבייטען, אנטאקאלסקי, נישט מיט'ן האמער און מעסער, נאר אינגאנצען דורך תפילה פלעגט ער דאן אויסגיסען זיינע געפיהלען.

זייענדיג אין ווילנע, זענען צו איהם אין צימער אריינגעקומען אמאל שבת אינדערפריה זיינע קרובים און געפונען איהם שטעהענדיג אין א ווינקעל „שמונה עשרה". ער האט זיי מיט דער האנט אנגעוויזען זיך צו זעצען און ווייטער, ווי קיינער וואלט דערביי נישט געווען, פארטגעזעצט זיין דאווענען.

מען שטעלט אין ווילנע יעקאטערינע דער צווייטענס דענקמאל, — זיין ארבייט. קומט אויס אום שבת צו בעזעהען דעם ארט, וואו מען דארף דעם דענקמאל שטעלען. אנטאקאלסקי ענטזאגט זיך צו פאהרען צוזאמען מיט די הויך־געשטעלטע מלוכה־ און שטאט־פערשטעהער. א קאלטער טאג געווען און ער שפירט זיך נישט גאר געזונט. און דער ארט, וואו מען דארף דעם דענקמאל שטעלען איז גאנץ ווייט. און דאך — ער טוט זיך אן וואליקעס און געהט אהין צופוס.

נאר גאר אמאל, פאהרענדיג צום ערשטען מאל קיין פעטערבורג פרעגט איהם זיין מוטער.

— מיין קינד, צי וועסטו בײשטעהן די נסיונות, צי וועסטו בלייבען א יוד?

דער יונגער אנטאקאלסקי הויבט אויף די הענט און גיט א פייערליכע הבטחה.

און נסיונות זענען געווען פיל זעהר פיל.

אויפ'ן הארצען האט ער געטראגען א קליין מזוזהלע אין א גאלדענעם שיירעל און זיך קיינמאל נישט געשיידט פון איהר. זי העלפט מיר פערבייצוגעהן אלע נסיונות, פלעגט ער זאגען.

פאר דעם קינסטלער — דעם פלאסטיקער, האט די מזוזהלע בעשטימט געדינט אלס א מוחש־טער סימבאל.

— „מיין ברודער, אט דער קליינינקער יודעלע האט געזעהען גאט" — זאגט די שוועסטער זיינע.

זיי בעגרייפען אבער נישט, די קרובים זיינע, דעם אופן פון זיין „זעהן גאט" ווי זיי האבען אין אלגעמיין נישט בעגריפען, נישט פערשטאנען זיין קונסט.

זיין „פרום זיין" דערקלערען זיי מיט דעם, וואס גאט האט זיי אזוי דערהויבען און ער איז רייך געווארען און שטעלט זיי אויך אויף די פיס. „דער צווייטער נס מרדכי", פלעגען זיי זאגען.

בעקומען פון קיסר דאס געלד פאר „איוואן דעם אכזר" העלפט ער באלד אויס דעם פאטער, וועלכער האט צוליב א נישט געלונגענער מסחר־קאמבינאציע, (מען פערקויפט איהם שלעכטע האפען אנשטאט גוטע)... פערלוירען זיין גאנצען קאפיטאל און נאך געבליבען שטעקען אין חובות. שפעטער בעשטימט ער זיין פאטער אלס פערוואלטער פון זיין הויז.

דער פאמיליע זיינער איז ער געווען שטארק איבערגעגעבען. קויפט פאר זיי א פערד און וואגען, כדי זיי זאלען נישט דארפען צופוס געהן... פאהרענדיג קיין ווילנע אדער פון דארט, טעלעגראפירט ער די עלטערען פון יעדער סטאנציע.

בעזונדערס צערטליך איז געווען זיין ליבע צו דער מוטער, בעקומענדיג א בריף פון איהר, פלעגט ער זאגען:

דאס בעגעגענט זיך א קינד מיט זיין מאמען...

מיט זיין צערטליכקייט צו זיין מוטער, דערמאנט ער היינריך היינע. ער בעזיצט יענע צערטליכקייט, מיט וועלכער עס צייכענען זיך אויס גרויסע דיכטער־ליריקער.

אין דעם אבגעהאקטען קאפ פון „יוחנן־המטביל", האט ער בעצייכענט דעם פנים פון זיין פאטער.

ער איז דער שטאלץ פון דער פאמיליע. אבער אינגאנצען אומפערשטענדליך פאר זיי. ער איז ביכולת זיך צו געפינען צווישען זיי, אין זיי, זיי זענען אבער לגמרי נישט ביכולת זיך צו דערהויבען צו איהם. גיסט זיך מיט זיי אינגאנצען צונויף אלס זון, אלס ברודער, בלייבט אבער אינגאנצען פרעמד, אפגעזונדערט אלס קינסטלער — דער עיקר פון זיין

איז ווער נאך איז אזוי איינזאם, ווי א קינסטלער, און ווער נאך, ווי א קינסטלער בענקט אזוי נאך א פריינט, נאך א חבר!

אין יאהר 1871, ווען אנטאקאלסקי איז נאך געווען אויפ'ן צווייטען קורס פון דער אקאדעמיע, זייענדיג אין דער וואקאציע־צייט אין ווילנע, קומט צו איהם איינער א לאפידום מיט זיינעם א 12־יאהריגען פלימעניק, א יתום און ברענגט מיט דעם יונגעלס ארבייט פון ליים. אנטאקאלסקי דערקענט באלד אין דעם יונגעל א גרויסען טאלאנט און צוריקפאהרענדיג קיין פעטערבורג, נעמט ער איהם מיט מיט זיך.

דאס איז געווען דער קומענדיגער סקולפטאר און אנטאקאלסקיס בעסטער תלמיד און נאהענטסטער פריינט איליא גינצבורג.

ביי אנטאקאלסקי וואוינט ער, ביי איהם האדעוועט ער זיך. און ווי שטארק האט זיך דאן גענויטיגט דער אקאדעמיסט אנטאקאלסקי אין זיין יונגערען חבר. אויסער זיינע גייסטיגע ליידען, איז ער דאן נאך פיזיש קראנק. און ווען ער קומט א מידער, א צובראכענער אהיים, טרייסט איהם דער יונגעל, מונטערט איהם און לייגט איהם קאמפרעסען צום קאפ.

און דער קליינער 12־יאהריגער איליא גינצבורג בעדינט זיין רבין, ווי שמואל עלי'ן, ווי אלישע אליה'ן. מיט זיין שטארקער קינדערישער בעאבאכטונג קוקט ער זיך צו צום לעבען פון זיין רבין, זעהט גוט דעם שווערען, זעהר שווערען וועג פון יודישען קינסטלער און לאזט זיך געהען אויף איהם פריידיג און מוטיק...

בעהאלטענע ליידען

אנטאקאלסקין רעדט מען שידוכים... בכבודיגע יחוסדיגע.

מיט שדכנות איז אויך געקומען יהושע שטיינבערג, דער בעקאנטער יודישער געלעהרנטער און לייטער פון ווילנער אינסטיטוט. ער לעגט פאר די טאכטער פון דעם גרויסען ווילנער גביר שמואל אפאטאוו. די עלטערן אנטאקאלסקיס זענען באלד צופרידען. א יחוס! א עושר! און אנטאקאלסקי אליין...

און דא וויקעלט זיך פונאנדער איינע פון אנטאקאלסקיס שווערסטע, טיפסטע טראגעדיעס.

איינמאל, ווען ער איז געקומען אין ווילנע, האט גערשטיין, דער „אוטשאני יעווריי" ביים גענעראל־גובערנאטאר איהם בעקענט מיט דעם ווילנער גאונס אנ'אייניקעל א קיילעכדיגע יתומה, וועלכע האט זיך דערצויגען ביי איהר פעטער סירקין. ער האט געוואלט דעם שידוך. אבער דער פעטער האט נישט מסכים געווען צו דעם, ווייל זי האט געהאט א צו גרויסען פגם: ביים פעטער איהרען, ביי וועלכען זי האט דערצויגען זיך, איז א טריפה קיך... אין דאמאלדיגע יאהרען א טריפה קיך!

אנטאקאלסקי ציהט צו דער מיידעל פון פאלק און נישט צו די גבירישע טעכטער. ער האט פאר זיי מורא.

— מיט איהר וועל איך גליקליך זיין; וועט מיר גוט אוועקגעהען איז בעשטימט גוט, אויב נישט — וועט זי צו מיר קיין טענות נישט האבען... און יחוס איז דאך אויך דא...

דער פאטער דערלאזט אבער נישט.

ער געהט אריין מיט דער שוועסטער אין א צווייטען צימער, לייגט זיין קאפ ביי איהר אויף די קניע און וויינט וויינט...

זי האט שוין געשפירט די קומענדיגע עגמת־נפש זיינע?

מיט עטליכע טעג נאכדעם ווייזט איהם די שוועסטער די פאטאגראפיע פון אפאטאווס טאכטער און יהושע שטיינבערג ליידט איהם איין צו זיך אויף א באל, קומענדיג צוריק זאגט ער דער שוועסטער.

— ווייסט וועמען איך האב דארטען געזעהען? אפאטאווס טאכטער! און ווייסט נאך וואס? די פרייליין האט מיך איינגעלאדען צו זיך אויף א וויזיט.

אין דריי טעג ארום ווערט ער א חתן (1872).

און פון אטצט הויבט זיך אן איינע פון אנטאקאלסקיס שווערסטע טראגעדיעס, וועלכע פיהרט אן שום ספק צו זיין פריהצייטיגען טויט.

און זיין גאנצען לעבען וועט ער געדענקען, זיין אמאליגע געליבטע — דאס מיידעל פון פאלק.

ה. י. פ.

שווארצע קאווע... / (סקיצע) / פון יצחק בלום

א פאר יאהר נאכדעם ווי העני האט געהייראט מיט עוועלין, האט ער אריינקומענדיג אמאל אין א קאפע, זיך בעגעגענט מיט זיין פריינד. אדער בעסער געזאגט, מיט זיין געוועזענעם פריינד, ראפען. זיי זענען שטעהן געבליבען איינער אנטקעגען דעם אנדערען אין א פאזע, ווי זיי וואלטען אי יא, אי נישט געוואלט זיך אפשטעלען איינער ביי דעם אנדערען. ס'איז געווען קענטיג אויף זייערע פנים'ער, אז עפעס דריקט זיי ביידען שווער אויף די הערצער, כאטש די דריקענישען זענען פערשיידען אבער וועה טוט זיי ביידען, און מען מוז דעם וועהטאג ארויסקרעכצען.

— דו... זייט נישט קיין נאר, און הער שוין אויף צו זיין ברוגז! — איז העני געווען דער ערשטער צו מאכען א פרוב שלום צו ווערען מיט זיין פריינד — קום לאמיר זיך זעצען און זיך דורכרעדען.

— נו, יא, ס'איז דיר ליכט צו רעדען — האט ראפען א ברום געטון ווי פאר זיך און נישט גערן זיך אוועקגעזעצט מיט איהם ביי א טישעל.

א ווייל האבען ביידע געשוויגען.

— וואס זאל איך בעשטעלען פאר דיר? — האט העני א פרעג געטון ביי זיין פריינד.

ראפען האט אזוי גיך נישט געענטפערט. ער איז געזעסען מיט אנ'ארונטערגעלאזענעם קאפ און עפעס נערווען געצופט מיט די פינגער.

— שווארצע קאפע! — האט ער ענדליך א ברוגז'ן זאג געטון.

— דו ביזט נאך, זעה איך, אלץ ברוגז אויף מיר — האט ראפען טרויעריג ארויסגערעדט.

— כ'פערשטעה נישט, וואס די וואונדערסט זיך אזוי — האט ראפען אויף איהם א זייטיגען קוק געטון — דו אויף מיין ארט וואלסט בעסער געווען?

— און דו ביזט נאך אל'ן פאנטאזי'ען איינגערוהן, אז ווען איך וואלט נישט געהייראט מיט עוועלי'ן וואלט זי צו דיר צוריקגעקומען?

— איך בין אין דעם זיכער — האט ראפען ארויסגערעדט.

— פאר וואס ביזטו אזוי זיכער?

— ווייל זי האט בעלאנגט צו מיר. דריי יאהר בין איך מיט איהר ארומגעגאנגען. אויסגעשטאנען פון איהר געבארענטע צרות און ליידען. זי האט מיך שיער נישט משוגע געמאכט מיט איהרע האנדלונגען און קאפריזען, צום סוף ביזטו געקומען מיט א לייכטען געמיט און מיט איהר חתונה געהאט.

— אבער דו מוזט דאך צוגעבען, אז איך האב מיט איהר געהייראט ערשט מיט א צייט שפעטער נאכדעם ווי איהר זייט זיך צוגאנגען. און געהייראט האב איך זי נאכדעם ווי זי איז צוריקגעקומען נאך א לאנגער און ווייטער רייזע.

— ריכטיג — אבער געהייראט האסטו מיט איהר נישט איך. מיר זענען בלויז פערבליבען די וואונדען, וואס זי האט מיר איבערגעלאזען. איך בין פערוואונדעט אויף אייביג.

— פון רעסטוועגען, פריינד, איז דיר מעהר מקנא צו זיין ווי מיר — האט העני ארויסגערעדט מיט א זיפץ.

— וואס מיינסטו מיט דעם? — האט ראפען אויף איהם געווארפען א פערוואונדערטען בליק.

— גלויב מיר, אז מיר האט גארנישט געטראפען אזא גרויס גליק. — האט העני ארויסגעזיפצט — גליק, פריינד, האסטו געהאט, וואס דו האסט זי געקענט דאמאלסט ווען זי איז געווען יונג און פול מיט לעבענס־לוסט, יונג און אומערפאהרענע און זי נאר וואס אריין אין לעבען נישט האבענדיג געפיהלט דעם טעם פון ביטערע ענטוישונגען. א פרעהליכע, א יונגענדיגע האט זי ארומגעפלאטערט אהן ציל און אהן א צוועק, נישט טראכטענדיג פון קיין צוקונפט און פון'ם מארגענדיגען טאג.

— יא, אבער איהר קינד'ע יונגער האט מיר גענוג טייער געקאסט, איך האב בעצאהלט מיט'ן בלוט פון מיין הארצען פאר יעדען טראט וואס זי האט מיט מיר געטון.

— וואס־זשע, האסטו געוואלט, אז אזא יונגע קינד מיט אזוי פיל זעלבשטיי פאר זיך, מיט אזוי פיל יוגענט, נאאיווען גלויבען, מיט אזוי פיל נאך כמעט קינדערשע חלומות און האפנונגען, זאל זיך צו דיר פערהאלטען ווי אן ערנסטער גרויסער מענש? ביי דיר האבען איהרע האנדלונגען אנטקעגען דיר אויסגעוויזען ווי קאפריזען, ווי א צו להכעיס שפיל און דו האסט פון דעם געליטען, ביי איהר אבער איז עס געווען א נאטירליך געפיהל. דו, צום ביישפיל, ביזט שיער פערברענט געווארען פון איפערזוכט, ווען איהרע יונגע פיסעלעך האבען איינגעטאנצט אין אן אנדער ריכטונג, וואס ס'האט אויסגעוויזען שעהנער אין איהרע אויגען, פרייער אין איהר געראנק. ביי איהר אבער איז עס געווען א נאטירליכער געפיהל ווי ביי א פויגעל, וואס שפרינגט ארום פון בוים צו בוים און אז עמיצער וויל עס פערהאלטען פליהט עס אוועק... דו האסט פערגעסען, פריינד, אז דו ביזט א סך עלטער פון איהר און אין יאהרען און אין ערפאהרונגען. און האסט זי נאכגעיאגט מיט דיין גרויסמענשלישער ליבע און בעגריפען. האסט פערלאנגט זי זאל אויפהערען ארומפליהען ארומצאפלען און שטעהן בלייבען ביי דיין זייט... א צו שווערע אויפגאבע האסטו אויף זיך גענומען. דו ביזט געווען דער ערשטער אנצוקומען אין איהרע וועג. ווען זי האט נאר וואס אנגעהויבען צו לעבען און דו האסט איהר דעם וועג געוואלט פערשטעלען, נו, איז זי אוועקגעפלויגען.

— איז וואס־זשע, ביזטו מיר אזוי מקנא? — אין א האר גאנצער יונגער און גליה — האט ראפען פערביס'ן געפרעגט.

— כ'בין דיר מקנא, ווייל דו האסט זי געקענט ווי מיט קנאה געענטפערט — פערשטעהסט, דו ביזט געווען דער, וואס האט, אין א מינוט ווען איהר יונג, פלאטערענדיג הארץ האט זיך א קעהר געטון, ארויסגעוויזען פון איהר אזוי פיל פרייד און לוסט וויפיל דו האסט נאר געקענט. דו האסט דאמאלסט געפיהלט, אויף זיך איהרע פון לעבען צופרידענע לאכענדיגע בליקען. געהערט איהרע קינדערשע, נאאיווע פלאפלענדיגע רייד, נישט געזעהען קיינמאל קיין טרעהר אין איהרע שעהנע אויגען. און נישט געהערט קיינמאל קיין זיפץ פון איהר דאמאלסטיגען זיס מיילכעלע...

— אבער וואס האב איך פון דעם. און חתונה געהאט האסטו מיט איהר נישט איך — האט ראפען מיט וועה ארויסגערעדט און זיין פנים האט זיך פערצויגען מיט א טרויער.

— מעהר פון מיר — האט העני ארויסגעזיפצט — דו האסט געזעהן די יונגע, ביי דיר זענען פערבליבען זיסע ערינערונגען און איך האב די עלטערע און א ביטערע פינסטערע לעבען.

ראפען האט אויף איהם אויסגעגלאצט א פאר אויגען:

— מיינסטו דאך נישט צו זאגען אז זי, עוועלין, פערביטערט דיר דאס לעבען?

— א ניין, זי טוט עס נישט בעוואוסטזיניג — האט העני איהר געזוכט צו פערענטפערען — שולדיג איז די צייט וואס האט פון איהר געמאכט אן אנדער מענש.

— וואס איז דען געווארען? — איז ראפען געווארען נייגעריג.

— גאר פשוט, נאכדעם ווי זי איז צוריקגעקומען פון איהר רייזע האב איך זיך מיט איהר געטראפען. ליב געהאט, ווי דו ווייסט, האב איך זי שטענדיג, כ'האב דיר אבער נישט געוואלט שטערען אין וועג. און איך פלעג זי צוליב דיר אויסמיידען, אטצט אבער מיט א צייט שפעטער, ווען צווישען דיר מיט איהר איז שוין סיי־ווי געווען אויס, האב איך זיך געפיהלט בערעכטיגט צו פערבינדען מיט איהר א נעהנטערע פריינדשאפט. ס'האט לאנג נישט גענומען און מיר האבען געהייראט.

— איז דאך גוט! — האט ראפען ווידער אויף איהם א פינקעל געטון מיט ביזע אויגען.

— ס'איז נישט גוט, פריינד, ס'טויג נישט!

— האט ראפען כמעט ווי ארויסגעוויינט — כ'האב זיך גאר אזוי פיל נישט פארגעשטעלט ווי אנדערש זי איז געווארען פאר דער צייט, וואס זי איז געווען אוועק. ווען, דו זעהסט, פריינד, וואס א פאר יאהר קענען מאכען פון א מענשען! אוועקגעפאהרען איז זי א יונגע, א לעבעדיגע, און צוריקגעקומען איז זי א פערעלטערטע, א פערביטערטע, אנ'ענטוישטע...

— אבער וואס איז דען דארטען מיט איהר געווארען? — האט ראפען געפרעגט שוין מיט א ווייכערען טאן.

— כ'ווייס נישט, כ'ווייס נאר, אז מיר איז נישט גוט. זי פערקלאגט מיר און פערזיפצט מיר דעם קאפ. איך בין אומגליקליך, פריינד, אומגליקליך.

— אבער וואס פארט, זאגט זי, ווען דו פרעגסט איהר? — האט ראפען נייגעריג געפרעגט.

— א, ווען זי וואלט געענטפערט, וואלט איך דאך געווען א גליקליכער. שווייגט זי. ווען איך פרעג איהר עפעס, ענטפערט זי נישט. כ'שטויס זיך אבער אן, אז ס'איז נישט פאר קיין נחת. געוויס טרויעריגע ערפאהרונגען און ביטערע ענטוישונגען האט זי געמוזט האבען אויפ'ן וועג. און צו וועמען קאן געהט עס אום? צו מיינעם! איך בין דאך עפעס א מאן, און צו וועמען זאל זי אויסלאזען איהר שווער הארץ, אויב נישט צו מיר?

— און דו, ביזט נאך אלץ אויף מיר ברוגז! — האט ער א „פריינדליכען" זעץ געטון ראפען'ען אריבער'ן אקסעל, אז ער האט אויש א קרעכץ געטון, און ווענדענדיג זיך צום קעלנער האט ער א זאג געטון:

— צוויי שווארצע קאוועס!...

הומאָר — דער קונדס — סאַטירע

צוזאַמענגעשטעלט דורך א. שאַרפּצינגעל

פּאָליטיק פון דער וואָך

ענגליך זענען שוין פערהאַן אויסזיכטען אויף א מלחמהלע.

אין לאָנדאָן איז שוין אונטערגעשריבען געוואָרען דער אָפּמאַך צווישען די מלוכות וועגען ענטוואָפנונג אויפ'ן ים.

נישט אומזיסט זאָגען דיפּלאָמאַטען, אז מען דאַרף נאָר נישט זיצען מיט פערלייגטע הענט, מען דאַרף עפּעס טון, וועט מען זיך שוין רעדען, און אַז דאָס מען טאַקע עפּעס אויפגעטון.

אין בער פּאָליטישער וועלט הערשט טאַקע, אין די לעצטע טעג, א הייטערע שטימונג. עס האָט אָנגעהויבען צו שמעקען מיט — פּולווער. די פּולווער־אינדוסטריעלער, שמועסט מען, זאָלען שוין האָבען בעקומען נגרעסערע בעשטעלונגען.

עס איז דאָך נישט קיין קליינינקייטען דער גרייסטער נייער שריט אין דער וועלט־פּאָליטיק. ווי דאָס איז דאָס בעגרעניצען די בעוואָפנונג אויפ'ן ים.

די דיפּלאָמאַטישע וועלט איז צופרידען און מיר אויך.

עס זענען איצט פערהאַנען אַלע אויסזיכטען עס זאָל ווערען לעבעדיג.

אַפּריל

אַפּריל,
אָט בּיזטו
פערכמורעט
און ברוגז,
און אָט-אָ
שיינסטו און
קוועלסט מיט
געלעכטער,
און אָט-אָ
בּיזטו אין
אַנדערע
פרטים
אויך זוי
די מערהסטע
יודישע
טעכטער

אַפּריל,
אָט לאַכסטו!
מיט לויטערע
זונען,
און אָט-אָ
וויינסטו!
מיט בּיטערע
טרערן ;
אַפּריל,
ס'קאָן דאָך
פון דיינע
ווייבערשע
שטר-שטיק,
חלילה,
משוגע-
ווערן !

ער איז דאָך גערעכט

א הויז־ווירט איז געשטאַנען אין זיין הויז און געוויזען די מאַלערס ווי אזוי זיי זאָלען מאַלען די צימערען, קומט אריין א יוד פון גאַס און הויבט אָן צו זאָגען דעות ווי אזוי צו מאַלען די צימערען.

איז דער הויז־ווירט געוואָרען אין כעס: — רב יוד, וואָס האָט איהר זיך דאָ אריינצומ'שען און זאָגען דעות ?

— און וואָס האָט איהר דאָ צו זאָגען דעות ? — פרעגט דער יוד דעם בעל־הבית.

— איך ?... וואָס הייסט, ס'איז דאָך מיין הויז מיט דריי חדשים צוריק האָב איך איהר געקויפט.

— און פון וואַנעט ווייסט איהר — האָט דער יוד געענטפערט — אז אין דריי חדשים ארום וועל איך דאָס הויז נישט אפקויפען ?

שא.

ער איז נישט ברוגז

זוהן (צום פאָטער): איך וויל דיר דערצעהלען עפּעס, אָבער איך האָף, אז דו וועסט נישט זיין ברוגז. איך שפּיל א ליבע מיט דער סוברעטקע ליזא.

פאָטער: — פאַרוואָס זאָל איך זיין ברוגז? ווען איך בין געווען אין דיינע יאָהרען, האָב איך אויך מיט איהר געשפּילט א ליבע.

ער פיהלט זיך נישט זינדיג

מוטער: — קום אהער, משה, גיב א קוש דער מאַמען.

משה'לע: — פאַרוואָס, מאַמע? איך בין אָבער גלייך אויפ'ן אָרט !״

האָט פערדינט אַ הונדערטער

זי: — איך האָב היינט פערדינט א הונדערטער.

ער: — טאַקע? ווי אזוי?

זי: — איך האָב געזעהען א וואונדערבאַרע קלייד און איך האָב זי נישט געקויפט.

ווי אדם איז בעשאַפען געוואָרען

— לעג זיך, אדם, איך וויל פון דיר מאַכען א מענש! אזוי האָט גאָט געזאָגט צו אדם'ן.

— כאַ־כאַ־כאַ, פון מיר א מענש? — האָט זיך אדם צולאַכט מיט א.א. הויכען געלעכטער, אז ער איז אזש געבליבען אהן א זייט...

ער איז נישט שולדיג

פרוי (צו איהר מאַן): נעכטען האָב איך גענומען א נייע דינסט און, היינט קושט זיך שוין מיט איהר?

מאַן: — איך בין נישט שולדיג, איך האָב געמיינט, אז זי איז די אַלטע דינסט...

אויף א באַל

א יונגערמאַן האָט נאָכאַנאַנד געבעטען אן עלטערע דיקע דאַמע, מיט איהם צו טאַנצען.

פרוי: — פאַרוואָס ווילט איהר נאָר מיט מיר טאַנצען און נישט מיט א יונג מיידעל?

יונגער: — דער דאָקטאָר האָט מיר געהייסען א סך שוויצען.

אנ'אונטערשיד
פון ציילען און ציילען

ס'איז שוין נאָך דעם יום־טוב פסח,
נאָך די טעג די ליכטיג, שיינע,
נאָך די מצות מיט די קניידלעך,
נאָך דער צייט — זמן חירותנו...

איינגעשפּאַנט מיר זענען ווידער
אין די וואָכען־טעג די שווערע,
און עס בלאָזען פריהלינגס־ווינטען
אין די קעשענעס די לעערע...

ס'שיינט די זון, עס לאַכט דער הימעל,
וואָס איז אויסגעשפּרייט א בלויער,
וואָלט איך וועלען גליק געניסען,
נאָר אין הארצען איז מיר זויער...

עסיג'דיג אויף דער נשמה
איז מיר פון דער אַלטער סיבה,

וואָס איז דאָ א סך צו ברייען:
אַלץ איהר ווייסט דאָך שוין א כיבע...

איהר פערשטעהט, וואָס מיך מאַטערט,
וואָס עס מאַכט מיך אויסגעפּלאַשען —
ס'איז א זעהר אַלטער פזמון:
— איי, או זשידאַ ניעמאַ הראָשי...

ס'איז נישטאָ, כאָטש ניי צוריים זיך,
ס'לאָזט זיך נישט א זלאָט פערדינען —
און די בוימער און די גראָזען
אויף צו להכעיס בליהען, גרינען...

ווערט מען גרין און געל פאַר צרות,
ס'טרעפט דעם מענשען די כאָלירע —
און אז ס'בייסט אמאָל א דלאָניע
ווייסט מען: דאַרף מען ציילען... ספירה!

יאַקעל בן פלעקעל

זייערע הויקערס

אָט אויף אַזאַ אופן האָט מען אין לאָנדאָן אונטערגעשריבען דעם אָפּמאַך צו בעגרעניצען די בעוואָפנונג אויפ'ן ים.

צווישען צוזאַמענגעפלויגענע
בעריכט פון צוזאַמענפליה פון פ. א. י. = יוגענד

אויף דעם צוזאַמענפליה פון דער פועלי אגודהשער יוגענד, זענען אנגענומען געוואָרען פאָלגענדע רעזאָלוציעס:

בעקעמפען די ציוניסטען; פירען א ברייטע פּאַלעסטינע־אַרבייט; אַרויסטרייבען די ציוניסטען פון פּאַלעסטינע; אויפ'ן אָרט פון אוסישקינען, אהינשיקען לייבעל מינצבערג; כדי צו זאָרגען פאַר דער פיזישער ענטוויקלונג פון דער רעליגיעזער אַרבייטער־יוגענד, זאָל מען פערכאַפּען די ספּאָרט־פערא״נען „בר כוכבא״, „מכבי״, „הכח״, „שטערן״, „מאָרגענשטערן״, נאָר בתנאי מען זאָל פון דאָרט פערטרייבען די בתולות; אנשטאָט דעם 1. מאי, זאָל מען פייערען ל״ג בעומר; שאַפען רעליגיעזע טעאַטערס, רעליגיעזע קינאָס און רעליגיעזע האַנסיגס און די אַלע אינסטיטוציעס זאָלען זיין פערזעהען מיט א עזרת נשים כדין.

עס איז אויסגעדריקט געוואָרען דער וואונש, עס זאָל איינגעאָרדענט ווערען א נאַרטען פערווייַלונג אונטער דער השגחה פון ראַבינאַט.

צום סוף האָט מען געזונגען דעם הימן: „נישט געוואָרגט״.

זי בעקלאָגט זיך

א יונג ווייבעל בעקלאָגט זיך פאַר דעם מאַן איהרען אויף איהר פינסטערער מערכה.

— אַלט מיינע פריינד — קלאָגט זי — זאָגען, אז דו האָסט פון מיר געמאַכט א קעכין.

רופט ער זיך אָפּ צו איהר:

— אויב אזוי, טאַ קאָך פאַר זיי אָפּ א מיטאָג, וועלען זיי דאָס מעהר נישט זאָגען.

א פּוּלשטענדיגען אָפּרוה און ערהאָלונג אויף זומער־צייט קען מען האָבען נאָר אין

פּענסיאָנאַט

„נאַדזורזבקאַ״

ס'זענען פאַרהאַן נאָך געצאָהלטע פרייז פּלעצער, וועלכע ווערען פערדונגען דורך דעם לאָדזער

האַנדעלס-געריכט

אַ גוטער פּרעזענט

— נו, משה'לע, ווי געפעלט דיר די טרובע וואָס איך האָב דיר נעכטען געשענקט ?

משה'לע: — דאָס איז א וואוילער פּרעזענט דער טאַטע האָט מיר היינט געגעבען א גראָשען און אויך די מאַמע און די באָבע צו גראָשענס, אז איך זאָל נישט פייפען, איך וועל מיט דער טרובע מאַכען א סך געלד.

נס של חנוכה

א בעווייבטער זאָגט, אז מיט איהם איז חנוכה געשעהען א גרויסער נס. זיין פרוי האָט איהם געוואָרפען דעם חנוכה־לאָמפּ אין קאָפּ אריין און ער איז אַרוים בשלום.

בענק

שפּילענדיג אין קאָרטען:

— איך מאַך צו די באַנק.

— סטראַשע מיך נישט, כ'האָב שוין גרעסערע בענק געזעהן פּלאַצען.

אַזאַ ברכה

„דו זאָלסט ווערען טויזענד יאָהר אַלט — היינט געווען א גוט יונגעלע.

פריהלינג-וועה

וואָס קומט
דען אַרויס
פון האָבען
אַ קאָפּ
מיט שכל
און וויסען
גענוג פאַר
צווייען,
אַז מ'האָט
אין פריהלינג
קיין מיידעל
נישט,
וואָס זאָל
איהם, דעם
דאָזיגען
קאָפּ פערדרעהען ?

וואָס קומט
דען אַרויס
פון האָבען
אַ האַרץ —
נאָבעל און
ריין און
פרום פון
פערברעכען,
אַז מ'האָט
אין פריהלינג
קיין מיידעל
נישט
וואָס זאָל
עס, דאָס
דאָזיגע
האַרץ, צוברעכען ?
מאַרשעליק

פרייליין, וואָס שמירט איהר עפּעס יעדען טאָג נידעריגער די האָר פון קאָפּ ?

— כדמה ס'איז אזא מאָדע היינט.

— איהר הערט דאָך — איהר מוזט געדענקען אז איהר האָט שוין נישט ווייט פון קאָפּ !..

זון און לבנה

נעהם מיך אויף דיין אקסעל — האָט געבעטען די גרייכע לבנה ביי דער פריש אויפגעהענדיגער זון, — אז ביי מיר פון דער נאַכט נאַכט אויסגעדרעהן, נעהם מיך מיט מיט דיר.

— געה בעסער שלאָפען, וועסט זיך אויסרוהען, וועל איך, פאַר: שלאָפען געהען קומען צו דיר, — האָט געענטפערט די זון.

ווענען ליבע

די באָבע זאָגט: ליבע איז נאַריש; די מאַמע זאָגט ליבע איז שעהנ; די טאָכטער זאָגט: איהר ווייסט בייד נישט וואָס ליבע איז.

געטון אַ טובה

פרוי (צו איהר מאַן): זאָג נאָר אליין בגוטער מענש, האָסט שוין ווען אין דיין לעבען אמאָל אימיצען געטון א טובה ?

מאַן: געווים. געדענקסט. דער שכן מאַנגעל האָט זיך צו דיר געשידכנ'ט און עס האָט געדאַלטען, אז ער זאָל מיט דיר חתונה האָבען. נו, האָב איך דען א קנאַפּע טובה איהם געטון ?

אַ לעבען

מענשען לעבען אָפּ א האַלבען לעבען אויף צו מאַכען געלד.

די אנדערע העלפט גיבען זיי אוועק די געלד מען זאָל קאָנען לעבען.

לאָדזער טרייסט

— פאַר וואָס זאָגט מען „צרות רבים — חצי נחמה״ ? (אַלגעמיינע צרות זענען א האַלבע טרייסט).

— די מעשה איז, וואָס א מענש ליידט צוויי מאָל: וואָס איהם איז נישט גוט און וואָס יענעם איז גוט. דעריבער ווען אַלע ליידען (צרות רבים), פאַלט דאָך ממילא אוועק א העלפט עגמת נפש. איז דאָך טאַקע „חצי נחמה״.

אַ באַנקעט-וואונש

אויף א באַנקעט לכבוד א פופציג־יעהריגען יוביליאַר האָט איינער צוגעוואונשען זיינער א בעקאַנטער פרייליין:

— מערטשעם ביי אייך אייניקלען...

אַ פאַרפאַל

ירוחם דערצעהלט, אז ער איז די טעג קוים אַרויס מיט'ן לעבען פון א זעהר ערנסטען פאַרפאַל.

בעת די באַהן איז געלאָפען דורך א טונעל, האָט ער אין דער פינסטער, אנשטאָט א מיידעל, א קוש געטון איהר מאַמען.

שאראדען און רעטעניש״ען

נומער 136.
צענטער — א — לב („צענטראלער“).
געוואונען האבען פאר׳ן בעסטען ענטפער:
1) לאה ווידענוואר, יעראזאלימסקא 6 א שאכטעל פודער.
2) ז. צימבערקעוויטש, וואלבארסקא 34 א פלאש קעלניש וואסער.
3) י. מאנדשיין, ווסכארניא 43 צוויי בילעטען אין קינא.

נומער 137.
גן — די (גוואנדי).
געוואונען האבען פאר׳ן בעסטען ענטפער:
1) פירסטענבערג, זשגאווסקא 1, רעמארקס בוך „אויפ׳ן מערב קיין נייעס“.
2) ל. טעלעפאוויטש, קאנסטאנטינער 59 א שאכטעל פאפעטעריע.
3) ב. זאנד, נייע ציגעל-גאס 3[5, צוויי שט. טואלעט-זייף.

נומער 138.
1) פלאץ, 2) רעהר, 3) צאפ. פרץ.
געוואונען האבען פאר׳ן בעסטען ענטפער:
1) א. ראמענשטיין, קילינסקעגא 19, צוויי בילעטען אין קינא.
2) מ. גרינבוים, פיעטריקאווער 88 א פלאש קעלניש וואסער.
3) ראכעלא ווייז, פיעטריקאווער 17 א שאכטעל פודער.

Nr. 139.

שרייב פערקעהרט די פראגע אויף דער צייט,
שרייב פערקעהרט, וואס ס׳גילט ביי שניידעריי
און וועסט בעקומען גלייך א גרוס פון ווייט—
די גרעסטע שטאט אמעריקאס
קאנסט טרעפען פריי.

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 139

פרעמיעס:
1) צוויי בילעטען אין קינא.
2) א פלאש קעלניש וואסער,
3) א שאכטעל פודער.

Nr. 140.

פון פארענט שטעל אנ׳אות, כמו א באלעם...
דערנאך שטעל צו א גאנצען וואר״ט,
וואס די בעדייטונג האט עס — קלאר פאר אלעם—
א רוה־פלאץ פאר די שיפען — א־א ארט...
ביי יוגענד פלינק, געשיקט און שנעל
די זאך איז תמיד אקטועל.

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 140

פרעמיעס:
1) רעמארקס בוך „אויפ׳ן מערב קיין נייעס“.
2) צוויי שט. טואלעט-זייף.
3) א שאכטעל פאפעטעריע.

Nr. 141.

זי האט דעם נאמען שיין
פון משה׳ס שוועסטער,
און די פאמיליע איהרע
קלאנגען צוויי פערמאנט:
דער ערשטער קלינגט,
ווי „גיפ“ אויף פויליש,
דער צווייטער, ווי אנ׳אות —
די ציפער אכט...
און איצטער, ניט א טראכט,
וואס אלץ דאס מאכט,
און — שעהמט זיך נישט — און וואגט!

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 141

פרעמיעס:
1) א שאכטעל פודער,
2) א פלאש קעלניש וואסער,
3) צוויי בילעטען אין קינא.

בעמערקונג: די קופאנען מיט די גע־לעזטע שאראדען בעט מען אבצוגעבען אין קאנטא־רע מיט אנגעגעבענע נעמען און אדרעסען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט“ בז מיט־װאך איינשליסליך.
די געמען פון די זוכה בגורל געווען און מען־וועט פרייטאג־נומער פערעפענטליכט ווערען.

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.

אנהויב אין גאנג, טעג 4 נמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג, לעצטער סעאנס 10 אווענד טויפ׳ן 1-טען סעאנס זענען די פרייזען פון די בלעצער ביליגער.

היינט און פאלג. טעג!
גרויסער יום=טוב פון דער פוילישער פילם=פראדוקציע!
— אין די הויפט-ראלען: —

זינדיגע ליבע

ריהרענדע ליבעס-דראמע געשאפען אויפ׳ן יסוד פון עראטישע איבער־לעבענישען פון 2 פרויען און 2 מענער לויט׳ן ווערק פון Andrzej Strug

Jadwiga Smosarska, Zofja Batycka, T. Wesołowski, B. Samborski

נעבסטער פראגראם:
„די פרוי פונ׳ם ברוק“
אין די הויפט-ראלען:
Lupe Velez. William Boyd

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
(ביים פלאץ קאשטשעלני)
בעמ.: בעת דער פויזע קאנצערט פון גיגאנטישע מארקאני=ראדיא פערשטארקטער ארקעסטער

היינט און פא/גענדע טעג!
גרויסער פי/ם-שלאגער!
היינט און פא/גענדע טעג!

„דאס שווארצע מעדעל“

מעכטיגע עראטישע דראמע. — אין דער הויפטראלע
EWELINA HOLT
קירצליד: קירצליד:
„קעניגסמארק“

לעצטע!! לעצטע!!
אכטונג! אכטונג!
קאנקורענץ=פרייזען!
כדי צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג׳ פובליקום צו בעקו־מען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאהמע, זענען די פריי־זען אין מיין פאטאגראפישען אנשטאלט געווארען פארקלענערט ווי:

12 שט.	„EXPRESS PICTURES“	זל. 2
6 „	פאס-פאטאגראפיעס	„ 2
6 „	פאסט- „ „ ברוין	„ 6
6 „	„ „ אויף זייד	„ 8

אכטונג! צו א ½ טוץ יידענע פאסט־פאטאגראפיעס גיט מען צו
א אריגינעלען פארטרעט בחנם
ס׳ווערען אויך אויסגעפערטיגט פארטרעטען אין ראהמען און אויך א פערקויף פון ראהמען. קומט און איבערצייגט אייך
מיט אכטונג
קונסט-פאט-אנשטאלט **„PARISIEN“**
פראנציסקאנער 30

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן=כירורג
Chor. szczęk, dziąsel podniebienia, języka pit.
przeprowadził się
na ZIELONĄ 9
Ip. front, tel. 149-66
od 1½–5 po poł.

Dr.
HELLER
ספעציאליסט פאר הויט־ וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
נאווראט 2 טעל. 79-89.
נעמט אן בין 10 פרי״ה און פון 4—8 אוונט. פאר פרויען ספעציעל פון 4—5 נאכמיט. פאר אונבעמיטעלטע לעמשניצע-פרייזען.

DR. MED.
Z. Datyner
אוראלאג
ספעציעל-ארצט פאר בלאזען נירען און אורין-קראנקהייטען
Piramowicza 2
8Olginska) Telef. 148-95
נעמט אן פון 1—2 און 6—7

Dr. ADAM
GRCSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וענערישע קראנק־הייטען און ליפשתיל־אינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul.
Piotrkowskiej 70
róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp., od 6 do 8[30] wiecz.
w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

שניידער=צודאטען
ווויכטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערען!
מיר טיילען מיט, אז מיר האבען געעפענט א געשעפט פון

וויקטאריאס	ראססהאר	שפעציאל אפטיילונג פון
בעק	קעפער	דאמען
ערמעל=פוטער	קרויזע	העררען
וולאשאנסא	מושלין	קינדער
אלפאגאס	לייוונער	פנעפף
יידענע פוטערס	סאמט-קעלנער	גארנע

געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער צו ביליגע פרייזען א גרויסען אויסוואהל
קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג
BAZAR KRAWIECKI 8 נאוואמיעסקא 8
פראנט געוועלב
אין הויז ווי עס געפינט זיך דאס טוך-לאגער פון בנימין מאראסא.
בעמ.: פאר בעשטעלטע שניידער ספעציעלען ראבאט.

לעדערריין
גוטע פעדראגען ערטיילט אונטעררריכט פאר דער־וואקסענע אין פוילישע יודישע און דייטשע שפראכען צו ביליגע פרייזען
לאסמאן, בושעשינער 15

W. EYCHNER
אגינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 134-72
נעמט אן פון 6–8 אוונט

איז קאלושקי
צווישען שאסע און דעם באהן-וועג קאלושקי—סלאטוויני, 8 מינוט גאנג פון דער סטאציע קאלושקי ביים וואלד, זענען דא צו קויפען
פלעצער
אויף זומער-וואוינונגען. אינפארמאציעס ווערען ערטיילט: אין קאלושקי, ביי ה. נאוואסאווסקי זשעראמסקי גאס, ביים שחט-הויז
אין לאדז, ביי ה׳ פ. פעטצאלד, גלובנא 8

REKLAMY NOWOCZESNE
MARKI OCHRONNE
DEKORACJE WYSTAW
Atelier Dekoracyjno-Graficzne
DE GE ATELIER
71 CEGIELNIANA 71

א לאנגיעהריגער געוועזענער
מיליטער = בעאמטער
ערטיילט אינפארמאציעס אין מיליטער-ענינים, גיט פערשידענע עצות, ספעציאליסט פון ביטעס פאר איינציגע שפייזערס.
ב. מאן פיעטריקאווער 10

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און הארן-קראנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אוונד.

חכם מה הוא אומר?
מה העדות והחוקים והמשפטים
אז דו ווילסט וויסען א תירוץ זאלסטו קומען אין די
ביורא „עקספרעס“
וועלכע געפינט זיך אויף פיעטריקאווער 16 און פאלודניאווא 3. אונטער דער אנפיהרונג פון די ה״ה דרעסלער און סקאטשילאס, וועלכע זענען בעקאנט אלס ספעציאליסטען פון מאכען פון פראטעסטען געלד.
ס׳ווערט ערלעדיגט זעמטליכע מאנדאטע פראצעסע, מי־ קלאגזולעס, ואבעזופיעטשעניעס, אובזלעניעס ווי אויך סקאר־ בארע און אלערליי מיליטער-ענינים. ס׳ווערען ערלעדיגט פערשידענע דירות-אבגעלעגענהייטען, אינבערועצונגען און פרעסדע שפראכען. גאראנטי פאר רעיעלע בעהאנדלונג.
בעמערקונג: פאר אונבעמיטעלטע אומזיסטע בע־ ראטונגען מעגליך פון 2—3 נאכמיטאג.
ביורא „EXPRESS“ פעטריק, 16, טעל. 168-59.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

אפריל

פרייטאג 25 כז ניסן תר"ץ

זון-אויפגאנג 4.49
זון-אונטערגאנג 6.26
ליכט-צינדען: 6,40

פאבאר פון יאהרגאנג 1909

פלאן פון אלגעמיינעם פאבאר פון מאנספער-שוינען, וועלכע זענען געבוירען געווארען אין יאהר 1909; יאהרגאנג 1907 און 1908 קאטעגאריע B, וועלכע זענען צייטווייליג אנערקענט געווארען פאר צייטווייליג אומפעהיג צו מיליטער-דינסט אין מאי און יוני 1929, און אין די עלטערע יאהרגענג פון 1883 ביז 1906, וועלכע האבען זיך ביז איצט נישט געשטעלט פאר קיין פאבאר-קאמיסיע און האבען נישט רעגולירט זייער בעציהונג צו מיליטער-דינסט און פריוויליגע פון יאהרגאנג 1910, 1911 און 1912.

פאבאר-קאמיסיע נומער 1
זאקאנטנא 82

יאהרגאנג 1909 — 3-טער פאליציי-קאמיסאריאט

2 מאי — דארפען זיך שטעלען די, וואס וויערע פאמיליען-נאמען הויבען זיך אן מיט די אותיות A C E

5 מאי — B
6 „ — D F
7 „ — G
8 „ — H I J
9 „ — K ביז Ku
10 „ — K ביז סוף
12 „ — L Ł
13 „ — M N
14 „ — R
15 „ — P
16 „ — S ביז Szk
17 „ — S ביז סוף, T
19 „ — W
20 „ — O U Z

יאהרגאנג 1909 — 2-טער פאליציי-קאמיסאריאט

21 מאי — A B C D E F G H
22 „ — I J K L Ł M N O
23 „ — P R S T U W Z

יאהרגאנג 1909 — 5-טער פאליציי-קאמיסאריאט

24 מאי — A B
26 „ — E G
27 „ — F H I J
28 „ — K
30 „ — D L Ł
31 „ — M N
2 יוני — R
3 „ — S
4 „ — C U Z
5 „ — O P T
6 „ — W

יאהרגאנג 1909 — 8-טער פאליציי-קאמיסאריאט

7 יוני — A B C
10 „ — D E F G
11 „ — K
12 „ — H I J L Ł N O
13 „ — M P
14 „ — R S
16 „ — T U W Z

יאהרגאנג 1909 — 9-טער פאליציי-קאמיסאריאט

17 יוני — A B C D E F G H
18 „ — I J K L Ł M N O
20 „ — P R S T U W Z

יאהרגאנג 1909 — 11-טער פאליציי-קאמיסאריאט

21 יוני — A B C D E F H
23 „ — G I J M N
24 „ — K L Ł
25 „ — O P R Z
26 „ — S T U W

יאהרגאנג 1909 — 2, 3, 5, 8, 9, און 11 קאמיסאריאטען

27, 28, 30 יוני — אלע די וועלכע האבען צוליב קראנקהייט, אדער אנדערע וויכטיגע סיבות נישט געקאנט זיך צושטעלען אין די דערמאהנטע טערמינען.

פאבאר-קאמיסיע נומער 2
אגראדאווא 34

יאהרגאנג 1909 — 1-טער פאליציי-קאמיסאריאט

2 מאי — A B D G
5 „ — C E F H L Ł
6 „ — K
7 „ — I J N P R
8 „ — M S
9 „ — O T U W Z

יאהרגאנג 1909 — 4-טער פאליציי-קאמיסאריאט

10 מאי — A B C D
12 „ — F G H
13 „ — K
14 „ — I J L Ł N O
15 „ — S T
16 „ — E R W
17 „ — M P U Z

יארגאנג 1909 6-טער קאמיסאריאט

19 מאי — אלע אותיות

יאהרגאנג 1909 — 7-טער פאליציי-קאמיסאריאט

20 מאי — A M O
21 „ — B C
22 „ — E G
23 „ — D H I J
24 „ — F P
26 „ — K
27 „ — L Ł N U
28 „ — S
30 „ — W T
31 „ — R Z

יאהרגאנג 1909 — 10-טער פאליציי-קאמיסאריאט

2 יוני — A B C D E G H
3 „ — F I J K L
4 „ — Ł M N O P R T
5 „ — S U W Z

יאהרגאנג 1909 — 12-טער פאליציי-קאמיסאריאט

6 יוני — A B C D E F G H I J
7 „ — K L Ł M N O
10 „ — P R S T U W Z

יאהרגאנג 1909 — 13-טער פאליציי-קאמיסאריאט

11 יוני — A B C D E R
12 „ — F G H I J L
13 „ — K M
14 „ — Ł N O P T U Z
16 „ — S W

יאהרגאנג 1909 — 14-טער פאליציי-קאמיסאריאט

17 יוני — A B C E
18 „ — D F G H L
20 „ — K
21 „ — I J M
23 „ — N O P T
24 „ — R S
25 „ — Ł W U Z

יאהרגאנג 1910, 1911 און 1912 — 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14-טער קאמיסאריאטען, 26. יוני — פריוויליגע.

יאהרגאנג 1909 — 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14-טער קאמיסאריאטען.

27, 28, 30 יוני — פאבאר-פליכטיגע, וועלכע האבען זיך צוליב קראנקהייט אדער אנדערע וויכטיגע סבות נישט געקענט זיך צושטעלען אין די דערמאנטע טערמינען.

(ענדע — זאנטאג)

17 וואכען אנשטאט 13
וועלען ארבייטסלאזע בעקומען אונטערשטיצונג

(2) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האבען די פראפעסיאנעלע ארבייטער-פאראיינען פיל מאל אינטערווענירט אין דער הויפט-פערוואלטונג פון ארבייטסלאזען-פאנד און אין ארבייטס-מיניסטעריום וועגען פערלענגערען דעם טערמין פון אונטערשטיצונג פאר די לאדזשער ארבייטסלאזע, וועלכע האבען שוין זייער רעכט צו אונטערשטיצונג אויסגענוצט און געפינען זיך איצט אין א האפנונגסלאזער נויט.

נעכטען האט דער ארבייטסלאזער פאנד אין לאדז בעקומען פון ווארשא א מיטטיילונג, אז דער אונטערשטיצונגס-טערמין פאר די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען ביז 30. מאי אויסגעשעפט זייער רעכט צו אונטערשטיצונג, אנשטאט די 13 וואכען אונטערשטיצונגס-צייט, ווערט פערלענגערט ביז 17 וואכען. די דאזיגע פעראָרדענונג איז נוגע לאדז און די לאדזשער וואיעוואדזטווע.

האנדעלס-קאמערן
ווילען נישט אינפארמירען פינאנץ-אמטען

(וו) דער פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערן האט זיך געווענדעט צום פינאנץ-מיניסטעריום מיט א ביטע, אז די פינאנץ-אמטען זאלען זיך נישט ווענדען צו די האנדעלס-קאמערן וועגען וועלכע ס'איז אינפארמאציעס, וואס קענען אויסגענוצט ווערען ביים אויסמעסטען שטייערן. די האנדעלס-קאמערן ערקלערען, אז זיי וועלען אזעלכע אינפארמאציעס נישט געבען.

צוזאמענפאהר פון „בעבע"

(א) דעם 29. און 30. אפריל וועט אין לאדז פארקומען א צוזאמענפאהר פון די דעלעגאטען פון „בעבע" אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע. ס'וועלען ארומגערעדט ווערען פאליטישע און ווירטשאפטליכע פראגען.

איינשרייבונגען אין „אוזדרא-ווויסקא"

(—) די קאנצעלאריע פון „אוזדראוויסקא" מעלדעט, אז דאס איינשרייבען פון קראנקע אויפ'ן צווייטען סעזאן פאר מענער קיין „אוזדראוויסקא", וועט פארקומען דינסטאג, דעם 29 אפריל 1930 3 א זייגער נאכמיטאג.

די קאנדידאטען דארפען זיך מעלדען אין קאנצעלאריע, ציגעל-גאס 57 מיט א פאס.

דער לאדזער לאורעאט
זוכט נישט צופאהרען אפנעמען זיין פרייז

(ב) דער מאגיסטראט האט בעקומען א מיטטיילונג פון לאדזער לאורעאט פראפ. בריקנער, אז צוליב זיין שלעכטען געזונד-צושטאנד וועט ער נישט קומען קיין לאדז, כדי אנצונעהמען דעם ליטעראַרישען פרייז, וועלכע לאדז האט איהם אנערקענט.

דער פרייז וועט איהם איבערגעשיקט ווערען קיין בערלין.

צוויי גרויסע פליטה'ס

(ב) נעכטען איז אנגעקומען א ידיעה פון בירגאשטש, אז די גרויסע פירמע מארגענשטערן און סטאלינסקי האט זיך געווענדעט צום האנדעלס-געריכט וועגען א „נאדזור".

די לאדזער פירמען זענען אין איהם אנגאזשירט אויף עטליכע מיליאן זלאטים.

ס'איז אויך אנגעקומען א ידיעה, אז די גרויסע מאנופאקטור-פירמע אין ביאליסטאק, אפפעלבוים האט אפגעשטעלט די צאהלונגען.

אויך צוליב ליבע
איז א מיידעל בעגאנגען זעלבסטמארד

(א) אין איהר איינענער וואוינונג אויף וואלטשאנסקא 226 איז צוליב א ליבעס-ענטוישונג בעגאנגען זעלבסטמארד, די 26-יעהריגע עקספעדיענט קע וואלענטינא דורסקא. נאך איידער ס'איז אנגעקומען די אלארמירטע פאגאטאוויע איז די זעלבסטמערדערין געשטארבען. דער טויטער קערפער איז אפגעפיהרט געווארען אין פראזעקטאריום.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

מ. עפשטיין (פיעטריקאווער 225), מ. בארטאשעווסקי (פיעטריקאווער 95), מ. ראזענבלום (ציגעל-גאס 12), גארפיין (ווסכאדניא 54), י. קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15).

א ריטשאלט-שטייער
פאר קליינע סוחרים און פאבריקאנטען

(2) מיר האבען בשעתו מיטגעטיילט, אז די האנדעלס- און אינדוסטריע-קאמער אין לאדז האט זיך געווענדעט צום פינאנץ-מיניסטעריום מיט א פראיעקט איינצופיהרען א ריטשאלט פאר סוחרים, ביי וועלכע דער אומזאץ איבערשטייגט נישט 50 טויזענד זל. א יאהר. אין דעם פראיעקט פון דער האנדעלס-קאמער ווערט אנגעוויזען, אז דער שטייער דארף פעסטגעשטעלט ווערען אויף 2 יאהר א.ז.וו., אז דער שטייער-צאהלער זאל פארזיכערט ווערען, ווי פיל ער דארף צאהלען די הויך פונ'ם שטייער דארף בעשטימט ווערען אין דורכשניט פון דער הכנסה פון די לעצטע 3 יאהר.

ווי מיר דערוויסען זיך פון מאסגעבענדע קרייזען, איז דער איבערגערמאהנטער פראיעקט גינסטיג אנגענומען געווארען אין פינאנץ-מיניסטעריום און שוין אין דער נאהענטסטער צייט וועלען איינגעפיהרט ווערען ריטשאלט-אפצאהלען פאר קליינע סוחרים און אינדוסטריעלער.

פארזיכטיג מיט באהן-קאנטשאפטען!
אז איהר וועט לייענען וועט איהר זעהן, ווי א ליבענס-ווירדיגע פרייליין האט בדלות געשטעלט א יודישען סוחר

(א) יודעל וואלצטערגער, א סוחר פון וואלבראם (קיעלצער קרייז) פלעגט צוליב האנדעלס-ענינים, אפט קומען קיין לאדז. אין א קאוויארניע האט ער זיך איינמאל בעקענט מיט א פרייליין, וועלכע איז איהם שטארק געפעלען.

ווען ער איז מיט א פאר טעג צוריק א היים געפאהרען, האט ער, צו זיין גרויסער פרייד, געטראפען אין איינער פון די וואגאן-אפטיילונגען זיין בעקאנט מיידעל. דאס מיידעל האט איהם ערקלערט, אז זי פאהרט אויך קיין וואלבראם, וואו ד האט פאמיליע.

אין סקאושיסקע איז דאס פרייליין אראפגעגאנגען אויף א גלעזעל טיי, און געבעטען וואלצטערגער אכטונג צו געבען אויף איהר וואליזקע.

וואלצטערגער האט דאס גערן געטון. ווען דער צוג האט זיך אבער אנגעהויבען ריהרען, איז ער געווארען זעהר אומרוהיג: דאס מיידעל איז נישט צוריקגעקומען. ער האט אנגעהויבען נאכצופרעגען אין די שכנות'דיגע וואגאנען, מיינענדיג, אז זי איז אפשר אין דער לעצטער מינוט אריינגעשטיגען אין אן אנדער וואגאן; דאס מיידעל איז נישט אינערגעץ נישט געוועזען.

דאן איז דעם סוחר איינגעפאלען א געדאנק אריינצובליקען, וואס עס געפינט זיך אין וואליזקע, דאס האט ראס מיידעל האט איבערגעלאזט. זיין פערוואונדערונג איז געווארען נאך גרעסער, ווען ער האט זיך א בערצייגט, אז דאס וואליזקעלע איז אינגאנצען לעער... ערשט דאן איז איהם די מעשה געווארען נאך פערדעכטיגער און ער האט זיך א כאפ געטון צו זיין איינענער וואליזקע און פעסטגעשטעלט, אז עס פעהלט איהם דארט זיין פארטפעל מיט 25,000 זל. און 17,000 דאלארען. וואלצטערגער האט באלד וועגען דאנצען ענין מיטגעטיילט דער פאליציי, וועלכע האט אונטערגענומען אן אויספארשונג.

צוויי שווערע אומגליקס-פאלען
##ביידע מאל איז שולדיג געוועזן די אומפארזיכטיגקייט פון די אומגליקליכע

(2) אין דעם צוג לאדז—קאליש איז עהרגעכטען פארגעקומען פאלגענדער אומגליקספאל: אין א וואגאן-אפטיילונג איז אין דער געזעלשאפט פון עטליכע קאלעגען געפאהרען דער קאפראל פון ארטילעריע-שולע יאן וואלני. אויף-ווי אין וואגאן זענען נישט געווען קיין פלעצער, האט וואלני זיך אנגעשפארט אין טיר פון וואגאן. אין א געוויסען מאמענט האט זיך די טיר פלוצים געעפענט, און דער אומגליקליכער איז ארויסגעפאלען אויף די שינעס. די קאלעגען האבען דאלר א ציה געטון די נויט-ברעמזע און אפגעשטעלט דעם צוג. דער קאפראל איז שוין אבער שווער פערוואונדעט געווארען אונטער די רעדער פונ'ם צוג. מען האט איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל קיין לאדז.

* * *

א צווייטער אומגליקס-פאל האט געטראפען נאכטען אויף וואקזאל לאדז—קאלישער. אין דעם פערוואגען-צוג, וועלכער איז אפגעגאנגען קיין פוזען האט געפרובט שוין ביים פולען גאנג אריינשפרינגען דער קאנאניער אלבערט אסטער, וועלכער האט געוויילט אין לאדז אויף די חגאות. דער אומגליקליכער זעלנער האט זיך אבער פערטשעפעט און איז ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער פונ'ם צוג. עס האט איהם איבערגעשניטען א פוס.

דער גרעסטער קלאנג־פילם פון דער וועלט

נח'ס תבה

5. לאַנדעס־צוזאַמענפאָהר

פון די פעראיינען פון די יודישע לעהרער אין די „פאווּשעכנע"־שולען

(—) אין זאַל פון שטאָט־ראַט האט זיך געענ־דיגט 12 א זייגער בײנאכט געעפענט דער 5־טער צו־זאַמענפאָהר פון די יודישע לעהרער אין די פאלקס־שולען.

צום צוזאַמענפאָהר זענען געקומען דעלעגאַטען פון גאַנץ פוילען און פיל געסט. ס'איז אויך געקו־מען א פארשטעהער פון לאָדזשער קוראַטאָריום און פערטרעטער פון אנדערע לעהרער־פעראיינען.

דער צוזאַמענפאָהר ווערט געעפענט דורך דער פארזיצענדער פון צענטראַל־פערבאַנד ה' לאָסקא. בעגריסענדיג די אנוועזענדע ווייזט דער רעדנער אן, אז דער צוזאַמענפאָהר דאַרף אפגעהמען א רעכ־ענשאַפט פון דער ביז־אצטיגער טעטיגקייט פון דער צענטראַל־פערוואַלטונג און אנצייכנען א ליניע פון ווייטערדיגער ארבייט. די יודישע לעהרער אין די פאלקס־שולען האבען שווער אויסגעקעמפט זייער פעראיין, ווייל פאר זיין גרינדונג האט מען אין אנדערע לעהרער־פעראיינען די יודען נישט גערע־כענט, נישט אנערקענט. יעדענפאַלס האט מען געמוזט אונטערשרייבען א דעקלאַראַציע, וואס איז געגאַנגען דעם כבוד פון לעהרער.

די רעדוקציעס פון לעהרער, וואס האבען זיך אנגעהויבען אין די צייטען פון גראַבסקי און דויערן נאך ביז היינט, האבען קודם־כל געטראָפען די יודישע לעהרער. זייער צאָהל ווערט אין די שולען, וואס אמאל ווייניגער. די יודישע לעהרער אין די יודישע שולען ווערען פערביטען מיט קריסטליכע, דאַנגעגען לערנט קיין איין יודישער לעהרער נישט אין קיין קריסטליכער שול. די יודישע שול־לייטערס ווע־רען בעזייטיגט פון זייערע אמטען און אויף זייער ארט קומען צו די יודישע קינדער נישט־יודישע שול־לייטערס. דער קאַמף וואס דער לעהרער־פערבאַנד האט געפיהרט איז געווען א זעלבסט־פער־טיידיגונגס־קאַמף. 72 פראָצ. פון אלע יודישע לעהרער אין די פאלקס־שולען געהערען צו דער ארגאַניזאַציע.

אידעאיש קעמפט דער לעהרער־פערבאַנד פאר א איינהייטליכער, וועלטליכער, דעמאָקראַטישער שול אין דער מוטער־שפראַך, ארגאַניזאַציאָנעל פאר דער פעראייניגונג פון אלע עקזיסטירענדע לעהרער־פערבאַנדען. דער רעדנער דריקט נאָך אויס זיין צופרידענהייט, וואס דער צוזאַמענפאָהר קומט פאָר אין דער שטאָט לאָדז, וואו דער סאָציאַליסטישער מאַגיסטראַט האט געוויזען דעם ביישפיל פון איינ־פיהרען שול־צוואַנג.

דאַן הויבען זיך אן די בעגריסונגען: דיר. הובען בעגריסט דעם צוזאַמענפאָהר אין נאָמען פון פער־איין פון יודישע לעהרער אין די מיטעל־שולען. דאַן בעקומט דאָס וואָרט צו א בעגריסונג דער פארשטעהער פון דער צענטראַלער יודישער שול ארגאַניזאַציע ה' ש. מענדעלסאָן. אין זיין יודישער בעגריסונג זאָגט דער רעדנער צו. א.: איצט איז געוואָרען 15 יאָהר זייט ס'איז געגרינדעט געוואָרען דאָס יודיש־וועלטליכע שול־וועזען אין פוילען. די דאָזיגע דאַטע פאַלט אויך אויס צוזאַמען מיט אן אַנדער טרויעריגער דאַטע. ס'איז די 15־טע יאָהר־צייט פון י. ל. פרץ (אלע אַנוועזענדע הויבען זיך אויף פון די ערטער), דער בעגייסטערער פאר א מאָדערנער יודישער שול פאר א מאָדערנער יודי־שער ליטעראַטור.

דאָס יודישע שול־וועזען האט צו פיהרען א ביטערען קאַמף סיי מיט דער פוילישער רעאַקציע און סיי מיט דער יודישער, וועלכע טיילען זיך אין מיט די ראָלען. אמאל מאַכען דעם אנגריף די יו־דישע רעאַקציע, אמאל די פוילישע. די יודיש־וועלטליכע שול פיהרט א קאַמף אויף טויט און לעבען געגען יעדען מין רעליגיעזער שול און דער רופער זענען אלע פיקסען געווענדעט געגען איהר. די יודישע שול־ארגאַניזאַציע איז אבער דער אוואַנ־גאַרד פון דער פרייער שול און זי ווערט אויסגע־טראָגען אויף דער ברוסט פון די יודישע מאַסען און דער לעהרערשאַפט. און דער וועלטליכער יודי־שער שול.

די פאָליטיק פון דער רעגירונג בנוגע דעם יודישען שול־וועזען איז א סקאַנדאַליעזע. די פאָלי־טיק איז אזא, אז מ'לאָזט שטענדיג הענגען דעם חלף איבער דער שול. שטענדיג לעבט זי אין אונזיכערקייט. די צעהנדליגער טויזענדער קינדער אין דער יודישער שול־נעץ ענטלאָסטען דאָך דעם בודושעט פון דער מלוכה און דאָך ווערט דאָס שול־וועזען נישט סובסידירט מיט קיין איין גראָשען.

ם'דאַרף זעהען דאָס גיהנום פון רעכטלאָזיגקייט פון די יודישע וועלטליכע גימנאַזיעס, וואס זייער גיוואָ שטייגט פיל אבער דעם ניוואָ פון אנדערע מיטעל־שולען. דער קאַמף איז דער הינויכט דאַרף און וועט נישט אויפהערען.

דער יודישער לעהרער אין דער אלגעמיינער מלוכה'שער פאלקס־שול, זאָגט דער רעדנער דאַרף שוין איצט זעהען אויפצוהויבען און פיהרען דעם קאַמף פאר א שול אין דער מוטער־שפראַך. ער דאַרף דאָס טון ביי יעדער געלעגענהייט, ערוואַרטענ־דיג, אז די ארבייטען פון צוזאַמענפאָהר וועלען גע־העון אין דער ריכטונג, בעגריסט ער אין נאָמען פון צ.ה.ש.א.

אין נאָמען פון „תרבות" האט דעם צוזאַמענ־פאָהר בעגריסט אין העברעאיש ה' יוסף לעווי, וועל־כער ווייזט אן, אז „תרבות" וויל שאַפען א נייעם דור, וויל שאַפען א נאַציאָנאַלע שול, וועלכע זאל דערנעהנטערען די אויסלייזונג פון יודישען פאָלק. דער רעדנער מיינט, אז די מיינונגס־פערשידענהייטען וועגען יודיש און העברעאיש דאַרפען נישט ארויס־טראַגען ווערען כלפי חוץ. ס'דאַרף געפאָדערט ווערען זעלבסטפערוואַלטונג פון די קולטורעלע בעדירפעני־שען פאר דער יודישער בעפעלקערונג. דאָס איבעריגע וועלען שוין די יודען צווישען זיך אויסקומען.

אין נאָמען פון צענטראַלע געזעלשאַפט „אָווענד קורסען פאר ארבייטער", בעגריסט דעם צוזאַמענ־פאָהר ה' בראַנד.

אין נאָמען פון דער לאָדזשער אפטיילונג פון דער צענטראַלער שול ארגאַניזאַציע ראַטמאַן פאַזנאַנסקי. אין נאָמען פון דער עספּעראַנטאָ־געזעלשאַפט — ה' ליטמאַנאָוויטש. פון לאָדזשער קאָמיטעט פון „בונד" — פּרנס זעלמאַנאָוויטש. אין נאָמען פון קאָמיטעט פון „פּועלי־ציון" — ה' ש. ראָזענבערג.

אין נאָמען פון קרייזקאָמיטעט פון פ.פ.ס. האט דעם צוזאַמענפאָהר בעגריסט ראַטמ. פרל. מאָסקעוויטש.

נאָכדעם ווי בוטלער האלט זיין רעפעראַט וועגען דעם צושטאַנד פון שול־וועזען, ענדיגט זיך די ערשטע זיצונג פון צוזאַמענפאָהר.

נאָך דער פויזע זענען פאָרגעקומען וואַהלען פון א פּרעזידיום, וועלכע האבען געגעבען פאָל־גענדע רעזולטאַטען: פאָרזיצער — ה' באַמבער (וואַרשא), בייזיצער פרל. באַרנשטיין (לאָדז), פרל. טענענבוים (וואַרשא), פרל. וואַסערמאַן (וואַרשא), ה' רוסאַק (זגערזש), ה' וואַסערצוג (שערלעץ), און ה' ראָזן.

א שטאַרקען וויכוח האט ארויסגערופען די פראַגע וועגען ענדערען דעם טאָג־אָרדנונג. לויט טאָג־אָרדנונג זענען פאָראויסגעזעהען עטליכע רעפע־ראַטען און צום סוף דיסקוסיעס, אבער אלע רע־פעראַטען צוזאַמען, א טייל פון די דעלעגאַטען האבען פאָרגעלעגט צו ענדערען די טאָג־אָרד־נונג אין דעם זין, אז איבער יעדען רעפעראַט זאָל באַלד געעפענט ווערען א דיסקוסיע. בעגרינדענ־דעם דאָזיגען פארשלאָג האט גענומען אויף זיך דער דעלעגאַט א. ערקאַווסקי. דער פאָרזיצער האט דעם דעלעגאַט געמאַכט אַן אָנטשפּרעכענדע בעמערקונג. עס האט זיך אויפגעהויבען א שרעקלי־כער טומעל, וועלכער עס איז קוים געלונגען צו שטילן. עס זענען נאָכדעם אריינגעטראָגען געוואָרען עטליכע פארשלאָגען וועגען אויסדריקען אומצוטרוי דעם פאָרזיצער. אין דעם זין האט אריינגעטראָגען א פארשלאָג אויך דער דעלעגאַט א. קאַנאַ, דער פארשלאָג איז נישט אדורכגענאַנגען, אדורכ־געפאַלען איז אויך דער פארשלאָג וועגען ענדערען די טאָג־אָרדנונג, און מען איז צוגעטרעטען צו די ווייטערדיגע רעפעראַטען.

דעם צווייטען רעפעראַט וועגען לעהרער־לוינען האט געהאַלטען פרל. גריצהענדלער (וואַרשא) זי מאַהלט די קלעגליכע לאַגע פון די לעהרער וועלכע בעקומען א הונגער־פענסיע, ארבייטען אין די שרעקליכסטע בעדינגונגען, און אלע דעלעגאַציעס צו דער מאַכט וועגען פערבעסערען די לאַגע פון די לעהרער האבען דערווייל צו גאָר־נישט געבראַכט. די רעפערענטין ברענגט א רייהע ביישפּילען — פער־גלייכען פון דער לאַגע פון דער לעהרערשאַפט אין פוילען און אין אַנדערע אייראָפּעאישע לענדער, און קומט צום אויספיהר, אז די קלעגליכסטע לאַגע איז אין פוילען.

א לענגערען רעפעראַט וועגען אנאַלפאַבעטיזם פאר די לעהרער, האלט דער לעהרער גינצבורג, ער דערמאַהנט די געשיכטע ווי עס איז ענטשטאַ־נען דער געדאַנק צו בויען א נעזונטהייטס־הויז און קנאַפּ עס זענען געווען די זאַמלונגען, נאָכדעם האט דאָס בילדונגס־מיניסטעריום מיטגעהאָלפען און עס זענען געשאַפען געוואָרען גרעסערע סומעס. עס איז דאַן ענטשטאַנען די פראַגע וואו דאָס הויז צו בויען. א גרויסע טייל פון דער לעהרערשאַפט האט זיך א־רויסגעזאָגט פאר בויען דאָס דאָזיגע הויז אין זאַ־קאָפּאַנע, אַזוי אבער ווי דאָרט זענען געווען זעהר טייער די פּאַרצעלען און עס איז ווייט אַהין צו פאָה־רען, האט די קאָמיסיע בעשלאָסען דאָס הויז צו בויען אין שרודבאָרוב, דאָרט האט מען אויך גע־קויפט אַן אַנטשפּרעכענדען פּלאַץ.

דער רעפעראַט וועגען דער פעראייניגונג פון פעראיין מיט'ן פּראָפעסיאָנעלען פעראיין פון די יודישע לעהרער פון די מיטעל־שולען, האלט פרל. שפּער (וואַרשע). זי גיט איבער אלע מאָמענטען פון די אונטערהאַנדלונגען, די בעדינגונגען פון דער פעראייניגונג א.ד.גל.

נאָך די אלע רעפעראַטען איז ערקלערט גע־וואָרען א קלײנע הפסקה, נאָך וועלכער עס איז גע־עפענט געוואָרען א דיסקוסיע איבער אלע רעפע־ראַטען.

ה' טאַבאַקסבלאַט האט שטאַרק קריטיקירט די פערוואַלטונג, הלמאי זי האט געגען ווילען פון דער גרעסטער טייל לעהרער גענומען שאַפען דאָס ערהוילונגס־הויז נישט אין זאַקאָפּאַנע נאָר אין שרוד־באָרוב.

די ווייטערדיגע דיסקוסיעס האבען זיך פער־ענדיגט ביז שפּעט ביינאַכט.

היינט קומט פאָר די ווייטערדיגע זיצונגען, דער צוזאַמענפאָהר וועט דויערן 3 טעג.

Gegen Sommersprossen
nur LESCHNITZER
CREME u. SEIFE
In Apoth. u. Drog. Creme 3.15, Seife 2.30.
Wo nicht,
direkt bei: Apoth. Drancz i Co., Bielsko.

יודישער בחור מאכט איבער זיך כאַראַקירי

מחמת ער האט געליטען ענטוישונג אין ליבע

(ח) געכטען איז אין שטעטעל אזאָר, פּושע־ווישינער קרייז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דער 20־יעהריגער אהרן פּיליכאָווסקי. דער זעלבסטמערדער האט זיך אדורכגעשניטען דעם בויך מיט א קוכער מעסער.

די סיבה פון דעם פערצווייפעלטען שריט איז א ליבעס־ענטוישונג. פּיליכאָווסקי האט זיך זייט עטליכע יאָהר געליבט אין א מיידעל פון טאַמאַשאָוו, אבער דאָס מיידעל האט פאָריגע וואָך חתונה־געהאַט מיט א יונגענמאַן פון קעלץ. פּילי־כאָווסקי האט נישט געקענט אריבערטראָגען די אונטרייַשאַפט פון זיין כלה, און איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד.

פאָטאָגראַפירט זיך
נאָר ביי די פעראייניגטע פאָטאָגראַפיסטען
נאַרוטאָוויטש 13
נידריגע פּרייזען: 12 פאָטאָגראַפיעס ק.ב. 3 זל.
3 פאָטאָג. ג.פ. 3 זל. פּאָרטרעט פון דער נאַטור 5 זל.

אַרעסטען אין חלוצים־לאָקאַל

(—) מיטוואָך אָוונט איז געקומען פּאָליציי אין חלוצים־לאָקאַל ליפּאָווא 46 און דאָרט געטראָפען העכער פערציג מיטגלידער, עטליכע צוואַנציג פער־זאָן האבען נישט געהאַט קיין דאָקומענטען זענען ארעסטירט געוואָרען.

א טייל פון זיי זענען שוין נעכטען בעפרייט געוואָרען, אויף דער אינטערווענץ פון רעפּ. ה"ר ראָזענבלאַט.

פון קליינהענדלער־באַנק

מיטוואָך איז פאָרגעקומען די קאָנסטיטואירענדע זיצונג פון די פערוואַלטונג וועלכע האט געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַט: יעקב ווינדמאַן — פּרעזעס, יעקב בראַהן — וויצע־פּרעזעס, יעקב קאַגאַן — סעקרעטער. שלמה גערטלער — ווירט און אהרן פעלקס.

קאָנסומציע־ווירטשאַפט, זומער־וואוינונגען א.ד.גל.

(וו) היינט קומט פאָר אין אינערן־מיניסטעריום א פּלענאַר־זיצונג פון מלוכה'שען ראַט פון קאָנסו־מענטען. מצד לאָדז פאָהרט ארויס אויף דער זי־צונג דער מיטגליד פון דער הויפּט־קאָמיסיע ביי דעם קאָנסומענטען־ראַט, וויצע־פּרעזידענט ראַ־פּאַלסקי, אויף דער טאָג־אָרדנונג געפינען זיך די פראַגען וועגען דער קאָנסומציע־ווירטשאַפט, זומער־וואוינונגען, קורערטער א.ד.גל.

פון ציוניסטישען פאָלקס־אוניווערזיטעט

מאָרגען, מוצאי שבת 7 אָוונט, קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע (צע־געלניאַנא 4) א פאָרלעזונג פון ד"ר פ. פרידמאַן (העברעאיש) אויף ה.ט. „די יודען אלס אביעקט פאר פּאָליטישע עקספּערימענטען אין 19־טען יאָהר־הונדערט.

CYRK Staniewskich
55 נאַרוטאָוויטשאַ 55
היינט און טעגליך 8,30 אָוונט
18 סענסאַציאָנעלע אַטראַקציעס 18
די מענאַזשעריע איז אָפען פון 9 א זייגער פרי'ה.
שבת און זונטאָג — 2 פאָרשטעלונגען:
4 א זייגער נאָכמיטאָג און 8.30 אָוונט.

פּרעכטיגסטער קלאַנג־פילם־קינאָ
CASINO
ערשטער גרויסער פּוילישער קלאַנג־פילם!
„די מאָראַל פון פרל. דולסקאַ"
(MORALNOŚĆ PANI DULSKIEJ)
לויט ג. זאַפּאָלסקאַ. — אין די הויפּט־ראָלען:
ZOFJA BATYCKA (Miss Polonja 1930 r.) DELA LIPINSKA
Ludwik Fritsche, Tadeusz Wesołowski i inni
פערקלענערטע פּרייזען פון די פּלעצער:

אויפ'ן ערשטען סעאַנס:		די שפּעטערע סעאַנסען:	
3־טער פּלאַץ	1.— זל.	3־טער פּלאַץ	1.50 זל.
2־טער „	1.50 „	2־טער „	2.50 „
1־טער „	2.50 „	1־טער „	3.50 „

אנהויב פון די סעאַנסען: 4, 6, 8 און 10 אין אָוונט.
שבת און זונטאָג פריהמאָרגען־קאָנצערטען 12 א זייגער בייטאָג

LUNA-PARK
פּיעטריקאָווער 317, ביי גייער'ן.
טעגליך פון 5 א זייגער נאָכמיטאָג.
יום־טוב פון 1 א זייגער נאָכמיטאָג.
גענצליך נייער פּראָגראַם.
לופט־באַהן

די צוויי לאָדזער „פּרימיסטעז"

וואָס האָבען געאַרבייט טשעקען'דיג און טשאַהענדיג...

(פּ) אין לאָדז איז ווידער ענטדעקט געוואָרען אַ גרויסע טשעק־אַפערע. צוויי לאָדזער סוחרים חיים כּאַגאַל און יעקב גערשאָנאָוויטש האָבען איינגעקויפט פערשידענע סחורות און בעצאָהלט מיט וועקסלען און טשעקען, די ערשטע צייטען זענען סיי די וועקסלען און סיי די טשעקען פּינקטליך געצאָהלט געוואָרען, אַזוי אַז מ'האָט די דערמאָהנטע סוחרים געהאַלטען פאַר „פּרימאַ", די חברה־לייט האָבען דאָס געשיקט אויסגענוצט, און איינגעקויפט גרויסע טראַנספּאָרטען גאַרן און סחורות, צאָהלענדיג ווייטער מיט טשעקען און וועקסלען, היינטיגע וואָך האָבען די וועקסלען אָנגעהויבען פּראָטעסטירט צו ווערען און אויך די טשעקען וועלכע זיי האָבען אויסגעשטעלט אויף דער קאָאָפּעראַטיווער קרעדיט־באַנק איז נישט געווען קיין דעקונג. די בע'עוולה'טע האָבען אָנגעהויבען צו געהען אויף די אַדרעסען וואָס זענען אָנגעוויזען געווען אויף די וועקסלען און דאָ האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אויף ציגעלניאַ 38 און אויף מלינאַרסקאַ 4 האָבען זיי געהאַט נאָר קליינע שטיבלעך און קיין שום איינאָרדנונג אָדער סחורות זענען דאָרט נישט געווען. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז די סוחרים האָבען פערקויפט זייערע פּריוואַטע וואוינונגען און עוקר געווען פון לאָדז. די פּראָטעסטירטע וועקסלען און טשעקען בעטרעפען עטליכע צענדליג טויזענד זלאָטעס. די בע'עוולה'טע האָבען זיך געווענדעט צו דער פּראָקוראַטור.

דער סכסוך איז נישט ערלעדיגט

אָבער די שטרייקענדע אַרבייטער האָבען זיך צוריקגעשטעלט צו דער אַרבייט

(2) דעם 17. אַפּריל האָט די דירעקציע פון דער מעטאַלורגישער פאַבריק „י. יאָהן", פּיעטריקאַוער 217 מיטגעטיילט די אַרבייטער, וועלכע אַרבייטען אויף אַקאָרד, אַז פון 5. מאַי און, ד. ה. אַז פון דער צייט, ווען עס גייט אויס דער פריערדיגער אָפּמאַך, וועט מען פערקלענערען די אַקאָרד־לוינען.

די עטליכע הונדערט אַקאָרד־אַרבייטער האָבען זיך עטליכע מאָל געווענדעט צו דער דירעקציע וועגען צוריקציהען די נישט־בערעכטיגטע קירצונג. די דירעקציע איז פערעקשנ'ט געבליבען בײַ איהר שטאַנדפּונקט, און, צוליב דעם האָבען די אַקאָרד־אַרבייטער נעכטען אָפּגעוואָרפען די אַרבייט. אַ דעלעגאַציע פון די שטרייקענדע האָט זיך נעכטען אינטערפּעליה געווענדעט צום אַרבייטס־אינספּעקטאָראַט, וואָס קען אין געבעטען אינטערווענירען. דער אינספּעקטאָר האָט פאָרגעלייגט די אַרבייטער זיי זאָלען קודם־כּל זיך צוריקשטעלען צו דער אַרבייט, און נאָכדעם וועט ער אינטערווענירען בײַ דער דירעקציע. די אַרבייטער האָבען געפאָלגט און זיך צוריקגעשטעלט צו דער אַרבייט.

די זאַך האָט זיך איבערגעדרייט...

(פּ) פאַר'ן קרייז־געריכט איז נעכטען געשטאַנען דער פאַרשטעהער פון דער כעמישער פאַבריק איגנאַטאָוויטש אין לעמבערג — דער 42 יעהריגער הערש גוטמאַן בעשולדיגט אין צוגייגנען 1026 זל. גוטמאַן האָט ערקלעהרט, אַז דאָס דאָזיגע געלד האָט ער פערהאַלטען אַ קאַוטאַ דער פּראָוויזיע, וועלכע עס קומט איהם בײַ איגנאַטאָוויטשען און אַז איגנאַטאָוויטש האָט איהם פאַלש אָנגעקלאָגט.

דער פּראָקוראָר האָט פאָרגעלעגט צוצוציהען צו פערענטוואָרטליכקייט איגנאַטאָוויטשען פאַר אַ פאַלשער מעלדונג.

גוטמאַן איז פריינגעשפּראָכען געוואָרען.

„קאָנטראָלערען" פון וואָג און מאָס

וואָס האָבען אַריינגעפייערט אַ וועלט

פון נאָוועמבער 1929 ביז יאַנואַר 1930 זענען איבער די לאָדזער געגענדען אַרומגעגאַנגען צוויי יונגעלייט וועלכע האָבען זיך אָנגעגעבען אַלס קאָנטראָלערען פון וואָג און מאָס און גענומען דערפאַר פעסטען כאַבאַר. די צוויי יונגעלייט האָט מען געכאַפּט און פעסטגעשטעלט אַז דאָס זענען צוויי אַפערייסטען: סטעפאַן פּאַקטשינסקי און ערמונד ראָגאָווסקי, מען האָט בײַדע אַרעסטירט, און ווי מען האָט זיי אַרויסגעלאָזט אויף קויציע האָבען זיי ווייטער געפיהרט זייער אַרבעט.

נעכטען זענען בײַדע געשטאַנען פאַר'ן געריכט, וועלכעס האָט זיי פערמשפּט אויף 4 חדשים טורמע.

אַ פערברעכערישער זעלנער

פאַר'ן געריכט

(2) פאַר'ן מיליטערישען געריכט איז געשטאַנען דער קאַנאָניער פון'ם 26 פּולק, וועלכער סטאַציאָנירט אין סקערניעוויץ, זיגמונט לופּאַטסקי, לופּאַטסקי ווערט בעשולדיגט אין אַ רייה פערברעכענס, צווישען אַנדערען אין איינברעכען דעם נעוועהר־מאַגאַזין, פון 26 פּולק, פון וואַנען ער האָט אַרויסגענומען צוויי רעוואָלווערען. ווען מען האָט איהם אַרעסטירט האָט ער אויסגעבראָכען די קראַטעס און אַנטלאָפען פון דער טורמע צו זיין געליבטער אין טאָרן. דאָרט האָט ער דעם 4 רעצעמבער זיך אַריינגעכאַפּט אין דער וואוינונג צו אַ געוויסער וואַלעריאַ קאַבאַזסקאַ און צוגערויבט בײַ איהר 518 זלאָטעס. ווען מען האָט איהם צום צווייטען מאָל געכאַפּט איז ער אַנטלאָפען אויפ'ן טורמע־וועכטער ווינצענטי קאָוועל און איהם מיט אַ דראָנג שווער פערוואונדעט.

דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט אויף אַ יאָהר מיט 4 חדשים טורמע.

געמשפּט און פרייגעשפּראָכען

צוויי זאַקען־פאַבריקאַנטען

(פּ) נעכטען איז אין קרייז־געריכט פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען די שטרימף־סוחרים לודוויג פראַנקוס און וואָלף טאַבאַרעק, וועלכע זענען בעשולדיגט געוואָרען אין פערקויפען שטרימף מיט דער אויפשריפט „בעמבערג זיידע", עכט גאַראַנטירט", הגם די פירמע איז נישט אויסגעאַרבייט געוואָרען מיט'ן נאָמען פון דער פירמע בעמבערג.

די אָנגעקלאָגטע האָבען זיך פערטיידיגט דער מיט וואָס זיי האָבען דעם טראַנספּאָרט שטרימף בעקומען פאַר אַ חוב און קענען נישט זיין פאַר זיי פעראַנטוואָרטליך, דאָס געריכט האָט די אָנגעקלאָגטע פריינגעשפּראָכען.

בעריכט פון פעראיין „מחזיקי חולים" קילינסקי 120

פון 1 יאַנואַר ביז 1 אַפּריל 1930 האָט דער פעראיין „מחזיקי חולים" ערטיילט דאָקטאָר־הילף אין 607 פאַלען; בחנמ'דיגע דאָקטוירים — 185; בחנמ'דיגע מעדיצי — 158; בחנמ'דיגע אָפּעראַציעס — 1 מעדיצין מיט 20 פּראָצ. ביליגער — 977; געבאָרגט כלים פאַר קראַנקע — 553; משמורים — 132. אויסערדעם פערטיילט דער פעראיין איצט יעדע וואָך נאָהרונגס־הילף פאַר אָרימע קראַנקע, ווי אויך פאַר אָרימע בכבוד'ע פאַמיליעס.

מאָנטאָג דעם 28 אַפּריל וועט זיין אַ אַפּצייכנונגס־טאָג פאַר דעם „מחזיקי־חולים" מיט'ן צוועק צו עפענען בײַם פעראיין אַן אַמבולאַטאָריום.

עס איז געווינשען אַז די לאָדזער יודישע בעפעלקערונג זאָל מיט אַ פולער מאָס שטיצען די וויכטיגע וואוילטעטיגע אינסטיטוציע אין שווערע צייטען.

אַ העכערע טעקסטיל־שולע אין לאָדז

(2) ווי מיר דערוויסען זיך זענען קיין וואַרשע איינגעלאַדען געוואָרען פאָרשטעהער פון די לאָדזער אינדוסטריעלער. עס האַנדעלט זיך וועגען עפענען אין לאָדז אַ העכערע טעקסטיל־שולע. דאָס מיניסטעריום האַלט, אַז אַזאַ שולע אין צענטער פון דער טעקסטיל־אינדוסטריע וועט הויבען די פּוילישע טעקסטיל־קולטור דורך אַרויסגעבען אַ קאַמפּלעט פון אויסגעבילדעטע פאַכלייט.

אַ הויז פאַר קליינע שטאָט־בעאַמטע

(מ) אויף אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר אַלגעמיינע ענינים בײַם שטאָט־ראַט איז בעשלאָסען געוואָרען צו שענקען אַ פּלאַץ צו בויען אַ הויז פאַר די נידעריגע קאַטעגאָריעס בעאַמטע פון דער שטאָט פערוואַלטונג.

די קאָמיסיע האָט אַ חוץ דעם בעראַטען דעם מאַקסימאַל־טאַריף פאַר קעהרען די קוימענס אין לאָדז.

די 9־טע סימפאָניע

דעם קומענדיגען דינסטאָג קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע דער פינפטער און לעצטער גרויסער סימפאָנישער קאָנצערט אונטער דער לייטונג פון בעריהמטען גענעראַל־דירעקטאָר ד"ר הערמאַן אַבענדראָט. עס וועט אויפגעפיהרט ווערען בעטהאָווענס 9־טע סימפאָניע.

אין דאָזיגען קאָנצערט נעהמען אָנטייל אַ ספּעציעלער סאָליסטען־קוואַרטעט, וועלכע בעשטעהען פון: וואַנדאַ לאַשינסקאַ (סאָפּראַן), העלענאַ פּאַרטינאַ (אַלט), מאָריצי יאַנאָווסקי (טענאָר), און אַלעקסאַנדער מיכאַלאָווסקי (באַס) און דער „הומיר"־כאָר.

ציגעל=קייט

פון 1-טען יוד. וואוינונגס קאָאָפּעראַטיוו „אונזער היים" בײַ די מאַגאַזין שניידער אין לאָדז!

דער וואוינונגס־קאָאָפּעראַטיוו „אונזער היים" האָט זיך געשטעלט פאַר אַ ציל צו בויען הייזער מיט די מאָדערנסטע איינריכטונגען פאַר יודישע האַנדווערקער, כּדי זיי זאָלען קענען מעכאַניזירען זייערע ווערקשטאַטען און נישט אַרויסגעשטויסען ווערען פון דער פּראָדוקציע.

דאָס ערשטע הויז פאַר 100 איינוואוינער ווערט מיט'ן אָנהויב בוי־סעזאָן אָנגעהויבען בויען אויפ'ן פּלאַץ ושעראָמסקי 10, (פּאַנסקאַ).

די שפּענדונגען פון „ציגעל־קייט" געהן פאַר דעם צוועק. 100 ציגעל — 8 זל.

די שפּענדונגען ווערען געמאָלדען אין „נייעם פאָלקסבלאַט" פאַר „ציגעל־קייט".

די געלדער ווערען בעזונדער איינקאַסירט.

די פערוואַלטונג.

זעקסטע רשימה:

טוביה ליכאַלאַם: שניידער־מייסטער ענטפערט 300 ציגעל און רופט אַרויס פערוואַלטונגס־מיטגליד פון „בקור־חולים" ה' וואָלף מוסאַק, פעלדשער ע. מאָשקאָוויטש, בעקער־מייסטער יאַנקעל שקלאַרוש, שניידער־מייסטער משה בוימשיק, יואל דאַטשקע, פּישעל ראָטשטיין.

שמחה אסיאַק: שניידער־מייסטער ענטפערט 300 ציגעל און רופט אַרויס סוחר ח"ם יעקב צוקער, איינהאָבער פון שטעפּ־סקלאַד ה' בערנהאַרד טיטמאַן, מאַגאַזינער לייב געלב, בעשטעלטער שניידער־מייסטער לייב יאַבלאָנסקי און זיין זוהן קובעק, בעשטעלטער שניידער־מייסטער משה קאָרפּינסקי, שניידער־מייסטער נעגרידער לעווקאָוויטש יודעל און הערשעל, אָנגעשטעלטער ה' אברהם אַקין, שניידער־מייסטער שמאי ראָכבערגער, משה ווינגרינסקי.

זאַנוועל קויפמאַן: שניידער־מייסטער ענטפערט 300 ציגעל און רופט אַרויס קאָנפעקציאָנער יצחק גרינבוים, די שניידער־מייסטער הערשעל ראָזענדאָרן, חיים'על מאַרקאָוויטש, משה מאָראָנטשיק.

לייביש פּאַסטערנאַק: פאָרשטעהער פון דאַמען־מאַגאַזין ענטפערט 300 ציגעל און רופט אַרויס קאָנפעקציאָנער הנך שפּאַנצער און שותפים קויאַווסקי וויינטרויב, פריזיער־מייסטער ה' מאַקס פּיליבאָווסקי, שניידער־מייסטער מרדכי גאַטאַק, יעקל שלאָמאָוויטש.

יצחק פרייליך: שניידער־מייסטער ענטפערט 200 ציגעל און רופט אַרויס די שניידער־מייסטער שמעון שיקע, יחיאל ציגעלבאַרב, בעריש כוינאַצקי, יצחק לעווין, בעשטעלטע שניידער־מייסטער ה' מאַכעל פּאַן.

יצחק מיליך: ערען־מעקרעטאַר פון וואוינונגס־קאָאָפּ. „אונזער־היים" ענטפערט 300 ציגעל און רופט אַרויס פּרעז. וועם פון „המה" ד"ר קרויז, פערלעגער פון „לאָדזער מאָרגענבלאַט" ה' האָמבורסקי, דרוקערי איינהאָבער ה' שמניאַק, איינהאָבער פון בוי מאַטעריאַלען מ. קלעכעלאָוויטש, קאָנפעקציאָנער ה' צעמער, אַקציזער ה' איזאַק ווײַלטאַג, באַנק קאַסיר ה' מ. וואָלאַנד, אינגעניעור און ראַדיאָ סוחר ה' האַרמאַן, דרוקער אין „רעפּובליקאַ" ה' יוסף מיליך, פערוואַלטונגס־מיטגליד אין „לינת הצדק" ה' מ. ראַבינאָוויטש, איינהאָבער אין דער פירמע „אַשטשענגנאָשטש" ה' קאָמושעוויטש.

קלמן פּשיטעק: שניידער־מייסטער ענטפערט 150 ציגעל און רופט אַרויס פערוואַלטונגס־מיטגליד פון שניידער־מייסטער פעראיין אהרן פינקעלשטיין, די שניידער־מייסטער עלטער בלאַכאַראָוויטש, שמחה וואַסקאָ.

פירמע שולק דאַווידאָוויטש: ענטפערט 500 ציגעל און רופט אַרויס קאָנפעקציאָנער ה' מענדעל קוטאַס.

סוחר מענדעל פּראַוויזאָר: ענטפערט 500 ציגעל און רופט אַרויס סוחר ה' ראָטענבערג, סוחר ה' ש. ווידלער.

סוחר משה פּראַוויזאָר: ענטפערט 500 ציגעל און רופט אַרויס סוחר שמעון ריכטער, סוחר לייביש איזשביצקי, סוחר יאַקוב ראָטשטיין.

מרדכי הערש כּוושמינסקי: שניידער־מייסטער ענטפערט 200 ציגעל.

שמואל לאַכמאַן: שניידער־מייסטער ענטפערט 200 ציגעל און רופט אַרויס קאָנפעקציאָנער א. קאַבאַנסקי, שניידער־מייסטער לעווין און גראָסמאַן, קאָנסטאַנטינער 13.

נאָטאַן גאָלדבערג: שניידער־מייסטער ענטפערט 100 ציגעל און רופט אַרויס די שניידער־מייסטער לייבעל סמאָלאַרוש, מענדעל שווערץ, יודעל הערש קריזו, מיכער־פאַבריקאַנט ה' ווינדעל קירשטיין, פירמע פערעל־מוטער ראובן פּערלמוטער, סוחרים אלי' גרינשפּאַן, אברהם גרינבוים.

די רינג־קאַמפען אין ציריק

אין נעכטיגען רינג־קאַמף האָט פישער געלעגט גרינאָוויטשען אין דער 2־טער מינוט.

מאַטיקאַ האָט געלעגט לעפּאַווען, נאָר דער נצחון איז אַנערקענט געוואָרען פאַר לעפּאַווען, ווייל מאַטיקאַ האָט געקעמפט ברוטאַל.

פערינגער — מיראַ איז רעזולטאַט.

שטעקער האָט געלייגט שניידערן אין דער 14. מינוט.

היינט קעמפען 4 פּאָר: מאַרטיניק — פישער; שניידער — לעפּאַווער; דוטצמאַן — פערינגער; שטעקער — מאַטיקאַ דעציידירענדער קאַמף.

די ראַטלאָ ינגקייט אין אויסוואַהל פון אַ נעאַיגנעט מיטעל געגען זומערשפּרענקלעך איז צוליב דער גרויסער צאָהל פערשפּרייטען מיטלען זעהר פערשטענדליך. די צוגעשיקטע אַנערקענונגען פון פיל זייטען איבער דעם אויסערליכען ערפאָלג פון לעשניצערס זומער־שפּרענקלעך זאַלב און זייף, פּערדינען דעריבער אַ בעזונדערען לויב. די צוזאַמענשטעלונג פון דעם פּרעפּאַראַט זאָל נאָך דעם גענעוועהרטינען בעשטאַנד פון דער קאָסמעטישער וויסענשאַפט בעוויזען, אַז דער ערפאָלג איז אַ גאַנץ מעגליכער.

פון „אַרוס"

היינט פרייטאָג 9,30 אָוונד און כאָטש שבת צוויי פאָרשטעלונגען צו ביליגע פּרייזען: פון 1 ביז 4 זל. ס'ווערט געשפּילט דאָס פריילעכע פּראָגראַם „טשאַקערינג און קנאַקערינג".

פון קינאָ „בייקאַ"

אין קינאָ „בייקאַ" ווערט איצט דעמאָנסטרירט די הערליכע לעבענס־דראַמע אין 10 אַקטען און אַ נ. „פערגעסט אין מיר". דער דאָזיגער פילם וועלכער שילדערט דאָס לעבען פון אַ אַרטיסט וועלכער פערליבט זיך אין זיין אַ פריינד'ן און הייראַט מיט איהר. נאָך דער הייראַט האָט זיך זייער מאַטעריעלער לאַגע שטאַרק פערערגערט בעשליסט ער אַרויסצוטרעטען אַלס אַקראָבאַט מיט דער הילף פון זיין פרוי. נאָכדעם ווערט ער אַנגאַזשירט אין גרעסטען טעאַטער פון סאַן־פראַנציסקאָ, נישט קענענדיג אויספיהרען זיין סענסאַציאָנעלען נומער אָהן זיין פרוי, אין דער צייט פון זיין ערשטע פאָרשטעלונג אין סאַן פראַנציסקאָ געשעהט מיט איהם אַ שרעקליכע קאַטאַסטראָפע און וועלכער ער פאַלט אַראָפּ פון זעהר הויך און ווערט שרעקליך פערוואונדעט. דאָס אומגליק איז געווען די ענדע פון זיין אַרטיסטישע קאַריערע.

די הויפּט־ראָלען קרעאירען די בעריהמטע שוישפּילער: וויליאַם בײַנעם און רינאַ אַ נאַרטען.

די מוזיקאַלישע אילוסטראַציע געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון ה' ריכטער.

מעלדונגען

קאָמוניקאַט

פון דער „יודישער טעאַטער סטודיע".

שבת דעם 26 אַפּריל, 5 נאָכמיטאָג קומט פאָר אַ לעזונג פון אַ נייעם ווערק, אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען פּינקטליך.

„יודישע טעאַטער־סטודיע" פון „הזמיר".

רעל. אַרבייטער־אָרג. „פּועלי אגודת ישראל" אין לאָדז.

זונטאָג פּ' תזו"מ דעם 27־טען קוויעטשען, פּינקטליך 3.30 נאָכמיטאָג קומט פאָר אין נייעם ענגלישען זאַל פּאָמאָרסקאַ 10, אַ מאַסען־מיטינג אַ. ה.ט.: „דער 1־טער מאַי — פאַרוואָס כ'אַרף איהם נישט פייערען". מיט רעפעראַטען וועלען אויסטרעטען די ח"ח: וו. פרעזידענט פון פאַ"י אין פּוילען ד"ר. א. לאַנגלעבען (וואַרשאַ), ר. ה. זילבערשטיין, פּ. לאַנדבערג, ל. שטשעקאַטש, פּ. אַלטמאַ, אַ.אַ. איינטריט 50 גר. פאַר אַרבייטסלאָזע — 30 גר. פּונקט 4 אַ זייגער ווערען די טירען פון זאַל געשלאָסען! אַרבייטער און פאָלקס־מאַסען — קומט מאַסענווייז!

בעמערקונג: בײַם איינגאַנג וועט מען בעקומען צו קויפען די נאָך־וואָס דערשינענע בראָשור פון ל. שטשעקאַטש, א.נ.: „דער ערשטער מאַי — פאַרוואָס מ'דאַרף איהם נישט פייערן", צום פּרייז נאָר 30 גראָשען!

הסתדרות „צעירי מזרחי" קילינסקי 44

שבת 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג פּינקטליך קומט פאָר די פאָרטזעצונג פון'ם תנ"ך לערנען פּסוק ירמיהו, דורכ'ן ח' רב מאַרעק און מסכת עונג שבת קומט פאָר 6 אַ זייגער וועגען פּרשת השבוע, וועלען רעדען די חברים קאַרמאַן און וואַיסבערג. היעד.

שבת 4.30 אַ זייגער קומט פאָר אין לאָקאַל פון „צעירי מזרחי" אַ כנוס פון שומרי הדתי אַלע שומרים ווערען אויפגעבאָטען פּינקטליך צו קומען.

ראש־הקן.

העבּרעאישער רעפעראַט אין „התאחדות".

מאָרגען שבת 4 אַ זייגער נאָכמ. קומט פאָר אין זאַל פון „התאחדות" אַ רעפעראַט א.ה.ט. „די מהות פון דער העבּרעאישער ערציהונג", ס'וועט רעפערירען פּראָפעסאָר א. אַינשטיין, אינספּעקטאָר פון די תרבות־שולען אין פּוילען. שבת 8.30 אָוונד אַ רעפעראַט פון דער יודישער פאָלקס־אָרגניזאַציע, שעכקעוויטש 35 א.ה.ט. „וואָס קומט פאָר אין אינדיען"? רעפערענט ד"ר ז. עלענבערג. זונטאָג, 27 אַפּריל 8.30 אָוונד אַ רעפעראַט א.ה.ט. „די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען ליט דער פערפאַסונגס־רעכט אין פּוילען". רעפערענט סטוד. ש. סוחן.

רעלעגיעז ציוניסטיש סאָציאַליסטישע פּאַרטיי „התחיה־עבודה" נאַ אַמיעיסקאַ 4

זונטאָג דעם 27 אַפּריל כ"ט ניסן פּינקטליך 8 אַ זייגער אָוונד קומט פאָר אַ קאָלעקטיווע רעפעראַט א.ה.ט.: „חלוציום, סאָציאַליזם און די רעליגיעזע אַרבייטער־יוגענד". רעפערירען וועלען די ח"ח ברוך דניאל טומבערג, שלמה פּאָלמאַן, פישל טפּלוביץ.

Dr. Różaner

הויט, וועגערישע קראנקהייטן און מענער-שוועכע
Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—8 אוונד
ווארטע-זאל פאר פרויען.

צאהן-ארצט
St. Gelberg
וואוינט יעצט
Zawadzka 14, tel. 108-33
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינגעבויגענע פיס. — ארטאפעדישע בעהאנדלונג, קונסט-
גלידער, ... (ראנטגען), פון 7—5

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען
באשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון
נעמט אן און דערט פון 3—5 נאכם.

Dr. med. IGNACY MARGOLIS
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט.
נעמט אן פון 1—2 נאכמ. און פון 5—7 אוונד.
אל. קאשטשושקי 21, II טויער, טעל. 165-17.

Dr. med Grzegorz Rozenberg
ספעציאל-ארצט פאר מאגען, קישקע, לעבער
און אינערליכע קראנקהייטען
Gdańska 44 (דלוגא) tel. 224-44
נעהמט אן פון 11.15—12.30 און פון 6 — 8 אוו.

Dr. med. H. KRAUSKOPF
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 45, טעל. 113-47
נעמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונד.

Dr. B. Donchin
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
מאנושקא 1, טעל. 209-97

DR. MED.
A. URYSON
אינערליכע קראנקהייטען
נעמט אן פון 3 ביז 6 נאכמיטאג.
Konstantynowska 20, telef. 25-66.

די בילעסטע מאדערנע
שייטלען
ווי אויך, פערשידענע פאלעטשקעס,
אזוי ווי אייגענע האר, גוטע אויסארבי-
טונג צו זעהר בילינע פרייזען.
קאנט איהר נאר בעקומען ביי
פארשוצקא, קאמיענגא 5
קווער אפיצינע, 2-טער שטאק.

עס ווערט געזוכט
א געוועלב
אין א הויף, ס'קען אויך זיין א האלב גע-וועלב פראנט אין צענטער שטאט, נאר אויף דירה-געלד. אפערטען אין אדמ. אונטער "301". 6378

ס'ווערט געזוכט
פוועקציובעבען צו שפא-לען זייד אויף פלאשען
קלאגמאן,
פיעטריקאווער 41.

אנ'ארט צו שלאפן
פאר א יונגערמאן מא-גאטליך צו צאהלען פא-לודניאווא 20, וואוינונג 37 2-טער הויף לינקס איינגאנג

א לעהרער
מיט רעגירונגס-רעכט 15 יאהר פראקטיקירט ערטיילט לעקציעס פאר שילער און דערוואקסענע: פויליש, דייטש פראנצויזיש, מאטעמאטיק, און בוכהאלטעריע.
שיף, שוו. יאקובא 12
רעכטע אפיצינע 1 שטאק

אנ'ארט צום שלאפען
פאר אנ'ארנטליכען יונ-געמאן צום פרייז פון 12 זל. א חודש ביי אנ'-אנשטענדיגער פאמיליע
צו ערפאהרען ביי
יחזקאל גוטפיין
גארוטאוויטשא 50.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר איינציגע יונגעלייט מיט א בעזונדערען איינ-גאנג, בעקוועהם. צו ער-פאהרען קאמיענא 18 וואוינונג 89. 6689

שטעפער
(ריכטעווער)
צו בוקען און שארפען, קענען זיך מעלדען אין דער שיך-פאבריק
אלפאנס ליסאאווסקי
לאדז, פיעטריקאווער 105

אכטונג! אכטונג!
בעסטעלטע שניידער!
ספעציאליסט פאר הויזען-וועסט נעמט אהן ארבייט צו קאנקורענץ-פרייזען
יאקובאוויטש,
אלייא קאשטשושקי 21.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר איינע אדער 2 פריי-לייגס ביי אנ'אנשטענדיגע פאמיליע. פאלודניאווא 21, וואוג. 25. 1891

טליתים-פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתים קטנים, הורט און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען בילינער ווי איבעראל, ביי
א.ח. ציטרינאווסקי, קאמיענגא 1,
אין טויער, פארטער, קומט איבערצייגט אייך!
ס ווערען אויך אנגענומען אלטע טלגתים צום וואשען

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

כעמיש-באקטעריאלאגישע
לאבאראטאריע
מאגיסטער ל. שאץ
פעטריקאווער 37, 2. שט. ...
אנאליזען פון קאל, אורין, ... א. ... ה.
... 4 זל.

2 צימער
און קוך אויפ'ן 1. שטאק
מיט אלע בעקוועמליכקיי-טען צו פערמיטען אין דער געגענד פון דער אלטשטאט
צו ערפאהרען ביי
מאכניצקי, נאוואמיע-סקא 27, אין געוועלב פון שניידער-צודאטען.

בוכהאלטעריע
איינפאכע און דאפעלטע
איטאליענישע
און אמעריקאנישע
ווי אויך מאשין-שרייבען און רעכנען לערן איך אויס גרונדליך פאר 30 זל. בלויז מאשין-שרייבען 10 זל. צא-געלג. 55 יעבטע אפיצינע ח. 15 ערשטער איינגאנג. בע-מערקונג: מיר ערטיילען אויך קארעספאנדענץ האנדעלס-ארטמעטיק און מאשינענראפיע

גאנץ לאדז
דאַרף אַנטמאל טאר אלע מאל וויסען אז 4 פאטאגרא-פיעס (גאנצע פיגור) פאר 150 זל. קריגט איהר נאר
אין דער פאטאגראפיע
"מטוריא", גלגוטנא 29
בעט. פאס און זאמעליכע דאקומענטען פאטאגראפיעס אויך באלד נאכן פאטאגרא-פירען.

א נייער
ווי אויך א לערו-יונגעל קענען זיך מעלדען ביים שטעפער
וווסכאדניא 14
בעלכאטאווסקי

א הערליך זוניג
וואוינונג
איז דא צו פערדינגען אויף זגערזשער גאס, נישט ווייט פון דער אלטשטאט בעשטעהענדיג פון א שטוב מיט א קוך מיט מעבעל, צוזעמענגעל אהן מעבל. צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע.

2 צימער און קוך
פון זאפארט איבערצוגע-בען אויפן ערשטען שטאק מיט באלקאן, אין צענט-רום שטאט. צו ערפאה-רען ווסכאדניא 21 ביי
קויפמאן טעל. 18804

די טאמבוריר-פאבריק
ד. קאהאנע
קילינסקי 64
נעמט אן צו טאמבורירען און פליסירען צו בילינע פרייזען.

א גרייטע פרנסה!
איבערצוגעבען א
איינגעפירטע עלעקטרישע
מאנגעל
מיט 2 שטובען
צוגענגליכער פרייז.
וואלטשאווסקא אלט.מארק 6

קאלאביאל-
ווארען-געוועלב
וויל איך פערקויפען. א גוטער פונקט. צו ערפא-רען בזשעזשינער 70

— א —
פאטעפאן
שווייצאריש ווערק אין בעסטען צושטאנד ביליג צו פערקויפען. זגערזשער 28, ביי שפירא

א קעלער
3 1/2 מעטער הויך, 9 סענ-טער, נעהעלבט, געאמגנעט אויף א פאבריקס - לאקאל, עקענטועל אויף א לאגער ס'איז דא גאז, עלעקטרי און א קאנצעסיע. צו ערפארען טעלעפאניש 185-03 צווישען 3—4 נאכמיטאג

קוואליפיצירטע
רעפעזירקעס
צום זאקען-מאך
ווערען פון זאפארט גע-זוכט. ביי ציגגיסער פעפער גאס 8 אין פו-טער-געוועלב

Dr.
J. Pik
ul. Żeromskiego 36
tel. 175-50
przy Zielon. Rynku
Chor. nerwowe i wewnętzne spec. psychonerwice (ataki nerwowe) Przymuje od 5—7
Dla niezamożnych ceny leczniA.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

Od niedziela, dnia 20/4 1930 r.
do poniedziałku, dnia 28/4 1930 r.
Dla dorosłych: Dla młodzieży:

KOBIETA NA KSIĘŻYCU

Dramat miłości i nienawiści, zazdrości i wierności na księżycu.
Akcje toczy się na ziemi i na księżycu oraz we wnętrzu międzyplanetarnego statku rakietowego podczas lotu na księżyc.
w rolach głównych:
Gerda Markus i W. Fritsch.
Następny program: „KSIĄŻE STUDENT".

אכטונג, פאבריקאנטען און סוחרים
פאר רעפארמען און העמדהויזען
מיר נעמען אן אויף לוין אויף קעטענשטול-שנעללויפער אלערארט זיידען און בוימוואלע טריקאט, פאר רעפארמען און דאמען-וועש און אלע פערהאנענע מוסטערן, אין פאסען און גלאטע. אויך נעמען מיר אן זייד צום שפולען אויף די נייעסטע אויסלענדישע שפול-מאשינען. פינקטליכע און רעעלע בעהאנדלונג
A. Kröning, Piotrk. 136, tel. 139-90.

בעקאנטמאכונג
אזוי ווי ס'געפונען זיך אין פערקעהר וועקסלען מיט דער אונטערשריפט י. גאלדבערג, נאווא-צעגעל-ניאנא 24 זשירא בראהן, נאווא-צעגעלניאנא 17, ער-קלער איך, אז מיט דעם ה' בראהן האב איך קיין שום האנדעלס-בעציהונגען נישט און די וועקסלען זענען נישט מיינע. מיט אכטונג
י. גאלדבערג, נאווא-צעגעלניאנא 24 10891

Dr. med. H. GUTSZTADT
אקושער-גינעקאלאג
צוריקגעקעהרט
Zachodnia 62 Cegieln. 23) **tel. 129-52**
נעמט אן פון 9 ביז 10 און פון 5 ביז 7 אוונד.

ס'איז געפונען געווארען
פערשידענע דאקומענטען, טראמוואי-בילעט אויפ'ן נאמען שעראדזקי משה, ווי אויך א אשפארונגס-ביכל פון פ.ק.א.
אפצונעהמען אין אדמיניסטראציע
נעגען אנאנס-קאסטען.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער-קראנקה.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
נעמט אן פון 8—11 פארמ און פון 4—6 נאכמ.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
וושולשינער 11, טעלעפאן 3763
עפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	$4^1/_2$-5 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	2—1
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

ספיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פעקען-שטע"ן, קינסטליכע בערג-זון-באשטראהל, איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציע, אויך פערלאנג הינזיכען א'ן שטאט. אין לעבאראטאריום הערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט איטפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפנט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאזשינסקי דענטיסט-פאלקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צייהן, קראנען, פאמבען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז טעטיג אויך זונטאג

LUNA

היינט צום לעצטען מאל: **Harry Liedtke**

אין פילם **„שווארצע דאמינא"**

אונס. נאמען:

מארגען—גרויסע רעוועלאציאנס-פרעמיערע!

אויפ'ן פראנט קיין שום נייעס

ריהרענדע דראמע פון א פרוי—א שפיאן.

אין דער הויפט-ראלע: דער העלד פון נח'ס תבה **GEORGE O'BRIEN**

אנהויב פון די סעאנסען: 4 נאכמיטאג. אויסערדעם: פריהלינגס-פאראדע

קלאנג-פילם קינא-טעאטר **Grand-Kino**

פאר יוגענד דערלויבט!

פאריזער זינגער

היינט און פאלגענדע טעג!!! פאר יוגענד דערלויבט!

– איז א מעכטיג מייסטערווערק פון דער אמעריקאנער פילם-פראדוקציע.
– איז א פילם, וועמענס אקציע ריהרט יעדען אייגציגען ביז צו טרעהרען.
– איז א ליד פון גרויסער ליבע פון צוויי ליבענדע נשמות.

אין די הויפט-ראלען: **MAURICE CHEVALIER i SYLVIA BEECHER**

דער פילם בעשטעטיגט די מיינונג פון געעהרטען פובליקום וועגען דעם ערשטקלאסיגען ווערט פון אונזער קלאנג-אפאראט. אנהויב 4.30 נאכמיטאג. הנהלה-בילעטען און פאספארטו'ס גילטיג.

היינט און פאלגענדע טעג!
פאר קינדער און יונגער פערבאטען.
לויט א פעראָרדנונג פון דער מאכט, ווערט דער פילם דעמאנסטרירט בעזונדער פאר דאמען און הערען

„סעקסועלע היגיענע"

פילם, וואס אילוסטרירט די געהיימנישען פון געשלעכטליכען לעבען און דער קאמף מיט די ווענערישע קראנקהייטען. די אויפגאהמען זענען געמאכט געווארען אין אנאטאמישע אינסטיטוטען, ווענעריש-קליניקען און אין ווענערישע היילאנשטאלטען.

פאר הערען: דאנערשטאג, פרייטאג, שבת, זונטאג. אנהויב 6 א זייגער נאכם. ■ פאר דאמען: מאנטאג. ■ אנהויב 6 א זייגער נאכם.

CORSO 2 שלאנא

די לעצטע טעג! **EDDIE POLO**

אין סענסאציאנעלען פילם אונטער'ן נאמען:

„געהיימנישפולער פאליציאנט"

אויסער'ן פראגראם: א פארס.

WODEWIL 1 גלובנא 1 || פרעכטיגער דאפעלטער פראגראם!!! || **ODEON** 2 פושעיאוו

1) **„חופה-נאכט אויף ראטעס"**

2) **„פאטערליכע פערגעניגענס"**

אין די הויפט-ראלען: **Lew Cody, Aileen Pringle** ווי אויך דער בעוואוסטער הונד **„REX"**. פרעהליכסטע קאמעדיע פון אונזערע צייטען.

אויסער'ן פראגראם: א פארס.

קינא טעאטער **APOLLO**

פרעכטיג מייסטערווערק, געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער פאפולערער ערצעהלונג פון **IRENA ZARZYCKA**

דאס ווילדע מיידעל

אין די הויפט-ראלען: **MARJA MALICKA i ZBYSZKO SAWAN**

היינט און פאלג. טעג! סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' א. בייגעלמאן. נעכסטער פראגראם: „סאשטשושקא'ס ערשטע ליבע".

קינא-טעאטר **„פרינצא"** פראנציסקאנסקא 31

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע! וואונדערשעהנער פילם א. נ.

„ווערסט מיך פערגעסען..."

אין די הויפטראלען: דראמע פון 2 הערצער רעזשי: **JAMES CRUZE** אין די הויפטראלען:

JÓZEFINA DUNN, RICARDO CORTEZ i W. HAINES

פערשטארקטער סימפאנישער ארקעסטער. ♦♦♦ ביליגערע פרייזען פון די פלעצער

קינא **„ERA"**

פרי-חער **„פלארא"** זאווישא 22 (בצלות)

אנהויב פון די פארשטעלונגען 4.30 נאכם. שבת און זונטאג 12.30 א זייגער בייטאג. פערשטארקטער ארקעסטער

1) **עראטיקאן**

דראמאטישער עפיזאד פון אן'אמת'דיגער פאסירונג. אין די הויפט-ראלען: **ITA RINA i OLAF FJORD**

2) **PAT i PATACHON** אלס דרעסירער פון וועלף

ביליגערע פרייזען פון די פלעצער: צו 40 גראשען און 80 גראשען

„קינא סירענא"

24 אקטען! היינט און פאלגענדע טעג! גרעסטער דאפעלטער שלאגער-פראגראם! 24 אקטען!

1) דעם גאניאלען רעזשיסער **Cecile B. De Millé** נייעסטע בעארבייטונג פון מעכטיגען מייסטערווערק, רעאליזירט דורך

„טשיקאגא"

2) די נאנצע צייט אין כסדר'דיגער אנציהענדער שפאנונג אונגעוועהנליכער מיטרייסענדער אינהאלט, וואס האלט דעם צושויער

קלוגע פרוי

אקטועלע ליבעס-אווענטורע

אין די הויפט-ראלען: **Philips Haver, Jaquelin Logan i Tom Moore**

אכטונג! פון דעם 1-טען מאי ווערען די פילמען דעמאנסטרירט ווערען מיט'ן קלאנג-סיסטעם אויף די וועלט-בעריהמטע אפאראטען פירמע **PHILIPS**

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 87-126

ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט ענטצינדונגען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 8–2 נ.מ. און פון 5–9 אוו.

א ליכטיג לעבען!!!

עלעקטרישע זשיראנדאלען

פון אייגענער אויסארבייטונג צו די ביליגסטע פרייזען פון 20 זל. און אויך **זשארובקעס** די בעסטע מארקעס מיט 30 פראצ. ביליגער ווי ווי איבעראל — — —

מ. זענדעל

פלאץ וואלנאשטשי 8

עלעגאנטע

פאלעטשקעס

אויף פאריזער שריבעדען

צוליב דעם קריזיס צו יעדער נייע פאלקע צו מעסיגע פרייזען.

2 מאל אנדולאצע גראטעס

קאנסטאנטינער 15 ביי פרוי צורער

די מעכאנישע

שלאסערײ און **שווייסערײ**

פיהרט אויס זאמטליכע מאשין-רעפע-ראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און :–: גוטען ביליגען פרייז :–:

J. REDER, Łódź

11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

עלטערן!

חדר-שולע

אין סאמע צענטער

אין פון נאכמיטאג

קונדער, דאס לערנען אין פאושעכנע שולען א לערנען חומש, רש"י, תנ"ך, משניות, גמרא, חוס-פריע, רעדען און שרייבען העברעאיש און יודישע בריף וועלכע צוזאמענשטעלען. ס'וועלען אויך אנגענומען אנפאנגער וואו ס'וועט אונטערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאוונען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.

אנמעלדען מענליך 4 ביז 7 אווענד.

יחיאל דוד ראזענפעלד

פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6, קעגען אפטייק, רעכטס, 2. שט.

צאהן-דאקטאר

L. Berger

זגערזשער 21, פראנט, 1 שטאק. עמפפאנגט שעהן פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 5 ביז 9 אוו. פון 2 ביז 5 נאכם. אין לעסטניצע, פעטריקאווער 6.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום

איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין רעכטסקאנסולטאציע-ביורא צו ה'

מאנעלא, פעטריקאווער 17

(וואכאדניא 52) טעל. 79-148

וואו מ'ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געוויסע סענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאציעס, סלאווזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג

ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט פעטריקאווער 17.

אבאנאמענטס-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40	60—	4
נאכ'ן טעקסט—12	18—	8

פאר א מילימעטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען אין היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל. פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.